Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով

ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

5305

1902

059
2-70

0.0..

2010

зала
шкафъ
полка №

„ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ—ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ"

ՏԱՐԵՑՈՅՑ 1902

ՏԱՍՆ ԵՒ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՄԱԿԱՐ ՉՄՇԿԵԱՆԻ

ԹԻՖԼԻՍ
Տպարան Տ. Մ. Ռոտինեանցի || Типографія Т. М. Ротиніанца
1901

Арм.
3-3277 2
059
Զ-70

„ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ—ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ"

ՏԱՐԵՑՈՅՑ

1902 Թ.

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ՏԱՍՆ ԵՒ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՄԱԿԱՐ ԶՄՇԿԵԱՆԻ

Инв. № 17926

ԹԻՖԼԻՍ
Տպարան Տ. Մ. Ռոտինեանցի || Типографія Т. М. Ротиніанца
Голов. пр. д. № 41.
1901

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 28-го Іюля 1901 года.

44824-աև

Гос. Библиотека ՀՍՍՀ-Арм ССР им. А. Мясникяна

29507-63

Ռուսաց լուսաւորութեան նախարար Գեներալ-Ադյուտանտ
Պ. Ս. Վաննովսկի

ԳԱԲՐԻԷԼ ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆՑ

„Պէպոյի“ 30 ամեակի առթիւ։

ՈՒՂԵՐՁ*)

Պ. Գ. Սունդուկեանցին, նրա «Պէպօյի» առթիւ։

Գլուխ քաղկցի
Շնորհքով վարպետ,
«Պէպօյին» ստեղծող
Մեր «Համալ—Ադիդ»,
Կեղծաւորներուն մեյդան հանողիդ.
Խեղճերու ցաւին դարման անողիդ.
Սունդուկենց տղայ
Մեր Գաբրիէլիդ,
Վանոյը Թաւաղայ.
Վաթան քաղկեմէդ, «Պէպօյիդ» թա-
ղեմէն,
Խարխուլեցի Մակար Զմշկեանցեմէն։

—

Ուրախութենով ես շնորհքում եմ,
Անգին «Պէպօյիդ» եասանուն տարին.
Ումրըդ երկարէ Աստուած պահէ Քեզ,
Վոր չէր շատ տարիք, շանց տաս
ժողովին,
Շնորհքով խաղիր հայոց թէատրին։

—

Գանձը ժանգ է, մարդուս անունն է
միայն,
Մոգոնած հանդերդ փառաւոր վողջ
աշխարք.
Ռուսը, Թուրքը, վրացին, մեր հայ—
քրիստոնէն,
Ստեղծած խաղերդ, գովումին անչափ։

—

Նոր մեկանց սրէ, անտակ ծով միտքդ,
Նորաթէն կցէ, փօղայ դաւթարդ.
Նոր մեկանց քաշէ, անգին ղալամդ,
Աշխարքին պատմէ, մեր շատ ու խեղը։

—

Արթար ճշմարտին, վուտի կանգնեցրու,
Սերտը ռահմ դցէ մարդագիլերու.
Նահակ քիչ տանջին մեր անտէր քաղ-
կեն,
Մինչայ պատուհաս, ռանձպար խեղճ
խալխին։

—

Քեախր-քուսուրի հայ ու ափալը,
Շատ զզնողներու անխիղճ արաքը.
Սարքէ, խաղ շինէ, դուս քաշէ մէյ-
դան,
Վուր շատը շամաթէն, ջնջուի վեր-
րանայ։

—

Էս օսկէ ղալամն էլ, ընթունէ ինձմէն,
Վանոյը Թաւաղայ ըլխած սրտեմէս.
Քու «Պէպօյիտ» էլ, դաւթրումս իմ
բաղձի,
Վուր օսկէ ամանդ, յիշատակ պահուի։

Մ. Զ.

---

*) Այս ողբերգը մեր կողմից, ընթացան պ. Տէր-Դաւթեանը Թիֆլիսցու շարեր հագած և ձեռքին օսկէ գրչակոթը բռնած սկսեց կարդալ. առաջուց արտասանելով հետևեալ խօսքերը։ «Աղա Գաբրիէլ ջան, իմ հնուց բարեկամս էս գովքը ղրկել է, վուր էստի կարդամ»։

Տ. Աշ.

'Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Տ. Տ. ՄԿՐՏՉԻ Ա.

ԱԶԳԸՆՏԻՐ ԵՒ ՍՐԲԱԶՆԱԳՈՅՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

'Ի Պատրիարքութեան Հայոց Ս. Երուսաղէմի Ամենապատիւ

Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

բարձր-սրբազան արքեպիսկոպոսի

Ե Ւ

'Ի պատրիարքութեան Հայոց Կ. Պոլսոյ Ամենապատիւ

Տ. ՄԱՂԱՔԻԱ

բարձր-սրբազան արքեպիսկոպոսի։

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

Ա) 1902 Թ. ՀԱՅՈՑ ՏՈՄԱՐԱԿԱՆ ՄԱՍ-ՆԵՐԸ

Գիր տարւոյ . . . . Ո

Վերադիր . . . . Բ

Եօթներեակ . . . . . . Բ

Իննեւտասներեակ 1

Տանուտէր . . . . Յուլն.

Բ) ՏԱՐԵՄՈՒՏՆԵՐ

Հայոց՝ ըստ՞ բուն Տոմարի Օգոստ. 11-ին

Ռուսաց՝ Յունուարի 1 »

Լատինաց՝ (ըստ Նոր Տոմ.) Դեկ. 18 »

Հաբեշաց՝ Օգոստոսի 26 »

Մահմեդականաց՝ Յունիսի 10 »

Հրէից՝ Սեպտեմբերի 7 »

Չինաց՝ Փետրուարի 1 »

Գ) ՀԱՅՈՑ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆՇԱՐԺ ՑԱԲՏՆԻ ՏՕՆԵՐԸ ԵՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

Օր Կաղ. Երեքշաբթի Յունուարի 1-ին

» ԾՆՆԴԵԱՆ Կիւրակէ . . . . 6 »

Միջոց ունիք 29 օր:

Առաջաւորաց Բարեկ. Փետրվ. 3 »

ՕՐ ՏԵԱՌՆԸՆԴԱՌԱՋԻ Եշ. » 14 »

Բուն-Բարեկենդան Փետր. 24 »

ԶԱՏԻԿ . . . . Ապր. 14 »

ՕՐ ԱՒԵՏՄԱՆ Կիւրակէ » 7 »

Երեւման Ս. Խաչի Մայիսի 12 »

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՆ » 23 »

ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏ Յունիսի 2 »

Բարեկ. Ս. Լուս. պհց. » 23 »

Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ » 29 »

Բարեկ. Վարդ. պհց.. Յուլիսի 14 »

ՎԱՐԴԱՎԱՌ . . . . . » 21 »

Միջոց ունիք 3 շաբաթ.

Բարեկ. Ս. Աստուած. պհց. Օգ. 11 »

ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄՆ Ս. Ածած. „ 18 »

Միջոց ունիք չորս շաբաթ.

Բարեկ. Ս. Խաչի Սեպտեմբերի 8 »

ԽԱՉՎԵՐԱՑ. « 15 »

Բարեկ. Վարագայ Ս. Խաչի « 23 »

Վարագայ Ս. Խաչ. « 30 »

Միջոց ունիք 7 շաբաթ.

Գիւտ Խաչ. . . Հոկտեմբ. 27 »

Յիսնակաց Բարեկ. Նոյեմբ. 17 »

Ս. Յակոբայ Բարեկ. Դեկտ. 8 »

Միջոց ունիք 16 օր.

Բարեկ. Ծննդ. պահոց. Կիւրակէ

Դեկտեմբերի . . . . 29 »

Դ) Այն օրերը, երբ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ օրէնքով պսակի խորհուրդը կատարելն արգելվում է։

Ամբողջ մեծ պահոց և Ցրնանց օրերը ընթացքում. մինչև եղիական—տաւջին Կիւրակէն Ցարութեան։

Այն Կիւրակէ երեկոներին, երբ միւս օրը սրբոց տօն չէ։

Ամեն Շաբաթ երեկոներին։

Ամեն յուս—Չորեքշաբթի և յուս-Ուրբաթ երեկոներին։

Շաբաթական պահոց ընթացքում

Տէրունական մեծ տօների նախընթաց երեկոներին։

Նաւակատեաց Ուրբաթ երեկոներին։

Ծննդեան ութօրէից, Վարդավառի 3 օրերը։ Վերափոխման 10-րդ օրը և Ս. Խաչի ամբողջ շաբաթը։

—

Ե) ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՐՁԱԿՄՈՒՆՔ

Տօնք եկեղեցականք

5. 6. 7. և 13. Յունուարի տօնք Ծննդեան և Անուանակոչութեան Քրիստոսի։

Յունուարի 15.—անուանակոչութիւն Մկրտչի Ա. Վեհափառ Կաթողիկոսի։

Փետր 14.—Տեառնընդառաջ։

» 21—Ս. Վարդանանց զօրավարացն։

Մարտի 30.—Մուտն ի Վիրապն Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին։

Ապրիլի 7 Տօն Աւետման։

Յունիսի 15.—Ելն ի Վիրապէն Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին։

Յունիսի 29.—Գիւտ նշխարաց Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին։

Յուլիսի 4.—Ս. Թարգմանչացն մերոց Սահակայ և Մեսրոպայ։

Յուլիսի 27.—Ս. առաքելոյն Թադէոսի և Ս. Սանդխտոյ կուսին։

Սեպ. 8.—Տօն Ծննդ. Ս. Աստուածածնի.

Սեպտեմբերի 29.—Տարեդարձ Ս. Օծման Վեհ. Մկրտիչ Ա. Կաթողիկոսի։

Նոյ. 21.—Ընծայումն Ս. Աստուածածնի.

Նոյեմ. 30 —Ս. Առաքելոյն Թադէոսի և Բարդուղիմէոսի։

Դեկտ. 9.—Տօն Յղութեան Ս. Աստուածածնի ի յԱննայէ։

—

Զ) ՏՕՆՔ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆՔ

Ապրիլի 23.—Անուանակոչութիւն Ն. Կ. Մ. Կայսրուհւոյ Ալէքսանդրայ Ֆէօդորովնայի։

Մայիսի 6.—Ծնունդ Ն. Կ. Մ. Կայսր Նիկոլայ Աղէքսանդրովչի։

Մայիսի 14.—Թագադրութիւն Ն. Կ. Մ. Կայսր Նիկոլայ Ալէքսանդրովչի և Ալէքսանդրայ Ֆէօդորովնայի։

« 25 Ծն. Ն. Կ. Մ. Թագուհի-Կայսրուհւոյ Ալէքսանդրայ Ֆէօդորովնայի։

Յուլ. 22.—Անուանան. Ն. Կ. Մ. Մայր Թ. Կայսրուհւոյ Մարիայ Ֆէօդորովնայի։

Օգոստ. 25.—Յիշատակ նուաճման արեւելեան Կովկասու։

Հոկտ. 21.—Գահակալութիւն Ն. Կ. Մ.—Կայսր Նիկոլայ Աղէքսանդրովչի։

Նոյեմբերի 14.—Ծ. Ն. Կ. Մ. Մայր Թ. Կայսրուհւոյ Մարիայ Ֆէօդորովնայի։

Նոյեմբ. 22.—Ծնունդ Ն. Կ. Մ. Թագաժառանգ Կայսր Միխայիլ Աղէքսանդրովչի։

Դեկտ. 6.—Անուանակոչութիւն Ն. Կ. Մ. Կայսր Նիկոլայ Աղէքսանդրովչի։

ՇԱՐԱԿԱՆ

ԵՐԳ ԾՆՆԴԵԱՆ

—

Այսօր տօն է Ծննդեան աւետիս.
Տեառն մերոյ և Յայտնութեան աւետիս։
Այսօր արեւն արդարութեան. աւետիս։
Երեւեցաւ 'ի մէջ մարդկան. աւետիս։
Այսօր Ս. Կոյսն անապական. աւետիս.
Ծնաւ երեր զանմահ արքայն. աւետիս։
Ահա եկին երեք արքայ. աւետիս.
Մելքոն, Գասպար և Բաղդասար. աւետիս։
Աստղ մի՛ պայծառ և պատուակ. աւետիս.
Երեւեցաւ ի Հնդստան աւետիս։
Ջուարթունք երկնից պար՛առնէին աւետիս։
Փառք 'ի բարձունսն երգէին. աւետիս։

—

ՇԱՐԱԿԱՆ ԾՆՆԴԵԱՆ

Խորհուրդ մեծ և սքանչելի որ յայսմ աւուր յայտնեցաւ. հովիւքն երգեն ընդ հրեշտակս, տան աւետիս աշխարհի։

Ծնաւ նոր արքայ 'ի Բեթղեհէմ քաղաքի, որդիք մարդկան օրհնեցէք զի վասն մեր մարմնացաւ։

Աներեւելին երկնի և երկրի 'ի խանձարուրս պատեցաւ. ոչ մեկնելով ի Հօրէ 'ի Ս. յԱյլեն բազմեցաւ։

—

Այսօր հովուացն տեսեալ զարդարութեան արեգակն և ընդ հրեշտակս երգէին փառք 'ի բարձունս Աստուծոյ։

—

Եւ մեք երգեցուք որ 'ի կուսէն մարմնացաւ, արդարութեան արեգակն ծէր փառք քեզ։

ՏԱՂ ԾՆՆԴԵԱՆ

Կայր կոյսն 'ի յԱյրին.
Կայր և զուարճանայր։
Կամէր ծնանիլ
Զկեանս ազգի մարդկան,
Զէակիցն Հօր զեկեալ
Կենսատու փրկիչ։
Կայծակնատեսիլ.
Կարմրացայտ ամպոյն,
Կացեալ սոյն լուսոյ.
Կանգնեալ ի վերուստ։

—

ԵՐԳ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ

Այսօր ձայնն հայրական՝
Երկնից իջեալ՝ հաճոյական,
Սիրեցելոյն Որդւոյ վկայ.
Ա՛յ յորդորէ, գետ յորդորէ, գետ Յորդանան.
Յորդորական ձայնիւ երգէր,
Մեծ Կարապետն Յովհաննէս։

—

ՏԱՂ ՋՐՕՐՀՆԵԱՑ

Ով զարմանալի. խորհուրդ այս մեծ յայտնեալ.
Զ. բարեիշն, Աստուած 'ի Յորդանան եկեալ.
Կամէր մկրտիլ 'ի ծառայէն իւրմէ.
Ջառնոյր Կարապետն զմկրտելն 'ի յանձն։
Յորդանան լուեալ փախստական դառնայր.
Վտակ առ վտակ պատդամաւոր լինէր.
Գետ մի զարհուրիր. քո արարիչն եմ ես.
Եկեալ մկրտիմ և լուանամ զմեղս։

—

ՋՐՀՈՍՆ

ԱՍՏՂԱԳԻՏՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ.— Ջրհոսն. Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան համեստ է, բարի, սիրելի, խելացի, ուրախ, հետաքրքիր, կասկածոտ և հանճարեղ՝ որից և օգտուող։ Միակ պակասութիւնը՝ անչափ փառամոլութիւնն է։ Սկզբումը չունևոր, վերջը կարողութեան տէր, միայն այդ ամենն ևս վատնող։ Երբեմներ նաև քիչ ունեցող։

Իսկ այս համաստեղութեան տակ ծնուած աղջիկը հաստատակամ է, վեհանձն, անկեղծ, շռայլ, ուրախ և աւելի իւր բաւականութիւնների ետևից ընկնող։ Իւր զուարթ բնաւորութեան շնորհիւ հեշտութեամբ կըտանէ զանազան վշտեր և անյաջողութիւններ, որոնց սպասելու է հէնց ամուսնութեան սկզբից։ Շատ տեղ կըճանապարհորդի և ջահել ժամանակ իւր քաշած նեղութիւններից մեծ հարստութիւն ձեռք կըբերի, բայց ծերութեան ժամանակ զգուշանալու է, որ անդամալոյծ չդառնայ։

Առհասարակ յունուարին ծընուածները հոկտեմբեր ամսուայ կէսից մինչև նոյեմբերի կէսը հիւանդանալուց զգուշանալու են։ Իսկ իրենց գործերի ամենայաջող ժամանակը դեկտեմբերի 15-ից մինչև յունուարի 15-ն է։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

31 ՕՐ

Օ		Ն
1	Գշ. բկ. 3. օր Ծննդեան պահոց։ Տարեմուտ և Կաղանդ։ Ռուսաց՝ Տօն Անուանակոչութեան Տեառն և Ս. Բարսեղի հայրապետին։	5
2	Դշ. փյ. 4 օր Ծննդեան պահոց։	6
3	Եշ. փկ. 5. օր Ծննդեան պահոց։	7
4	Ուր. տյ. 6. օր Ծննդեան պահոց։ ☽ Առ. քռ. լուսնի. Առաւօտեան։	8
5	Շբ. տկ. Ճրագալոյց Ծննդեան։ Նաւակատիք։ Երեկոյ. գինի պատարագի նախատօնակ (մինչև ամսոյս 14-ն ամէն երեկ. նախատօնակ կատարի)։ Ռ. Ճրագալոյց Աստուածայայտնութեան։	9
6	✠ Կիր. ռյ. ՏՕՆ ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՒ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի։ Ջրօրհնէք։ Ուտիք է մեզ անմիջոց ութ օր։ Ռուսաց և Յունաց Մկրտութիւն Տեառն։	10
7	✠ Բշ. ռկ. 2. օր Ծննդեան։ Յիշատակ մեռելոց։ Ռուսաց՝ Ս. Յովհաննու Կարապետին։	11
8	Գշ. բյ. 3. օր Ծննդեան։ ☉ Արեգակն 'ի Ջրհոսն։	12
9	Դշ. բկ. 4. օր Ծննդեան։	13
10	Եշ. փյ. 5. օր Ծննդեան։	14
11	Ուր. փկ. 6. օր Ծննդեան։ ◎ Լրումն լուսնի. Ձիւնալից եղ.	15
12	Շբ. տյ 7. օր Ծննդեան։	16
13	✠ Կիր. տկ. 8 օր. Ծննդեան և ՏՕՆ ԱՆՈՒԱՆԱԿՈՉՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ։	17
14	Բշ. ռյ. Տօն ծննդեան Ս. Յովհաննու Կարապետին։ Օր Անուանակոչութեան Վեհափառ Մկրտչի Ա. Կաթող. ամ. հայոց։	18
15	Գշ. ռկ. Ս. Պետրոսի հայրապետին, Վլասայ եպիս. և Աբխողոմայ սարկաւագին։	19

Օ		Ն
16	Դշ բյ. Պահք։	20
17	Եշ. բկ. Ս. Անտօնի Ճգնաւորին։	21
18	Ուր փյ. Պահք։ ☾ Վերջ. քռ. լս. Խոնաւ եղանակ։	22
19	Շբ. փկ. Ս. Թէոդոսի Թագաւորին և մկցն Եփեսոսի։	23
20	✠ Կիր. տյ. Ա. Կիր. զկնի Ծննդեան։ Լատ. Տեառնընդառաջ։	24
21	Բշ. տկ. Ս. Կիւրակոսի և մօրն նորա Յուղիտայի և Ս. վկայիցն Գորդիոսի, Պօղիքտոսի և Գրիգորէսի։	25
22	Գշ. ռյ. Ս. Վահանայ Գողթնացւոյն, Եւգինեայ կուսին և հօրն նորա Փիլիպպոսի և մօրն Կղօդեայ և երկ. եղբարցն ներքինեացն։	26
23	Դշ. ռկ. Պահք։	27
24	Եշ. բյ. Ս. Տրիփոնի, Պարսամայ և Ոնոփրեոսի Ճգնաւորացն։	28
25	Ուր. բկ. Պահք։	29
26	Շբ. փյ. Ս. Հայրապետացն Աթանասի և Կիւրղի։ ● Ծնունդն լուսնի. Ցրտաշունչ եղ.	30
27	✠ Կիր. փկ. Բ. կիր. զկնի Ծննդեան։ Հարսանիք։	1
28	Բշ. տյ. Ս. վկայիցն Եւգենիոսի, Մակարիոսի, Վալերիոսի, Կանդիդոսի և Ակիւղասայ։	2
29	Գշ. տկ. Ս. Անդրէի զօրավարին և բանակի նորին, Կալինիկոսի և Դոմետեայ վկայիցն։	3
30	Դշ. ռյ. Պահք։	4
31	Եշ. ռկ. Ս. Անդրիանոսի և կնոջն նորա Անատօլայ, Թէոդորոսի և Եւթիբիոսի վկայիցն։	5

Այս ամսուայ մէկից մինչև 31-ը օրն աւելացել է 1 Ժ. 52 րոպէ։

ԶՈՒԿՆ

ԱՍՏՂԱԳԷՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ.

ՓԵՏՐՈՒԱՐ. — Ձուկն. Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան խաղամոլ է, համարձակ, գիտուն, մնապարծ ու զուարթ։ Ջահիլ ժամանակը չունենայ, սակայն հարստանալուց յետոյ շռայլող, վատնող։ Թէև լաւ շրջանների սիրահար, բայց մինչև 40 տարեկան հասակը կանանցից քամբաղդ։ Եւ իբր անընդունակութեան շնորհիւ միամտեր կրելով ինքն է միայն տուժում։

Իսկ այս համաստեղութեան տակ ծնուած աղջիկը հոգուագիտ գեղեցկուհի է լինում, յաճախ սրտով բարի, խելքով, ընդունակութեանց տէր ու գրական կարծիքներ ունեցող։ Երեխաներ էլ քիչ է ունենում։

ՏԱՂ ՏԵԱՌՆԸՆԴԱՌԱՋԻ

Քրիստոս փառաց Թագաւոր.
Այսօր եկեալ յընծայումն.
Կատարելով նա զօրէնս.
Քառասնօրեայ գալստեամբն.
Զոր մարգարէն Եսայի.
Յառաջագոյն գուշակեաց.
Երուսաղէմ քաղաքի.
Սիմէօնի ծերունոյն։
Զարթիր, զարթիր, Դու զարթիր
Երուսաղէմ դու զարթիր։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

28 ՕՐ

Օ		Լ
1	Ուր. բյ. Պահք։	6
2	Շբ. բէ. Ս. Գրիգորի Աստուածաբանին։ Յ. և Ռ. Տեառնընդառաջի։	7
	☽ Առ. քռ. լս. Ձիւնալից եղանակ։	
3	✠ Կիր. գյ. Գ. Կիր. զկնի Ծննդեան։ Բարեկենդան Առաջաւորաց պահոց։	8
4	Բշ. գէ. 1. օր Առաջաւ. պահոց։	9
5	Գշ. դյ. 2. օր Առաջաւ. պահոց։	10
6	Դշ. դէ. 3. օր Առաջաւ. պահոց։	11
7	Եշ. եյ. 4. օր Առաջաւ. պահոց։	12
	☉ Արեգ. 'ի Ձուկն մտանէ։ Օր Իջանելոյ ջերմութեան արեւ յօդս։	
8	Ուր. եէ. 5. օր Առաջաւ. պահոց։ Յիշատակ Յօնաննու մարգարէին։	13
9	Շբ. զյ. Ս. Սարգսի զօրավարին և որդւոյ նորա Մարտիրոսի և չորեքտասան զինուորացն։ Հանդիսաւոր օր ուխտի Տփխիսայ Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ։	14
	☾ Լրումն լուս. Հողմախառն եղանակ։	
10	✠ Կիր. զէ. Դ. Կիր. զկնի Ծննդեան Հարսանիք։	15
11	Բշ. էյ. Ս. Ատովմեանց զօրավարացն։	16
12	Գշ. էէ. Ս. Ոսքիասեանց վկայիցն և Ս. Ոսկեանց քահանայիցն։	17
13	Դշ. ըյ. Պահք։ Ցերեկ. նախատ.	18
14	✠ Եշ. ըէ. ՏԵԱՌՆԸՆԴԱՌԱՋ։ Օր Իջանելոյ ջերմութեան արեւ 'ի ջուրս։	19
15	Ուր. թյ. Պահք։	20

Օ		Լ
16	Շբ. թէ. Ս. ՍԱՀԱԿԱՅ ՊԱՐԹԵՒԻ Հայրապետին մերոյ։	21
17	✠ Կիր. ժյ. Ե. Կիր. զկնի Ծննդեան։	22
	☾ Վր. քառ. լուս. Փոթորկալից եղ.	
18	Բշ. ժէ. Ս. Մարկոսի, եպիսկոպոսին, Պիոնի քհն., Կիւրղի և Բենիամինի սարկաւագացն և Ս. վկայիցն Օրգլմէի, Որմզդանայ և Սայենի։ Ցերեկ. նախատօնակ։	23
19	Գշ. ֆյ. Ս. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆՑ քահ.	24
20	Դշ. ֆէ. Պահք։ Ցերեկ. նախատօն.	25
21	✠ Եշ. ֆյ. Ս. ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ զօրավարացն մերոց և 1036 վկայիցն, որք անկան 'ի մեծ պատերազմին Աւարայրի Տօն ազգային և Յիշատակ մեռելոց։ Օր Իջանելոյ ջերմութեան արեւ 'ի հողս։	26
22	Ուր. ֆէ. Պահք։ Ի. Բարեկ. Նօթն.	27
23	Շբ. ոյ. Կ. Պօլսոյ Ս. ժողովոյ 150 հայրապետացն։ (Զկնի երեկոյեան ժամասացութեան ծածկեսցի անդամն վարագուրաւ)։ Ի. Բարեկ. Նօթնեկի։	28
24	✠ Կիր. ֆէ. Բուն-Բարեկենդան։ Նաւ Յ., և Ռուսաց։	29
25	Բշ. ոյ. 1. օր մեծի պահոց։	1
	⊛ Ծնունդն լուսնի. Ցրտափոխ եղ.	
26	Գշ. ոէ. 2. օր մեծի պահոց։	2
27	Դշ. բյ. 3. օր մեծի պահոց։	3
28	Եշ. բէ. 4. օր մեծի պահոց։	4

Այս ամսուայ մէկից մինչև 28-ը օրն աւելացել է 2 ժամ 7 րոպէ։

Խ Ո Յ Ն

ԱՍՏՂԱԳԷՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՐՏ. — Խոյն. Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան եռանդոտ, արդարադատ, քաղցրախօս, հետաքրքիր և կրքոտ բնաւորութեան տէր է լինում. ոչ տըրւած խօսքն է պահում, և ոչ խոստումն կատարում։

Իսկ այս համաստեղութեան տակ ծնուած աղջիկը գեղեցիկ է, արդարասէր, քաղցրեղէն սիրող, շատակեր և խիր նկատած բաների մասին երկար ու բարակ դատողութիւններ տուող, այդ պատճառով էլ՝ շատախօս, անխնայ զրպարտող ու շուտ զայրացող է լինում։

Այս ամսին ծնուածներն առհասարակ առևտրի մէջ յաջողութիւն են ունենում, թէև ժլատ են լինում. միայն հոկտեմբեր ամսից զգուշանալու են։

Մ Ա Ր Տ

31 ՕՐ

Օ		Ն
1	Ուր. ֆյ. 5. օր մեծի պահոց։	5
2	Շբ. ֆլ. 6. օր մեծի պահոց։ Ս. Թէոդորոսի զօրավարին. — Եւս Յ. և Ոսկեաց։	6
3	✠ Կիր. ֆյ. 7. օր մեծի պահոց. Բ. Կիրակէ Քառասնորդ. պահոց։ ☽ Առ. քառ. լուսնի. Մեծ [illegible]	7
4	Բշ. ֆլ. 8. օր մեծի պահոց։	8
5	Գշ. ֆյ. 9. օր մեծի պահոց։	9
6	Դշ. ֆլ. 10. օր մեծի պահոց։	10
7	Եշ. ֆյ. 11. օր մեծի պահոց։	11
8	Ուր. ֆլ. 12. օր մեծի պահոց։	12
9	Շբ. ֆյ. 13. օր մեծի պահոց։ Ս. Կիւրղի Երուսաղէմայ հայրապետին և միւս Կիւրղի եպ. և մօրն նորա Աննայի։ ☉ Արեգ. 'ի Խոյն։ Գարնանամուտ և հաւասարակած օր լինի տիւ և գիշեր հաւասար։	13
10	✠ Կիր. ֆլ. 14. օր մեծի պահոց։ Գ. Կիր. Քառասնորդական պահոց.—(Անառակին)։	14
11	Բշ. ֆյ. 15. օր մեծի պահոց։ ⊕ Լրումն լուս. Անձրևոտ եղ.	15
12	Գշ. ֆլ. 16. օր մեծի պահոց։ Լատ. Աւետումն։	16
13	Դշ. ֆյ. 17. օր մեծի պահոց։	17
14	Եշ. ֆլ. 18. օր մեծի պահոց։	18
15	Ուր. ֆյ 19. օր մեծի պահոց։	19
16	Շբ. ֆլ. 20. օր մեծի պահոց։ Ս. Յովհաննու Երուսաղէմայ հայրապետին և Ս. Հայրապետացն մերոց Յովհաննու Օձնեցւոյն, Յովհաննու Որոտնեցւոյն և Գրիգորի Տաթևացւոյն։	20
17	✠ Կիր. ֆյ. 21. օր մեծի պահոց։ Դ. Կիր. Քառասնորդական պահոց.—(Տնտեսին)։	21
18	Բշ. ֆլ. 22. օր մեծի պահոց։	22
19	Գշ. ֆյ 23. օր մեծի պահոց։ ☾ Վեր. քռ. լուս. Հողմ[illegible] եղ.	23
20	Դշ. ֆլ. 24. օր մեծի պահոց։ (Միջինք)։	24
21	Եշ. ֆյ. 25. օր մեծի պահոց։	25
22	Ուր. ֆլ. 26. օր մեծի պահոց։	26
23	Շբ. ֆյ. 27. օր մեծի պահոց։ Ս. Մանկանցն Քառասնից, որք 'ի Սեբաստիա կատարեցան։	27
24	✠ Կիր. ֆլ. 28. օր մեծի պահոց։ Ե. Կիր. Քառասնորդական պահոց (Դատաւորին)։	28
25	Բշ. ֆյ. 29. օր մեծի պահոց։ Յ. և Ռուսաց Աւետումն։	29
26	Գշ. ֆլ. 30. օր մեծի պահոց։ ⊕ Ծնունդն լուս. Անձրևոյթ եղ.	1
27	Դշ. ֆյ. 31. օր մեծի պահոց։	2
28	Եշ. ֆլ. 32. օր մեծի պահոց։	3
29	Ուր. ֆյ. 33. օր մեծի պահոց։ Յերեկոյին Նախատօնակ։	4
30	✠ Շբ. ֆլ. 34. օր մեծի պահոց։ Ս. ԳՐԻԳՈՐԻ մերոյ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻՆ, սոսկալի չարչարանացն և մտին 'ի Վիրապն։	5
31	✠ Կիր. ֆյ. 35. օր մեծի պահոց։ Զ. Կիր. Քառասնորդական պահոց.—(Գալստեան)։	6

Այս ամսուս 1 ից մինչև 31-ը աւելացել է 2 ժ. 10 րոպէ։

ՑՈՒԼՆ

ԱՍՏՂԱԳԻՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՊՐԻԼ.—Ցուլն. Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան աներկիւղ է, կոպիտ, զայրացկոտ, խստասիրտ և իւր թշնամիներին հալածող։ Թէև ունևոր՝ բայց ժլատ. բաղդաւորութեամբ կըփայլի և դրան նպաստող դէպքերը իւր ցանկութիւնները կըկատարեն։ Շատ էլ կըճանապարհորդի։

Իսկ այս համաստեղութեան տակ ծնուած աղջիկը բնութեամբ ուժեղ, եռանդոտ, աշխոյժով, թէև բնութեամբ անժուժկալ կըլինի. միայն իբրև ամուսին խոնարհ և հաւատարիմ կըլինի, եթէ իւր և իւր ամուսնու բնաւորութիւններն իրար համապատասխան են։

Ապրիլ ամսին ծնուածներն առհասարակ ոտքերի ուռոյցքից զգուշանալու են։ Իրենց կեանքը երկու մասի կըբաժանուի. առաջին մասը շատ վտանգալից կանցնի և կըտևի մինչև 33 տարեկան հասակը։

ԱՊՐԻԼ

30 ՕՐ

Օ		Լ
1	Բշ. Թձ. 36. օր մեծի պահոց։	7
2	Գշ. Փձ. 37. օր մեծի պահոց։	8
	☽ Առ. քառ. լուս. Խոնաւ եղանակ.	
3	Դշ. Քձ. 38. օր մեծի պահոց։	9
4	Եշ. Փձ. 39. օր մեծի պահոց։	10
5	Ուր. Հձ. 40. օր մեծի պահոց։	11
6	Շբ. Աձ. 41. օր մեծի պահոց. Յիշատակ Ղազարու Յարութեան։ Յերեկոյին Նախատօնակ։	12
7	✠ Կիր. Աձ. Է. Կիր. ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ և ԱՒԵՏՈՒՄՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ։ Պահք։ Յերեկ. Դռնբացէք։ Յ. և Ռուսաց Ծաղկազարդ։	13
8	Աւագ-Երկուշաբթի Թձ. Պահք։ ☼ Արեգ. 'ի Ցուլն։	14
9	Աւագ-Երեքշաբթի Բձ. Պահք։ Յիշատակ 10 կուսանաց։ ☉ Լրումն լուսնի. Անձրեւաբեր հողմ.	15
10	Աւագ-Չորեքշաբթի Փձ. Պահք։	16
11	✠ Աւագ-Հինգշաբթի Քձ. ՅԻՇԱՏԱԿ ՈՏՆԼՈՒԱՑԻ։ Պահք։	17
12	✠ Աւագ-Ուրբաթ Փձ. Պահք. Յիշ. Չարչարանաց և Խաչելութեան. Տեառն մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ	18
13	Աւագ-Շաբաթ Հձ. Ճրագալոյց Յարութեան։ Նաւակատիկ։ Յերեկոյեան զկնի պատարագի Նախատօնակ։	19
14	✠ Կիր. Աձ. ԶԱՏԻԿ։ (Ս. Յարութիւն Քրիստոսի)։ Ուտիք է մեզ մինչեւ Համբարձումն։ Նաև Յունաց և Ռուսաց, որոց ուտիք է ցնոր Կիրակէ։	20

Օ		Լ
15	✠ Բշ. Աձ. 2. օր Զատկի։ Յիշատակ Մեռելոց։	21
16	✠ Գշ. Թձ. 3. օր Զատկի։	22
17	Դշ. Բձ. 4. օր Զատկի։	23
	☾ Վեր. քառ. լս. Խոնաւ եղանակ։	
18	Եշ. Հձ. 5. օր Զատկի։	24
19	Ուր. Քձ. 6. օր Զատկի։	25
20	Շբ. Փձ. 7. օր Զատկի։ Յիշատակ գլխատման Ս.Յովհաննու Մկրտչի։	26
21	✠ Կիր. Փձ. 8. օր Զատկի։ Բ. Կիր. Նոր Կիւրակէ։ (Կրկնազատիկ)։ Լատ. Գիւտ Խաչ.	27
22	Բշ. Աձ. 9. օր Յինանց։	28
23	Գշ. Աձ. 10. օր Յինանց։	29
24	Դշ. Բձ. 11 օր Յինանց։	1
	☻ Ծնունդն լս. Անձր.	
25	Եշ. Թձ. 12. օր Յինանց։	2
26	Ուր. Փձ. 13 օր Յինանց։	3
27	Շբ. Քձ. 14. օր Յինանց։	4
28	✠ Կիր. Փձ. 15 օր Յինանց։ Աշխարհամատրան Կիրակէ (Կանանչ Կիրակէ)։	5
29	Բշ. Հձ. 16. օր Յինանց։	6
30	Գշ. Աձ. 17. օր Յինանց։	7

—

Այս ամսուս 1-էն մինչև 30-ը օրն աւելացել է 2 ժ. 4 րոպէ։

ԵՐԿՈՒՈՐՆ

ԱՍՏՂԱԴԷՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՅԻՍ.—Երկուորն. Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան ինչպէս արտաքուստ գեղեցիկ է, այնպէս էլ 'ի ներքուստ հոգով բարի, խելօք, շրջանկատ, մեծահոգի և մասամբ կասկածոտ, ճարպիկ, խորամանկ և ազատ արհեստների սիրահար։ Այդպիսիների սիրտը կարծես սիրոյ և բարեկամութեան համար է ստեղծուած։ Եւ բաղդաւոր են լինում, եթէ իրենց կեանքը կապում են այնպիսի կնոջ կամ բարեկամի հետ, որոնք նոյնպէս սոյն համաստեղութեան տակ են ծնուած։

Իսկ ծնուած աղջիկը լինում է գեղեցիկ, բարի, պարզ և հեզ։ Իրենից տարիքով փոքր մարդու հետ բախտաւորութիւն չի գտնիլ, բացի իւր նման բնաւորութիւն ունեցող պատուական ամուսնուց։

Մայիսին ծնուածներն առհասարակ, մարդ թէ կին, գիտութեանց սիրահար են լինում, գործերի մէջ հմուտ, բնաւորութեամբ դիւրաթեք և փափկամարմին։ Իսկ 31 տարեկան հասակում զգոյշ պէտք է լինեն հիւանդանալուց։

ՄԱՅԻՍ

31 ՕՐ

Օ		Լ
1	Դշ. ակ. 18. օր Յինանց։ ☽ Առ. քառ. լուս. Վճիտ եղ.	8
2	Եշ. բձ. 19. օր Յինանց։	9
3	Ուր. բկ. 20. օր Յինանց։	10
4	Շբ. գձ. 21. օր Յինանց։	11
5	✠ Կիր. գկ. 22. օր Յինանց։ Դ. Կիր. (Կարմիր-Կիրակէ։)	12
6	Բշ. դձ. 23. օր Յինանց։	13
7	Գշ. դկ. 24. օր Յինանց։	14
8	Դշ. աձ. 25. օր Յինանց։ ● Լրումն լս. Գարնանային եղանակ։	15
9	Եշ. ակ. 26. օր Յինանց։ ☼ Արեգակն 'ի Երկուորն.	16
10	Ուր. բձ. 27 օր Յինանց։	17
11	Շբ. բկ. 28. օր Յինանց։	18
12	✠ Կիր. գձ. 29. օր Յինանց։ Ե. Կիր. Տօն Երևման Ս. Խաչի։	19
13	Բշ. գկ. 30. օր Յինանց։	20
14	Գշ. դձ. 31. օր Յինանց։	21
15	Դշ. դկ. 32. օր Յինանց։	22
16	Եշ. աձ. 33. օր Յինանց։ Նաւ. Համբարձման։	23
17	Ուր. ակ. 34. օր Յինանց։ ◐ Վր. քառ. լուս. Զով եղանակ։	24
18	Շբ. բձ. 35. օր Յինանց։	25
19	✠ Կիր. բկ. 36. օր Յինանց։ Զ. Կիւրակէ։	26

Օ		Լ
20	Բշ. գձ. 37. օր Յինանց։	27
21	Գշ. գկ. 38. օր Յինանց։	28
22	Դշ. դձ. 39. օր Յինանց։	29
23	✠ Եշ. դկ. 40. օր Յինանց։ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ, (Վիճակ).—Նաև Ռուսաց, և Յունաց։ ◎ Նոր. լուս. փոփոխական	30
24	Ուր. աձ. 41. օր Յինանց։ Պահք։	1
25	Շբ. ակ. 42. օր Յինանց։	2
26	✠ Կիր. բձ. 43. օր Յինանց։ Երկրորդ Ծաղկազարդ։ Նաւ. Հոգեգալստեան։	3
27	Բշ. բկ. 44. օր Յինանց։	4
28	Գշ. գձ. 45. օր Յինանց։	5
29	Դշ. գկ. 46. օր Յինանց։ Պահք։	6
30	Եշ. դձ. 47. օր Յինանց։ ◑ Առ. քառ. լս. Զուարթաբեր եղ։	7
31	Ուր. դկ. 48. օր Յինանց։ Պահք։	8

Այս ամսուայ 1-էն մինչև 31-ը օրը պակասել է 1 ժ. 24 րոպէ։

ԽԵՑԳԵՏԻՆՆ

ԱՍՏՂԱԳԻՏՆԵՐԻ ԳՈՐԾԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՅՈՒՆԻՍ.—Խեցգետինն. Այս համաստեղութեան տակ ծնուածը լինում է վիճասէր, կամակոր, խոռամանկ, մոլի և ամեն դէպքում աւելի իւր ինքնահաճոյքին և ցընորքներին հետեող՝ քան առողջ դատողութեան լսող։

Իսկ այս համաստեղութեան տակ ծնուած աղջիկն ինքնասէր է, գործունեայ, աշխատասէր, ղգոյշ, արթուն, ամօթխած, հետաքրքիր, ինքնահաւան և մի քիչ ստախօս։

Յունիսին ծնուածներն առհասարակ աչքի են ընկնում իրենց ուշիմ և սրամիտ բնաւորութեամբ։ Ուրիշի սեպհականութիւնից հարստացող են և նշանաւոր մարդկանցից պաշտպանութիւն գտնող։ Գինուց միայն զգուշանալու են։

ՇԱՐԱԿԱՆ Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ

Էջմիածին ՚ի հօրէ և լոյս փառաց ընդ նմա.
Ձայնք հնչեցին սանդարամետք անդնդոց։
Տեսեալ զլոյս մեծ հայրապետին Գրիգորի.
Պատմէր ցնծութեամբ հաւատացեալ արքային։
Եկայք շինեսցուք սուրբ զխորանն լուսոյ.
Քանզի ՚ի սմա ծագեաց մեզ լոյս ՚ի Հայաստան աշխարհի։

ՅՈՒՆԻՍ

30 ՕՐ

Օ — Ն

1 Շբ. ալ. 49. օր Յինանց։ — 9
2 ✠ Կիր. ոլ. Յիսներորդ օր ՚ի Զատկէն. ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏ (Պենտեկոստէ)։ Բարեկենդան Եղիական պահոց։ Ռուսաց և Յունաց Նոր Պենտեկոստէ։ — 10
3 Բշ. թյ. 2. օր Հոգեգալ. Պահք։ Ռուսաց՝ երկրորդ օր Հոգեգալս. — 11
4 Գշ. թլ. 3. օր Հոգեգ. Պահք։ — 12
5 Դշ. ֆյ. 4. օր Հոգեգ. Պահք։ — 13
6 Եշ. ֆլ. 5. օր Հոգեգ. Պահք։ — 14
7 Ուր. ղյ. 6. օր Հոգեգ. Պահք։ — 15
8 Շբ. ղլ. 7. օր Հոգեգալստեան։ — 16
⊕ Լր. լուսնի. Ա. [illegible]
9 ✠ Կիր. ալ. Ա. Կիր. Յարութեան։ Յիշատակ Եղիայի Մարգարէին. Յեր. Նախատօնակ Հարսանիք։ — 17
☉ Արեգ. ՚ի Խեցգետինն։ Ամառնամուտ և արեգադարձ. ցերեկն սկսանի կարճանալ—գիշերն երկարել։
10 Բշ. ալ. Ս. կուսանացն Հռիփսիմեանց։ Յերեկ. Նախատօնակ։ — 18
11 Գշ թյ. Ս. կուսանացն Գայանեանց։ — 19
12 Դշ. թլ. Պահք։ Յերեկոյեան Նախատօնակ։ — 20
13 Եշ ֆյ. Ս. Յովհաննու Կարապետին և Աթանագինէ եպիսկոպ. — 21
14 Ուր. ֆլ. Պահք։ Յերեկոյեան Նախատօնակ։ — 22
15 ✠ Շբ. ղյ. Ս. ԳՐԻԳՈՐԻ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻՆ մերոյ—Ելն ՚ի Վիրապէն։ — 23
☾ Վր. քռ. լս. Փոփոխոյ եղ.
16 ✠ Կիր. ղլ. Բ. Կիր. զկնի Հոգեգ. ՏՕՆ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾՆԻ։ (Կատարի Հանդէս յամենայն եկեղեցիս Հայաստանեայց)։ Հարսանիք։ — 24
17 Բշ. ալ. Ս. մկն. Բեթղեհէմի, Աղեքսիոսի վկային, Մովկիմայ քահանային և Կոնստանդիոսի զինուորին։ — 25
18 Գշ. ալ. Ս. կուսանացն Նունեայ և Մանեայ։ — 26
19 Դշ. թյ. Պահք։ — 27
20 Եշ. թլ. Ս. իշխանացն Սահակայ և Յովսէփայ և Ս. վկայիցն Սարգսի և Բագոսի։ — 28
21 Ուր. ֆյ. Պահք։ — 29
22 Շբ. ֆլ. Ս. ՆԵՐՍԻՍԻ ՄԵԾԻ։ հայրապետին մերոյ և Խադայ եպիսկոպոսին։ — 1
⊕ Ան. լս. [illegible] եղ.
23 ✠ Կիր. ղյ. Գ. Կիր զկնի Հոգեգ. Բարեկենդան Ս. Լուսաւորչի պահոց։ — 2
24 Բշ. ղլ. Պահք։ Ս. Եղիսանու Կիպրացւոյն, Բարեղայ Հայրապ. և 3 աշակերտացն նորին։ — 3
25 Գշ. ալ. Պահք։ Ս. Կոստանդիանոսի թագաւորին և մօրն նորա Հեղինեայ։ — 4
26 Դշ. ալ. Պահք։ — 5
27 Եշ. ֆյ. Պահք։ Ս. Թէոդիտոսի Գաղատացւոյն, Թալիլեայ բժշկին և 10 կուսանացն, որք յանկերեալ կատարեցան։ — 6
28 Ուր. թլ. Պահք։ Յերեկոյեան Նախատօնակ։ — 7
29 ✠ Շբ. ֆյ. Գիւտ Նշխարացն Ս. ԳՐԻԳՈՐԻ Լուսաւորչին մերոյ։ Յ. և Ռուսաց Առաքելոցն Պետրոսի և Պօղոսի։ — 8
☽ Առ. քռ. [illegible]
30 ✠ Կիր. ֆլ. Դ. Կիր. զկնի Հոգեգալստեան։ Հարսանիք։ — 9

—

Այս ամսուայ 1-էն մինչև 30-ը օրը պակասել է 1 ժ. 24 րոպէ։

2887-67
Гос. Библиотека ՀՍՍՌ-Арм. ССР им. А. Мясникяна

ԱՌԻՒԾՆ

ԱՍՏՂԱԳԻՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՅՈՒԼԻՍ.— Առիւծն. Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տըղան լինում է պարզամիտ, համարձակ, քաջ, առատաձեռն, ազատամիտ, մեծահոգի և շատ անգամ հպարտ. իր ամէն հոգովը (բնաւորութեամբ) հակուած է դէպի բարեպաշտութիւն և ցաւակցութիւն։ Միենոյն ժամանակ ծաղրասէր է, ուրիշներին զայրացնող ու կրքոտ։ Արտաքին գեղեցկութեան շնորհիւ, փափուկ սեռին հաճոյանալու կերպը գիտէ և երկար փաղաքշանքներ չսպասելուց յետոյ հասնում է իր նպատակին։

Իսկ ծնուած աղջիկը զուարթ է, շնորհալի, բարկացող, համարձակ, չարամիտ, վրիժառու, բայց սիրելի և իր սիրելիին անչափ մեծարող։

Յուլիսին ծնուածների ամենաբախտաւոր ժամանակն իրենց հասակի միջին տարիքն է և ամենայաջող ամիսն՝ օգոստոսը։ Ամենից վտանգաւոր տարին իրենց համար՝ 43-րդ տարին է, որ ժամանակ պէտք է զգուշանալ։

ՏԱՂ ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ

Խնկին ծառին նման ես,
Պտուղ դու քաղցրահամ ես.
զԲարի պտուղ բերեալ ես,
Աստուածածին մեղայ քեզ։

ՅՈՒԼԻՍ

31 ՕՐ

Օ		Լ
1	Բշ. դյ. Ս. վկայիցն Անատոնէոսի, Թէոփիլոսի, Անէքտոսի և Փոտինոսի։	10
2	Գշ. դլ. Ս. Դանիէլի մարգարէին և երից մանկանցն Սեդրակայ, Միսակայ և Աբեդնագովի։	11
3	Դշ. այ. Պահք։ Յերեկոյեան նախատօնակ։	12
4	✠ Եշ. ալ. Սրբոց Թարգմանչացն մերոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍՐՈՊԱՅ։	13
5	Ուր. բյ. Պահք։	14
6	Շբ. բլ. Ս. Տրդատայ Թագաւորին մերոյ և Աշխէն տիկնոջն և Խոսրովադխտոյն։ Յերեկոյեան նախատօնակ։	15
	⊛ Լր. լուսնի. Անձրեւոտ եղանակ։	
7	✠ Կիր. գյ. Ե. Կիր. զկնի Հոգ. Գիւտ Տփոյ Ս. Աստուածածնի։ Հարսանիք։	16
8	Բշ. գլ. Ս. Կալիստրատոսի և 49 վկայիցն և Դուկիանոսի քահանային։	17
9	Գշ. դյ. Ս. Զաքարիայի մարգարէին։	18
10	Դշ. դլ. Պահք։	19
11	Եշ. այ. Ս. Եղիսէի Մարգարէին։	20
	☉ Արեգակն 'ի յԱռիւծն։	
12	Ուր. ալ. Պահք։	21
13	Շբ. բյ. Ս. երկոտասանից Առաքելոցն Քրիստոսի և Ս. Պօղոսի երեքտասան Առաքելոյն։	22
14	✠ Կիր. բլ. Զ. Կիր. զկնի Հոգեգ. Բարեկենդ. Վարդավառի պահոց։	32
15	Բշ. գյ. 1. օր Վարդավ. պահոց։	24
	☾ Վր. քռ. լս. Հողմոտ։	
16	Գշ. գլ. 2. օր Վարդավ. պահոց։	25
17	Դշ. դյ. 3. օր Վարդավ. պահոց։	26
18	Եշ. դլ. 4. օր Վարդավ. պահոց։	27
19	Ուր. այ. 5. օր Վարդավ. պահոց։	28
20	Շբ. ալ. ՑԻՇԱՏԱԿ ՏԱՊԱՆԱԿԻՆ	29

Օ		Լ
	ՀՆՈՑ և ՏՕՆ ՆՈՐՈՅՍ Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ։ Նաւակատիք։	
21	✠ Կիր. բյ. ՎԱՐԴԱՎԱՌ։ Մեծահանդէս օր ուխտի Մշոյ Ս. Կարապետ վանքի և Տփխիսայ Ս. Կարապետ եկեղեցւոյն։ Միջոց ուտիք երեք շաբաթ։	30
	☉ Նր. լս. Կարկտոտ։	
22	✠ Բշ. բլ. 2 օր Վարդավառի։ Յիշատակ մեռելոց։ Մեծահանդէս օր ուխտի Ծիրանաւորի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյն Տփխիսայ (Կրծանիսի)։ Յ. և Ռուսաց՝ Մարիամու Մագդաղինացւոյն	1
23	Գշ. գյ. 3. օր Վարդավառի։	2
24	Դշ. գլ. Պահք։ Լատ. Վարդավառ.	3
25	Եշ. դյ. Ս. Եսայեայ մարգարէին։	4
26	Ուր. դլ. Պահք։ Յերեկոյեան նախատօնակ։	5
27	✠ Շբ. այ. Ս. ԹԱԴԷՈՍԻ Առաքելոյն և Ս. Սանդխտոյ կուսին։	6
28	✠ Կիր. ալ. Բ. Կիր. զկնի Վարդավառի։ Հարսանիք։	7
29	Բշ. բյ. Ս. Կիպրիանոսի եպիսկոպոսին և 45 վկայիցն և Ս. կուսանացն Յուստինեայ, Եփիմեայ և Քրիստինեայ։	8
	☽ Առ. քռ. լս. Անձրեւոտ եղ.	
30	Գշ. բլ. Ս. Աթանագինեայ եպիսկոպոսին և տասն աշակերտացն և հինգ վկայիցն։	9
31	Դշ. գյ. Պահք։	10

Այս ամսուայ 1-ից մինչև 31-ը օրը պակասել է 1 ժ. 26 րոպէ։

Օգոստոս կոյսն

ԱՍՏՂԱԳԻՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՕԳՈՍՏՈՍ.—Կոյսն. Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան բարեկազմ է, անկեղծ, մեծահոգի, խելօք, ողջախոհ, համեստ և բարեգործ։ Կեանքի մէջ վարուելու կերպը չիմանալով ու ամեն տեսակ հնարքներից զուրկ լինելով՝ շուտ-շուտ խաբւում է և յափշտակւում։

Իսկ ծնուած աղջիկը ամօթխած է, ժուժկալ, աչքերը գեղեցիկ և երեսի գծագրութիւնը որոշ։ Շուտ կ'ամուսնանայ, իւր ընտանիքում սիրելի, բարեպաշտ, հաւատարիմ և աննման մայր կըլինի, իսկ իւր որդիքը, որոնք աւելի իգական սեռին կը պատկանին, նոյնպէս մինը միւսից աւելի գգուելի ու գեղեցիկ կը լինին։

† ՌԱՓԱՅԷԼ ՊԱՏԿԱՆԵԱՆ—Գամառ Քաթիպայ,
Արձանի բացման առթիւ (23-ին Օգոստոսի 1901 թ.)

ՕԳՈՍՏՈՍ

31 ՕՐ

Օ		Ն
1	Եշ. գի. Ս. Նախահարցն Ադամայ, Աբէլի, Սեթայ. Ենովքայ, Ենովսայ, Նոյի, Մելքիսեդեկի, Աբրահամու, Իսահակայ, Յակոբայ, Յովսէփայ, Մովսիսի, Ահարոնի, Եղիազարու, Յեսուայ, Սամուէլի, Սամփսոնի, Յեփթայեայ, Բարակայ, Գեդէոնի և այլոց սրբոց Նախահարցն։	11
2	Ուր. փյ. Պահք։	12
3	Շբ. գե. Ս. որդւոց և թոռանց Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ, Արիստակէսի, Վրթանէսի, Յուսիկանն, Գրիգորիսի և Դանիէլի։	13
4	✱ Կիր. ոյ. Գ. կիր. զկնի Վարդավառի։ Հարսանիք։	14
5	Բշ. ով. Ս. Մակաբայեցւոցն, Եղիազարու քահանային, Շամունեայ և եօթն որդւոց նորին։	15
6	Գշ. բյ. Ս. երկոտասանից մարգարէիցն, Ովսեայ, Ամովսայ, Միքեայ, Յովելեայ, Աբդիու, Նաւումայ, Ամբակումայ, Յովնանու, Սոփոնիայ, Անգեայ, Զաքարեայ և Մաղաքիայ։ Յ. և Ռուսաց՝ Վարդավառ։	16
7	Դշ. բի. Պահք։ ☉ Լր. լուսնի. Փոփոխական եղ.	17
8	Եշ. փյ. Ս. Սոփիայ և երից դստերացն, Պիստոսի, Եղպիսի և Ագապիի։	18
9	Ուր. գի. Պահք։	19
10	Շբ. ոյ. Եփեսոսի Ս. Ժողովոյն Երկու հարիւր հայրապետացն։	20
11	✱ Կիր. գի. Դ. Կիր. զկնի Վարդ. Բարեկենդան. Ս. Աստուած. պահոց։ Ըստ տոմարի մերում Նաւասարդ և տարեմուտ ՌՅԾԲ—4395 թուականի բուն տոմարին։ ♍ Արեգակն 'ի Կոյսն։	21
12	Բշ. ոյ. 1. օր Ս. Աստած. պահոց։	22
13	Գշ. ով. 2. օր Ս. Աստած. պահոց։ ☾ Վր. քռ. լս. փեղ, տեղ Անձրև։	23
14	Դշ. բյ. 3. օր Ս. Աստած. պահոց։	24

Օ		Ն
15	Եշ. բի. 4. օր Ս. Աստած. պահոց։ Յ. և Ռուսաց՝ Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի։	25
16	Ուր. փյ. 5. օր Ս. Աստած. պահոց։	26
17	Շբ. գի. Տօն Շողակաթի Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ, ըստ տեսլեան Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ Նաւակատիք։ Յերեկոյին նախատօնակ։	27
18	✱ Կիր. փյ. ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄՆ Ս. Աստուածածնի. Զկնի պատարագի կատարի օրհնութիւն խաղողոյ։ Ինն օր նախատօն. Միջոց աւուրք երեք շաբաթ։ Հանդիսաւոր օր ուխտի Բեթղեհէմի Ս. Աստուած. եկ. Տփխիսայ։	28
19	✱ Բշ. գի. 2. օր Վերափոխման Յիշատակ Մեռելոց։	29
20	Գշ. ոյ. 3. օր Վերափոխման։ ◎ Նոր լս. Հողմախառն փեղ-տեղ անձրև։	30
21	Դշ. ով. 4. օր Վերափ. Պահք։	1
22	Եշ. բյ. 5. օր Վերափոխման։	2
23	Ուր. բի. 6. օր Վերափ. Պահք։	3
24	Շբ. փյ. 7. օր Վերափոխման։	4
25	✱ Կիր. գի 8. օր Վերափոխման։ Ռուսաց Յիշատակ Նուաճման արեւելեան Կովկասու։	5
26	Բշ. փյ. 9. օր Վերափոխման։ Լատ. Ծնունդ Ս. Աստուածածնի։	6
27	Գշ. գի. Ս. Յովակիմայ և Աննայի ծնողաց Ս. Աստուածածնի և կանանցն Իւղաբերից։ ☽ Առ. քռ. լս. Զովաբերական եղ.	7
28	Դշ. ոյ. Պահք։	8
29	Եշ. ով. Ս. Երեմեայ մարգարէին։ Յ. և Ռ. Գլխատումն Յովհաննու Մկրտչին։	9
30	Ուր. բյ. Պահք։ Ռուսաց փոխադրութիւն նշխարաց Ալէքս. Նեւսկացւոյ։	10
31	Շբ. բի. Ս. Առաքելոցն Թովմայի, Յակովբայ և Շմաւոնի։ Յեր. նախատօնակ։	11

Այս ամսուայ 1-ից մինչև 31-ն օրը պակասել է 2 ժ. 14 րոպէ։

ԿՇԻՌՆ

ԱՍՏՂԱԳԻՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ.—Կշիռն. Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան վիճասէր է, կամակոր, ծաղրաբան և սաստիկ իւր բաւականութեանց ետևից ընկնող. ունի և լաւ ձեռք, ճառախօսութեան ձիրք, բարեհամբոյր է, միայն երբ իւր չահերը պահանջում են՝ իւր տուած խոստումը չատ հեչտ է դրժում և, իւր ունեցած զգաստութեան շնորհիւ, չատ վտանգներից հեչտութեամբ զերծ մնում։

Իսկ ծնուած աղջիկը սիրելի է, ուրախ, հրապուրիչ ձևերով օժտուած, բախտաւոր և բազմաթիւ երկրպագուներ ունեցող. միայն զգաստ պէտք է լինի, որովհետև վերջն անպատճառ զղջալու է։

Սեպտեմբերին ծնուածներն առհասարակ ինչպէս 33 տարեկան հասակում, այնպէս էլ ջրից միչտ զգուշանալու են։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

30 ՕՐ

Ս		Լ	Օ		Լ
1	✠ Կիր. ԺԵ. Գ. Կիր. զկնի Վերափոխման։ Գիւտ—Գօտւոյ Ս. Աստուածածնին։ Հարսանիք։	12	17	Գշ. ԽԵ. 3. օր Տօն Ս. եկեղեցւոյ։	28
			18	Դշ ԽԶ. 4. օր. Տօն Ս. եկ. Պահք։	29
				⊕ Մնունդ լս. Ջրաբերում եր.	
2	Բշ. ԺԶ. Ս. Սահփանոսի Ուլնեցւոյն և ս. վկայիցն Գոհարինեայ, Ծամղէսի, Տուքիկոսի և Ռոտիկոսի։	13	19	Եշ. ԽԷ. 5. օր Տօն Ս. եկեղեցւոյ։	1
			20	Ուր. ԽԸ. 6. օր Տօն Ս. Խաչի Պահք։	2
			21	Շբ. ԽԹ. 7. օր Տօն Ս. Խաչի։	3
			22	✠ Կիր. Ծ. Բ. Կիր. զկնի Ս. Խաչի։ Բարեկենդան Վարագայ Ս. Խաչի։	4
3	Գշ. ԺԷ. Ս. մարգարէից Եղեկիէլի, Եզրի և Զաքարիայի հօրն Ս. Յովհաննու Մկրտչի։	14			
			23	Բշ. ԾԱ. Պահք։ Ս. Մամասայ, Փեղեկտեմօնի և Միմոնի Միանձնեաց։	5
4	Դշ. ԺԸ. Պահք։	15			
	⊕ Լրումն լուսնի. Աչնանոյին եր.				
5	Եշ. ԺԹ. Ս. Յովհաննու Կարապետին և Յորայ արդարոյն։	16	24	Գշ. ԾԲ. Պահք։ Ս. կուսանացն Փեփրոնեայ, Մարիանեայ և Շուշանայ դստեր մեծին Վարդանայ։	6
6	Ուր Ի. Պահք։	17			
7	Շբ. ԻԱ. Տօն Նիկիոյ Սուրբ Ժողովոյ 318 հայրապետացն Յերեկոյին նախատօնակ։	18	25	Դշ. ԾԳ. Պահք։	7
			26	Եշ. ԾԴ. Պահք։ Ս. հայրապետացն Բարսղամու, Անթիմոսի և Երանոսի։	8
8	✠ Կիր. ԻԲ Դ. Կիր. զկնի Վերափոխման։ Տօն Ծննդեան Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻՆ 'ի յԱննայէ.—Եւս Յ. և Ռուսաց։ Բարեկենդան Ս. Խաչի պահոց։	19		Ռուսաց՝ Ննջումն Ս. Յովհաննու Աւետարանչին։	
				☽ Առ. քռ. լս. Փոփոխման եղ.	
			27	Ուր. ԾԵ. Պահք։	9
9	Բշ. ԻԳ. 1. օր Ս. Խաչի պահոց։	20	28	Շբ. ԾԶ. Ս. Գէորգայ զօրավարին, Ադոկտոսի և Ռամանոսի երգեցողին։	10
10	Գշ. ԻԴ. 2. օր Ս. Խաչի պահոց։	21			
11	Դշ. ԻԵ. 3. օր Ս. Խաչի պահոց։	22			
	⊕ Արեգ. 'ի Կշիռն մտանէ։ Աշնանամուտ և հաւասարած—Տիւ և գիշեր հաւասար։		29	✠ Կիր. ԾԷ. Գ. Կիր. զկնի Ս. Խաչի։ Տօն Վարագայ Ս. Խաչի։ Հարսանիք։ Իններորդ տարեդարձ Ս. Օծման Տ. Տ. Մկրտչի Ա. ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի։	11
	☾ Վր. քռ. լս. Հողմոտոյ եղ.				
12	Եշ. ԻԶ. 4. օր Ս. Խաչի պահոց։	23			
13	Ուր. ԻԷ. 5. օր Ս. Խաչի պահոց։	24	30	Եշ. ԾԸ. Ս. Դաւթի Դվնեցւոյն. և Ս. վկայիցն Ղամբէոսի և Ղամբէուհւոյն։ Ռուսաց՝ Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ և Ս. Կուսանացն Հռիփսիմեանց և Գայիանեանց։	12
14	Շբ. ԻԸ. Տօն Ս. եկեղեցւոյս ի Նաւակատիս Ս. Խաչին։ Նաւակատիկ։ Յ. և Ռուսաց՝ Խաչվերաց։	25			
15	✠ Կիր. ԻԹ. ԽԱՉՎԵՐԱՑ։	26			
16	✠ Բշ. Լ. 2. օր Տօն Ս. Խաչի։ Յիշատակ մեռելոց։	27			

Այս ամսուայ 1-ից մինչև 30-ը օրը պակասել է 2 Ժ. 14 րոպէ։

ԿԱՐԻՃՆ

ԱՍՏՂԱԳԻՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ.—Կարիճն. Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան համարձակ է և խորամանկ, բայց իւր պակասութիւնները ծածկելով՝ իւր արտաքին գեղեցկութեամբ խաբում է և շատերի աչքը շլացնում. Օրիորդներ, այսպիսի կեղծաւորներին երբէք չհաւատաք. դրանք միայն երեսանց են ուրախ երևում, այդպիսիների ծիծաղը ժպտակար է, աղէտաբեր և առանձնութեան ժամանակ դրանք մելամաղձութեամբ են տանջւում.

Իսկ ծնուած աղջիկը՝ աշխոյժով լի, սատասաց, ծածկամիտ, կեղծաւոր, դաւաճան, փոփոխամիտ և ագահ. սիրում է ծաղրել և ուրիշների մասին վատ կարծիք յայտնել. Եւ չնայելով իւր քաղցրանկատութեան ու բարեհաճոյ ձևերին՝ սիրտը բարութեամբ չէ համակուած.

Հոկտեմբերին ծնուածներն առհասարակ իրենց գործերում յաջողութիւն են գտնում և հարստութիւն են ձեռք բերում. 41 տարեկան հասակումն է, որ թէ իրենց բնաւորութիւնն է փոխւում դէպի լաւը և թէ իրենց գործերի մէջ փոփոխութիւն է լինում. Միայն 25 տարեկան հասակում հիւանդանալուց զգուշանալու են.

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

31 ՕՐ

Օ		Լ
1	Գշ. բյ. Ս. Եւստաթէոսի և կնոջ նորա Թէոփիտոսի և երկուց որդւոցն և կուսանացն Երմոնեայ և Նեքտաւինեայ։	13
2	Դշ. բհ. Պահք։	14
3	Եշ. գյ. Ս. Իշխանացն Սահակայ՝ և Համազասպայ։	15
4	Ուր. գհ. Պահք։	16
	☉ Լր. լուսնի. Զուարթագին եղ.	
5	Շբ. դյ. Ս. Եօթանասուն և երկու աշակերտացն Քրիստոսի։	17
6	✠ Կիր. դհ. Դ. Կիր. զկնի Ս. Խաչի։ Հարսանիք։	18
7	Բշ. այ. Ս. Փօկասու հայրապետին և Երանոսի հետևողին Առաքելոցն։	19
8	Գշ. ահ. Ս. Կուսանացն Թեկղի, Վարվառեայ և Պեղեգեայ։	20
9	Դշ. բյ. Պահք։	21
10	Եշ. բհ. Ս. Պանտալէոնի բժշկին, Երմողեայ քահանային և Եւպրաքսեայ կուսին։	22
	☼ Արեգակն 'ի Կարիճն։	
11	Ուր. գյ. Պահք։	23
	☾ Վերջին քռ. լս. Խոնաւ եղանակ։	
12	Շբ. գհ. Ս. Թարգմանչաց վարդապետացն մերոց Մեսրոպայ, Եղիշէի, Մովսէսի քերթողին, Դաւթի անյաղթ—փիլիսոփային, Գրիգորի Նարեկացւոյն և Ներսէսի Կլայեցւոյն։	24
13	✠ Կիր. դյ. Ե. Կիր. զկնի Ս. Խաչի։ Հարսանիք։	25
14	Բշ. դհ. Գիւտ նշխարաց Ս. Գրիգորիսի Աղուանից կաթողիկոսի և Ս. հարցն Թաթլոյ, Վարոսի և Թովմասու, Անտօնի Կրօնիդեայ և եօթն խոստովանողացն՝ որք Ց'իննակնեայ վանսն կատարեցան։	26
15	Գշ. այ. Ս. Առաքելոցն Անանիայի Մատթէի, Բառնաբայ, Փիլիպպ., Յովհաննու, Շիղայի և Սիղիանոսի։	27
16	Դշ. ահ. Պահք։	28
17	Եշ. բյ. Ս. Դիոնեսիոսի Արիսպագացւոյն, և Առաքելոցն Տիմոթէոսի և Տիտոսի։	29
18	Ուր. բհ. Պահք։	30
	● Ծնունդ լս. Ամպամած եղանակ։	
19	Շբ. գյ. Ս. Աւետարանչացն Մատթէոսի, Մարկոսի, Ղուկասու և Յովհաննու։	1
20	✠ Կիր. գհ. Զ. Կիր. զկնի Ս. Խաչի։ Հարսանիք։	2
21	Բշ. դյ. Ս. Ղուկիանոսի հարիւրապետին որ հաւատաց 'ի Խաչելութիւնն Քրիստոսի և Յովսէփայ Աստուածահօրն, Յովսէփայ Արիմաթացւոյն, բարեկամին Քրիստոսի Ղազարու և քերցն նորա Մարթայի և Մարիամու։	3
22	Գշ. դհ. Ս. Թէոդիտոնի քահանային, Զենոնի զինուորին, Մակարայ, Եւդոքսեայ և Ռոմեայ։ Ռուսաց Տօն Ղազանու Ս. Աստուածածնայ պատկերին։	4
23	Դշ. այ. Պահք։	5
24	Եշ. ահ. Ս. Խարիթեանց և Ս. վկայիցն Արտեմեայ և Քրիստափորի և երկուց կանանցն Կալինիկեայ և Ակուլինեայ։	6
25	Ուր. բյ. Պահք։	7
26	Շբ. բհ. Ս. Երկոտասանից վարդապետացն Անթէոսի, Դիոնեսիոսի, Սեղբեստրոսի, Աթանասի, Կիւրղի Երուսաղեմացւոյն, Եփրեմի Խորին Ասորւոյ, Բարսեղի Կեսարացւոյն, Գրիգորի Նիւսացւոյն, Գրիգորի Աստուածաբանին, Եպիփանու Կիպրացւոյն, Յովհաննու Ոսկեբերանին և Կիւրղի Աղէքսանդրացւոյն։	8
	☽ Առ. քռ. լս. Աշնանային եղանակ։	
27	✠ Կիր. գյ. Է. Կիր. զկնի Ս. Խաչի։ Գիւտ—Խաչ։ Հարսանիք։	9
28	Բշ. գհ. Ս. Անաստասայ քահ. Վարոսի և Թէոդորիտեայ և որդւոց նորա և որք ընդ նմա կատարեցան։	10
29	Գշ. դյ. Ս. Հիպերեքեանցն, որք ի Սամոսատ կատար. և Ս. Սեւերիանոսի Սեբաստացւոյն, Բաբելայ ծերոյն և 84 աշակերտացն նորին։	11
30	Դշ. դհ. Պահք։	12
31	Եշ. այ. Ս. Յովհաննու Ոսկեբերան հայրապետին։	13

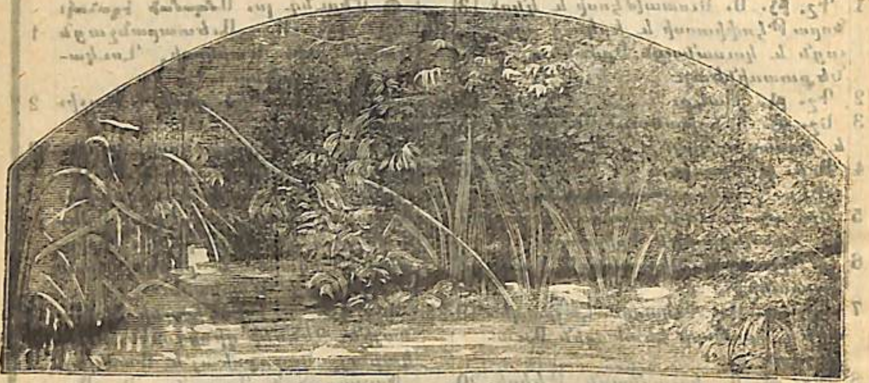

ԱՂԵՂՆԱՒՈՐՆ

ԱՍՏՂԱԳԻՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ.—Աղեղնաւորն. Այս համաստեղութեան տակ ծընուած տղան քաջ է և արի, խելօք, բարեկամներ շատ գտնող, առողջակազմ, ճշմարտասէր, հաստատամիտ, վարուող, աշխատասէր, 'ի բնէ բարեպաշտ, սրտով ուրախ, բարի և իւր ունեցած լաւ յատկութիւնների համեմատ' անչափ ինքնասէր։

Իսկ ծնուած աղջիկը' գործունեայ և աչալուրջ, աշխատասէր, բարեպաշտ, բարի և սրտով ուրախ։ Գլխաւոր պակասութիւնը իւր կասկածոտ բնաւորութիւնն է։

Նոյեմբերին ծնուածներն առհասարակ արդիւնաբերութեան մէջ բախտաւոր են լինում և միջին տարիքում կարողութեան տէր։ 33 տարեկան հասակում հիւանդանալուց զգուշանալու են և եթէ չափաւոր ու ժուժկալ կեանք վարեն, մինչև խորին ծերութեան կը հասնեն։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

30 ՕՐ

Օ		Ն
1	Ուր. ա. Պահք։	14
2	Շբ. բ. Տօն ամենայն Սրբոց—Հնոց և Նորոց, Յայտնից և Անյայտից։	15
	☉ Լր. լս. Ամպրոպից եղանակ։	
3	✠ Կիր. գ. Բ. Կիր զկնի Ս. Խաչի։ Հարսանիք։	16
4	Բշ. դ. Ս. Սանդխտնոսի Համիդայ հայրապետին և քահանայիցն, սարկաւագացն և ժողովրդոցն։	17
5	Գշ. ե. Ս. Ակիփսիմեայ եպիսկ. Յովսէփայ քահ. Այիթալայ սարկաւագին և Պղատոնի վկային։	18
6	Դշ. զ. Պահք։	19
7	Եշ. է. Ս. Հայրապետացն Մետրոփանոսի, Աղէքսանդրոսի, Պօղոսի խոստովանողին և Ս. Նոտարացն Մարկիանոսի և Մարտիրոսի։	20
8	Ուր. ը. Պահք։ Յերեկ. Նախատ. Լ. տ. Ընծայումն Ս. Աստուածած.	21
9	Շբ. թ. Ս. Հրեշտակապետացն Գաբրիէլի և Միքայէլի և ամենայն երկնային զօրացն։	22
	☾ Վերջ. քառ. յս. Հողմալից եղանակ։	
10	✠ Կիր. ժ. Գ. Կիր. զկնի Ս. Խաչի։ Հարսանիք։	23
	☼ Արեգ. 'ի Աղեղնաւորն։	
11	Բշ. ժա. Ս. Մելիտոսի Անտիոքայ հայրապետին և Մինասայ եպիսկոպոսին և միւս Մելիտոսի եպ. Բուրայ քահանային և Տերենտ սարկաւագին։	24
12	Գշ. ժբ. Ս. Դիմետրեայ վկային և Բասիլիկոսի քահանային։	25
13	Դշ. ժգ. Պահք։	26
14	Եշ. ժդ. Ս. Գուրիասայ, Սամոնասայ, Աբիբայ սարկաւագին, Ռամանոսի միայնակեցին, Դանկանն խոստովանողի և Հեսիքեայ զինաւորին։ Յ. և Ռուսաց' Բարեկենդան Ծննդեան պահոց։	27
15	Ուր. ժե. Պահք։	28
16	Շբ. ժզ. Ս. Առաքելոցն Անդրէի և Փիլիպպոսի։	29
17	✠ Կիր. ժէ. Դ. Կիր. զկնի Ս. Խաչի։ Բարեկենդան Յիսնակի պահոց։	1
	☉ Նորալուսին յս. Անձրևոտ եղ.	
18	Բշ. ժը. 1. օր Յիսնակի պահոց։	2
19	Գշ. ժթ. 2. օր Յիսնակի պահոց։	3
20	Դշ. ի. 3. օր Յիսնակի պահոց։ Յերեկոյեան Նախատօնակ։	4
21	✠ Եշ. իա. 4. օր Յիսնակի պահոց։ ԸՆԾԱՅՈՒՄՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ Ի ՏԱՃԱՐՆ.—Եւս Յ. և Ռուսաց։	5
22	Ուր. իբ. 5. օր Յիսնակի պահոց։	6
23	Շբ. իգ. Ս. Գրիգորի Սքանչելագործին Նէկողայոսի հայրապետին և Միւռոնայ եպիսկոպոսին։	7
24	✠ Կիր. իդ. Ա. Կիր. Յիսնակի։ Հարսանիք։	8
25	Բշ. իե. Ս. Կուսանացն Յուլիանեայ և Վասիլուհւոյ, Աբրահամու և Խորենայ անարծաթ բժշկացն Կոզմայի և Դամիանոսի և Աստուածատուրայ վկային։	9
	☽ Առ. քառ. յս. Անձրևոտ եղ.	
26	Գշ. իզ. Ս. Ղուկիանոսի քահանային և Տարագրոսի, Պրոպոսի, Անդրոնիկոսի, Ոնեսիմեայ և այլոց աշակերտացն Պօղոսի։ Դառ. Յղութիւն Ս. Աստուածածնի 'ի յԱննայէ։	10
27	Դշ. իէ. Պահք։	11
28	Եշ. իը. Ս. Կղեմայ հայրապետին և Բագարատայ Տաւրոմենայ եպիսկոպոսին։	12
29	Ուր. իթ. Պահք։ Յերեկ. Նախատ.	13
30	✠ Շբ. լ. Ս. Առաքելոց և առաջին Լուսաւորչացն մերոց ԹԱԴԷՈՍԻ և ԲԱՐԴՈՂԻՄԷՈՍԻ։	14

Այս ամսուայ 1-էց մինչև 30-ը օրը պակասել է 1 ժ. 19 րոպէ։

ԱՅԾԵՂՋԻՒՐՆ

ԱՍՏՂԱԳԻՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ. — Այծեղջիւրն. Այս համաստեղութեան տակ ծընուած տղան թէև այնքան բախտաւոր չի լինիլ և ձախորդութիւններ շատ կ'քաշէ, բայց ճշմարտասէր, թեթեւամիտ, եռանդոտ, չար, ագահ և անբարիշտ կըլինի։ Իւր մասին մեծ համարում ունի. թէև համեստ է երևում, սակայն դա միայն արտաքին կողմից է և կեղծ, որովհետև իւր ամեն բաւականութեանց սիրահար է։

Իսկ ծնուած աղջիկը՝ արթուն, թեթեւամիտ, չահէլ ժամանակը վերին աստիճանի ամօթխած, սակայն վերջը համարձակ և շատ խառնակիչ. պսակուած ժամանակ ես խանդոտ՝ թէև այս պակասութիւնները միշտ աշխատում է ծածկել։ Եթէ չափաւոր և զգոյշ լինի, մինչև խորին ծերութեանը կըհասնի։

Դեկտեմբերին ծնուածներն, առհասարակ իրենց գործերում խելօք են և խորհրդների մէջ զգուշ. սիրում են գիտութիւններ և միշտ հակուած են դէպի ճանապարհորդութիւն։ Առևտրից օգտուող, իսկ չինութիւններից վնասուող։ Պէտք է միայն 25 տարեկան հասակում հիւանդանալուց զգուշանան։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

31 ՕՐ

Օ		Ն
1	✠ Կիր. ՏԴ. Բ. Կիր. գկնի Յիսնակի։ Հարսանիք։	15
2	Բշ. ՏԵ. Ս. Գինեարիոսի եպիսկոպոսին և Մերկուրիոսի զինուորին Յակոբայ և Թրաւափառայ։	16
	☾ Լրումն լս. Ձնհալոտ եղանակ։	
3	Գշ. ՏԶ. Ս. Մինասայ, Երմոգինեայ և Գրաքոսի և կամաւոր աղքատացն Յովհաննու և Ստեփանոսի։	17
4	Դշ. ԲԷ. Պահք։	18
5	Եշ. ԲԸ. Ս. Հարցն Եգիպտացւոցն, Պօղոսի, Պօղոյ, Մակարայ, Եսայեի, Յովհաննու Գէնևացւոյն, Յովհաննու կարճահասակին, Եւագրի, Արսէնի, Սիլուանու, Դանիէլի, Սրապիոնի, Մակարիոսի, Պիմէնի և այլոց ս. հարցն։	19
6	Ուր. ԳԹ. Պահք։	20
	Ռուսաց՝ Ս. Նիկողայոսի Սքանչելագործին։	
7	Շբ. ԳԺ. Նիկողայոսի Զմիւռնացւոյ Սքանչելագործ հայրապետին։	21
8	✠ Կիր. ԳԺԱ. Գ. Կիր. գկնի Յիսնակի։ Յերեկոյին նախատօնակ։ Բարեկենդան Ս. Յակոբայ պահոց	22
	☾ Վերջ քա. լս. Ցրտաշունչ եղ.	
9	✠ Բշ. ՏԺԲ. Պահք։ ՏՕՆ ՅՂԻՈՒԹԵԱՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ Ի ՑԱՆՆԱՅԷ։	23
	☼ Արեգակն 'ի յԱյծեղջիւրն։ Ձմեռնամուտ և արեւադարձ. ցերեկն սկսանի երկարել և գիշերն կարճանալ։	
10	Գշ. ՏԺԳ. Պահք։ Ս. Կոռնելիոսի հարիւրապետին և Շմաւոնի ազգականին Քրիստոսի, որ խաչեցաւ յԵրուսաղէմ, Պողիկարպոսի հայրապետին Զմիւռնիոյ և Ս. վկայիցն, որք յ'Սեբեստիա կատար.	24
11	Դշ. ՏԺԴ. Պահք։	25
12	Եշ. ԲԺԵ. Պահք։ Ս. Եւստրատիոսի, Օքսենտիոսի, Եւգենիոսի, Ոփրեստէսի և Մարդարիոսի.	26
	Լատ. Ծնունդ Տեառն։	
13	Ուր. ԲԺԶ. Պահք։ Յերեկ. նախատ.	27
14	Շբ. ԳԺԷ. Ս. Յակոբայ Մծբնայ հայրապետին, Մարուգէի Ճգնաւորին և Միլիտոսի եպիսկոպոսին։	28
15	✠ Կիր. ԳԺԸ. Դ. Կիր. գկնի Յիսնակի։	29
16	Բշ. ՏԺԹ. Ս. Հայրապետացն Իգնատիոսի, Աղդէի և Մարութայ եպիսկոպոսին։	30
	☾ Ն. լս. Դառնաշունչ եղանակ։	
17	Գշ. ԳԻ. Ս. Թէոպոմպայ եպիսկոպոսին, Թէոնեայ վկային և չորեց զինուորացն Բասոսի, Եւսեբի, Եւտիքի և Բասիլիդեայ։	1
18	Դշ. ՏԻԱ. Պահք։	2
19	Եշ. ՏԻԲ. Ս. կուսանացն Ինդոսի, Դոմինեի և Գղեբերիոսի քահանային և երկուց Բիւրոցն, որք այրեցան յեկեղ. Նիկոմիդացւոց։	3
20	Ուր. ԲԻԳ. Պահք։	4
21	Շբ. ԲԻԴ. Ս. ԱԲԳԱՐՈՒ Նախավկայ և անդրանիկ Թագաւորին Հայոց.	5
22	✠ Կիր. ԳԻԵ. Ե. Կիր. գկնի Յիսնակի։ Յերեկ. նախատօնակ։ Հարսանիք։	6
23	Բշ. ԳԻԶ. Ս. Դաւթի մարգարէին և Յակոբայ առաքելոյն։ Յերեկոյին նախատօնակ։	7
24	Գշ. ՏԻԷ. Ս. Ստեփաննոսի Նախավկային և առաջին մարտիրոսին։ Հանդիսաւոր օր ուխտի Ս. Ստեփաննոս եկեղ. Տփխիսայ՝ որ 'ի անապատին կուսանաց, ուր և ամփոփի մաս նշխարաց աջ Ս. Ստեփաննոսի։	8
	Յ. և Ռ. Ճրագալոյց Ծննդեան։	
25	Դշ. ՏԻԸ. Պահք։ Յերեկ. նախատ.	9
	Յ. և Ռուսաց՝ Ծնունդ Տեառն և ուտիք է նոցա մինչև 'ի չորսն Յունուարի։	
26	Եշ. ՏԻԹ. Ս. Առաքելոցն Պետրոսի և Պօղոսի։	10
27	Ուր. ԳԼ. Պահք։ Յերեկ. նախատ.	11
28	Շբ. ԲԼԱ. Ս. որդւոցն Որոտման Յակոբայ առաքելոյն և Յովհաննու աւետարանչին։	12
29	✠ Կիր. ԲԼԲ. Դ. Կիր. գկնի Յիսնակի։ Բարեկենդան՝ Ծննդեան պահոց։	13
30	Բշ. ԳԼԳ. 1. օր Ծննդ. պահոց։	14
31	Գշ. ԳԼԴ. 2. օր Ծննդ. պահոց։	15
	☾ Լրումն լս. Փոփոխական եղանակ։	
	Այս ամսուայ 1-էն մինչև 31-ը օրն աւելացել է 0 ժ. 37 րոպէ։	

Գէորգ Արքեպիսկոպոս Սուրէնեան։

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

«ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ–ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՏԱՐԵՑՈՅՑԻ» 1902 ԹՈՒԱԿԱՆԻ

I. ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

1) ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆԵՐ

Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ Հայրապետ և Կաթողիկոս ամենայն հայոց Տ. Տ. ՄԿՐՏԻՉ Ա. Ծնեալ 1820 սեպտ. 4-ին. ընտրեալ մայիսի 5-ին 1892 Թ. և օծեալ սեպտեմբերի 26-ին 1893 Թ.։

ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ—(Թափուր)։

ԱՂԹԱՄԱՐԱՅ—(Թափուր)։

—

2) ՊԱՏՐԻԱՐՔՆԵՐ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԱՅ — Յարութիւն արքեպիսկոպոս Վեհապետեան։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ—Մաղաքիա արքեպիսկոպոս Օրմանեան։

3) Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՍԻՆՈԴ

Նախագահ Աբիսողոմ Աբրահամ արքեպիսկոպոս Դաւթեան։

« Մակար եպ. Բարխուդարեան։

« Յուսիկ եպ. Տէր-Մովսէսեան։

» Աշոտ վարդապետ Շախեան։

« Բագրատ վրդ. Թաւաքալեան։

Պրօկուրոր Խրիստ. Կանչելի։

—

4) ԹԵՄԵՐ ԵՒ ԹԵՄԱԿԱԼՆԵՐ

ա) ԵՐԵՒԱՆԻ.—Փոխանորդ Թեմակալ առաջնորդ. Սուքիաս արքեպ. Պարզեանց։

Տաթեւի յաջորդ՝ Խոսրով—վարդապ.

Հին-Նախիջևանի յաջորդ.—Սիօն վրդ. Տէր-Մանուէլեան։

Ղարսի յաջորդ.—(Թափուր)։

Ալէքսանդրապօլի յաջորդ—Մատթէոս Մատթէոսեան։

(բ) ՎՐԱՍՏԱՆԻ և ԻՄԵՐԷԹԻ.—Թեմական առաջնորդ Գէորգ արքեպիսկոպոս Սուրէնեան։

Գանձակի յաջորդ.—Անանիա եպիսկ.

Ախալցխայի յաջորդ.—Կիւրեղ վարդ. Կիւրեղեանց։

Գորու յաջորդ.—Յովհաննէս Տէր-Գէորգեան։

գ) ՂԱՐԱԲԱՂԻ.—Առաջնորդ Թեմի Գրիգոր եպ. Գառնակերեանց։

Նուխու յաջորդ.—Սահակ վրդ. Տ. Մելքայէլեան։

դ) ՀԱՇՏԱՐԽԱՆԻ.—Թեմական առաջ. Աբիսողոմ արքեպիսկ. Սեդրակեան։

ե) ՇԱՄԱԽՈՒ.—Առաջնորդ Թեմի (Թափուր)։

զ) ԲԵՍԱՐԱԲԻՈՅ.—Առաջնորդ Թեմի Ներսէս արքեպիսկ. Խուդավերդեանց։

է) ԱՍՏՐԱԽԱՆԻ.—Եղիշէ վրդ. Մուրադեան։

ը) ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ և ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ. Սահակ եպիսկոպ. Այվազեան։

II. ԱՍՏՂԱԳԻՏԱԿԱՆ

ա) ԱՐԵՒԻ ԵՒ ԼՈՒՍՆԻ ԽԱՒԱՐՈՒՄՆԵՐԸ

1902 Թ. երեք անգամ արեւի և երկու անգամ լուսնի խաւարում կը նկատուին որոնցից 1). Արեւի մասնաւոր խաւարումն 26 ին մարտի. սկիզբը 4 ժ. 30 ր. վերջը 5. ժ. 37 ր. երեկ.

2). Լուսնի (լիակատար) խաւարումն 9-ին Ապրիլի. սկիզբը 8 ժ. 50 ր. վերջը 10 ժ. 40 րոպ. երեկ.

3). Արեւի (մասնաւոր) խաւարումն 24-ին Ապրիլի. սկիզբը 11 ժ. 43 րոպ. վերջը 3 ժ. 30 ր. կէս գիշերին։

4). Լուսնի (լիակատար) խաւարումն 4-ին Հոկտեմբերի. սկիզբը 8 ժ. 10 ր. վերջը 9 ժ. 50 ր. առաւօտեան։

5). Արեւի (մասնաւոր) խաւարումն 18-ին Հոկտեմբերի. սկիզբը 8 ժ. 59 րոպ. վերջը 12 ժ. 49 ր. ցերեկ։

Այս խաւարումներից տեսանելի կը լինի Կովկասում միայն, արեւի (18 Հոկտեմբ.) և լուսնի (9 Ապրիլի) այն էլ մասնաւոր։

բ) Հասարակ աչքով երեւացող աստղերը

Հասարակ աչքով երեւացող աստղերը Հիւսիսային կիսագնդում 6,100 են. Հարաւային կիսագնդում 7,200։

Մինչև 10	մեծութեան աստղերը (հեռադիտ. նայելիս)	1,000,000	են
» 11	» »	3,000,000	»
» 12	» »	9,000,000	»
» 13	» »	27,000,000	»
» 14	» »	50,000,000	»

գ) Մեր արեգակնային համակարգութիւնը

Տիեզերքում մեր արեւի նման արեւակներ 2000-ից աւելի են հաշւում, և ամեն մինն ունի իւր խումբը, որոնց ամեն մէկի շուրջը պտտում են աստւր աստղեր՝ մոլորակներ՝ իրենց արբանեակներով և այլ երկնային մարմիններ։

Արեւը երկրագնդից մեծ է 1.407,00 անգամ և երկրից 43,000,000 մղ. վերստ հեռաւորութեան վրայ է գտնւում։ Արեւից լոյսը մեզ հասնում է 8 րոպէում.

Մինչև այժմ գտնուած արեւի շուրջը պտտող ամենանշանաւոր մոլորակները են։

Արուսեակը՝ որն արեւից հեռու է 65 միլիօն վերստ և պտտում է արեւի շուրջը 88 օրում։

Փայլածուն հեռու է 103 մղ. վերստ և պտտում է 225 օրում.

Երկիրս հեռու է 143 մղ. վ., պտտում է 365¼ օրում.

Հրատը հեռու է 215 մղ. վ., պտտում է 687 օրում.

Լուսնթագը հեռու է 700 մղ. վ., պտտում է 12 տարում.

Երեւակը հեռու է 1300 մղ. վ., պտտում է 29 տարում.

Ուրանոսը հեռու է — մղ. վ., պտտում է 85 տարում.

Նեպտունը հեռու է 5208 մղ. վ., պտտում է 164 տարում։

ԼՈՒՍՆԻ ՔԱՐՏԷԶԸ

Լուսինը միշտ գրաւել է մարդկութեան ուշադրութիւնը։

Երբ մարդ նայում է լուսնին լրման ժամանակ, արդարև տեսնում է նրա մէջ նրա աչքերը, յօնքերը, քիթն ու բերանը, կարծես կենդանի էակ լինի։

Իսկ այժմ գիտութիւնը առաջ ընթանալով, կազմել է լուսնի մանրամասն քարտէզը, որից երեւում է. որ լուսնի վրայ երեւացող կէտերը նրա բարձրութիւններն են, լեռները, իսկ մութ մասերը՝ լեռներից ընկած ստուերներ կամ հրէշաւոր հրաբխային լեռների բերաններ, գիտենք որ լուսնի դէմքի վրայ քիթը ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ մի ահագին լեռնային շղթայ, որ լուսնի Ապենիններ է կոչւում և վերջանում է օղակաձև թումբով, որ Կոպերնիկի խառնարան է կոչւում. այդ խառնարանի խորքն այնքան ընդարձակ է, որ նրա մէջ կարող է գերմանական մի ամբողջ իշխանութիւն զետեղել։ Աջ աչքի տեղ տարածուած է մի ընդարձակ գորշ հրապարակ, որ 16,000 քառակուսի մղոն տեղ է բռնում և կոչւում է Անձրևի Ծով։ Ձախ աչքի տեղը երեւում է մի ուրիշ գորշ կանաչ 5000 քառակուսի մղոն մեծութեամբ և կոչւում է Պարզութեան Ծով։ Նրան կպած է մի ուրիշ գորշ հովիտ Հանգստեան Ծով անունով, որ կարող է լուսնի դէմքի վրայ յօնքի տեղը բռնել և հասնում է մինչև ականջը։ Այդ հովտի ծայրին, որ լուսնի սկաւառակի եզերքումն է, կայ բարձունք, որ կոչւում է Առատութեան Ծով։ Դրանից փոքր ինչ վերև երեւում է ձուաձև մի բիծ Ճգնաժամի Ծովը։ Ճակատի վրայ դիւրութեամբ կարելի է տեսնել մի քանի կնճիռներ ու կէտեր, որոնք Ցրտի Ծով անունն ունին։ Մնում է բերանը. դա շատ որոշ չէ երեւում. բայց լաւ նայելիս այդ էլ է երեւում. բերանը կազմուած է Ամպերի Ծովի հարաւային մասից և Խոնաւութեան Ծովից, որն արեւելեան կողմից է միացած և 2,400 քառ. մղոն տեղ է բռնում։ Աջ այտի տեղն է Փոթորիկների Ովկիանոսը որ մի ահագին մութ հովիտ է լուսաւոր գծերով ու շերտերով ծածկուած. նրա մեծութիւնը 90,000 քառ. մղոն է։ Ձախ այտը ու կզակը ծածկուած են բազմաթիւ լուսաւոր բծերով. դրանք

լեռնոտ կտորներ են լի խառնարաններով (այսինքն հրաբխային լեռների բերաններ)։

Ինչպէս նկատում էք, անունների մեծ մասը մեզ յիշեցնում են ջրի գոյութիւնը լուսնի վրայ, մի բան, որ բոլորովին բացակայում է այն իմաստով, ինչ իմաստով որ հասկանում ենք երկրի վերաբերմամբ։

Լուսինն էլ ունի՞ մթնոլորտ թէ ոչ։ Այս խնդիրը երկար վիճաբանութիւնների առիթ է եղած գիտնականների մէջ։ Ցամենայն դէպս անկասկած է, որ լուսնի վրայ մի այնպիսի մթնոլորտ, որ փոքր ’ի շատէ նման լինէր մեր մթնոլորտին, չկայ։ Բայց դրանից չպէտք է հետևացնել, թէ լուսնի վրայ ամենևին մթնոլորտ չկայ։ Հէյտոնի ուսումնասիրութիւնից երևում է, որ յամենայն դէպս լուսնի մթնոլորտը երկրի մթնոլորտից գոնէ 300 անգամ նօսր է։ Պիկերինգն Արեկվիպայի լեռնային դիտարանից 1892 թուին դիտում էր, թէ ինչպէս Իւպիտեր մոլորակը ծածկւում էր լուսնի սկաւառակի ետևը։ Նշանակը պարզ էր և խաղաղ։ Երբ որ հասնում է ծածկուելու րոպէին, Իւպիտերի սկաւառակը երևում է տափակած, երկու ծայրերից հուպ տուածի նման։ Այդ ապացոյց էր, որ Իւպիտերի արձակած ճառագայթները հանդիպելով լուսնի մթնոլորտին, բեկուել էին։ Պիկերինգի կարծիքով՝ լուսնի մթնոլորտը մեր մթնոլորտից 8 հազար անգամ նօսր էր.

Այդպիսի դիտողութիւններ եղած են նաև Տուլուզում՝ լուսնի վերջին խաւարման միջոցին։ Իսկ լուսնի խաւարման միջոցին աւելի հեշտ է այդպիսի դիտողութիւններ անել հետևեալ պատճառով։

Առ հասարակ նկատուած է, որ լոյսը մթնոլորտի մէջ բեկւում է այսպէս, երբ առաւօտեան արևը ծագում է, մենք արևը տեսնում ենք դեռ նա չծագած. այսինքն արեգակը դեռ ևս հորիզոնից ցած է լինում, որ մենք նրան տեսնում ենք. այդ նրանից է, որ արևի ճառագայթներն ընկնելով մթնոլորտի մէջ, բեկւում են և պատկերացնում մեր առաջ արևի պատկերը։ Միևնոյն բանը պատահում է նաև մայր մտնելիս.—արևն արդէն մտած է լինում հորիզոնի տակ, բայց նրա ճառագայթները մթնոլորտի մէջ բեկուելով մեզ ցոյց են տալիս արևի երեսը. հետևաբար մենք օրուայ ընթացքում արև աւելի ենք տեսնում, քան թէ մեր հորիզոնը թոյլ էր տալու՝ եթէ մթնոլորտ չլինէր։

Միևնոյն ձևով էլ կարելի է դիտողութիւններ անել նաև լուսնի

վերաբերմամբ. եթէ նրա վրայ մթնոլորտ լինէր, պէտք էր որ ամեն մի աստղ, որ մտնում է լուսնի ետևը, այսինքն ծածկւում է լուսնի սկաւառակի ետևում, հէնց ծածկուելուց յետոյ էլ երևար մեզ։ Բայց որովհետև սովորաբար լուսնի լոյսն անհամեմատ աւելի զօրեղ է ամենալուսաւոր աստղերի լոյսից, ուստի և այդպիսի դիտողութիւն շատ դժուար է լինում անել։ Եւ ահա երբ լուսինը խաւարում է, այսինքն երբ երկիրս արեգակի և լուսնի միջև հանդիպելով խափանում է լուսնի լոյսը, այդ միջոցին հեշտ է տեսնել աստղի լոյսը նոյն իսկ այդ ժամանակ, երբ նա ծածկւում է լուսնի ետևը՝ եթէ միայն լուսինը մթնոլորտ ունի։

Տուլուզում եղած դիտողութիւնների միջոցին նկատել են, որ նկատուած աստղը լուսնի սկաւառակի ետևը ծածկուելուց յետոյ դարձեալ 10 վայրկեան երևացել է։ Ուրեմն լուսինն էլ ունի մթնոլորտ։ Բայց այդ մթնոլորտն ընդունակ չէ ամպեր կազմելու։ Թէպէտ լուսնի վրայ նկատւում են ամպի պէս բաներ, բայց Մեդլերի, Գրուիտոյզէնի և ուրիշների ուսումնասիրութիւնից երևում է, որ այդ առ աչօք երևոյթ է միայն.

Բայց և այնպէս լուսնի մակերևոյթի վրայ երբեմն երբեմն երևում են մշուշի նման բաներ, որոնք բաւական երկար ծածկած են ունենում լուսնի տեսարանները։ Շատ գիտնականների ուսումնասիրութեամբ հաստատուած է այդ երևոյթն անկասկածելի կերպով։ Այն միջոցին, որ հարթավայրերը պատած են լինում մշուշով, լեռները, խառնարանները, և օղականման բարձրութիւններն ազատ են մշուշից և փայլում արևի տակ։

Եթէ ուղիղ որ լուսինն ունի մթնոլորտ, եթէ նոյն իսկ նրա մակերևոյթի վրայ մշուշ է կանգնում, կարելի չէ՞ ենթադրել, որ մի որև իցէ կեանքի նշան ևս լինի այդտեղ։

Ի հարկէ, մեզ նման էակների գոյութիւնը բացարձակ անհընար է լուսնի վրայ. բայց օրգանական ստորին կարգի կազմուածքների գոյութիւնը հերքելն էլ դժուար է։

Լուսնի վրայ ցերեկը տևում է 14 օր, նոյնքան է նաև գիշերը. Պարզ է որ ցերեկներն այնտեղ շատ տաք է լինելու, քանի որ լուսնի մթնոլորտը չափազանց նօսր լինելով, շատ էլ տաքութիւն չպիտի կարողանայ կլանել ինչպէս մեր մթնոլորտը։ Սակայն մանրազննին քննութիւններից երևում է, որ լուսնի վրայ ամենաշատը կարող է 50° ջերմութիւն լինել ըստ Ցելզիուսի, մինչդեռ

դրա հակառակ գիշերներն այնպիսի ցուրտ պէտք է լինի, որ մեր երկրի մէջ կարող չէ պատահել, քանի որ լուսնի ջերմութիւնը կախուած է արևի լոյսից, իսկ երկիրս բացի այդ ունի նաև իր սեպհական ջերմութիւնը։ Ուստի անհնարին չէ ենթադրել, թէ կարճատև ջերմացման միջոցին լուսնի վրայ զարգանալիս լինին, ստորին կարգի մարմնակազմեր, որոնց սաղմերը սովոր լինին դիմանալ լուսնական գիշերուայ ցրտերին։ Իսկ ինչ վերաբերում է բարձր մարմնակազմերին, այդ մասին խօսք անգամ կարող չէ լինել—լուսնական կեանքի պայմաններում նրանք կարող չեն ապրել։

Կան ենթադրողներ, թէ լուսնի միւս երեսին, որը մեզ չէ երևում, քանի որ միայն լուսնի մի կողմն է մեզ դարձած լինում միշտ, կարող են կեանքի ուրիշ պայմաններ գոյութիւն ունենալ։ Սակայն դրա համար և ոչ մի հիմք չկայ։ Ճշմարիտ է, լուսնի միւս կէսը մեզ երբէք չէ երևում. բայց լուսնի առաջին և վերջին քառորդի միջոցին հնարաւոր է լինում թափանցել նաև նրա միւս երեսի փոքրիկ մասերը, որոնք նոյն կազմութիւնն ունին, ինչ որ լուսնի այն երեսը։

Մարդիկ շատ հին ժամանակներից երկնային մարմիններին, մանաւանդ լուսնին վերագրում էին երկրիս վրայ ներգործելու ընդունակութիւն։ Այդ հաւատալիքներն այսօր էլ գոյութիւն ունին տգէտ ժողովրդի մէջ։

Արդեօք լուսինը ներգործութիւն ունի երկրիս վրայ։

Յայտնի է, որ իւրաքանչիւր մարմին ունի ձգողական ոյժ. և հարկէ այդ ոյժն ունի նաև լուսինը. եթէ երկիրս դէպի իւրն է ձգում լուսինը, վերջինս էլ իր չափով դէպի իւրն է քաշում երկիրս։ Եւ այդ լուսնի ձգողական ոյժը երևում է առաւելապէս ջրերի ովկիանոսների ու ծովերի վրայ, որոնք ենթարկւում են կանոնաւոր մակընթացութեան և տեղատուութեան։ Երբ լուսինը կանգնած է լինում երկրի այն մասի վրայ, ուր ովկիանոսներն են, դրանք ուռչում են, վեր բարձրանում, և ջուրը ողողում է ափի հարթավայրերն ահագին տարածութեամբ. բնականաբար միևնոյն միջոցին ջուրը պակասում է ովկիանոսի մասերում, ուր լուսինն անմիջապէս չէ ներգործում. այդ տեղերում լինում է տեղատուութիւն, այսինքն ջուրն ափից հեռանում է։

Ահա լուսնի ներգործութիւնը երկրիս վրայ։ Գիտութիւնն ուրիշ ներգործութիւն չի ընդունում բացի այն հանգամանքից, որ

լուսնի խաղաղ, հանգուցիչ լոյսը կարող է տպաւորութիւն գործել նեարդային, դիւրազգաց անհատների վրայ։ Սակայն այդ ներգործութիւնը կամ տպաւորութիւնը զուտ սուբեկտիւ է, անձնական է, ուղիղ այնպէս, ինչպէս մէկի վրայ լաւ ներգործութիւն է ունենում փոթորիկը, մինչդեռ մի ուրիշին հոգեկան և նեարդային խանգարմունք պատճառում։

Միևնոյն կերպով լուսնի ներգործութիւնը երկրիս եղանակների վրայ ոչ մի կերպ չի արտայայտւում, թէպէտ ընդհանուր տարածուած կարծիք է, թէ լուսնի վրայ եղած այս կամ այն դիտողութեամբ կարելի է գուշակել, թէ ինչպիսի եղանակ է լինելու երկրի վրայ։ Շատ կարելի է այդ դիտողութիւններն ուղիղ են, բայց դրանք ոչ թէ արդիւնք են լուսնի ներգործութեան, այլ մեր մթնոլորտի պայմանների, որոնց միջից մեզ երևում է լուսինը։

Իւրաքանչիւր անգամ որ լուսինը ծնւում է, եղանակով հետաքրքրւողները աշխատում են որոշել լուսնի եղջիւրների դրութիւնը—ներքև՞ են դրանք թէ վերև, այսինքն չորային է լինելու առաջիկայ շաբաթը, թէ անձրև է գալու։ Կարելի է, որ այդ դիտողութիւնը ևս ուղիղ լինի. դա նշանակում է, որ առաջին դէպքում մեր մթնոլորտի մէջ գոլորշի քիչ կայ և լուսնի եղջիւրներից արձակուող լոյսը սակաւ է բեկւում մթնոլորտի մէջ մինչդեռ երկրորդ դէպքում կընշանակէ օդի մէջ շատ գոլորշի կայ և լուսնի լոյսն աւելի բեկւելով, եղջիւրները վերև են երևում։

Անցեալները «La sci nce pour tous» հանդէսում հրատարակուած էին լուսնի վերաբերմամբ մի քանի դիտողութիւններ, որոնցով կարելի է գուշակել, թէ ինչպիսի եղանակ է լինելու։ Եթէ լուսնի ծնունդից 3—4 օր յետոյ լուսինը բոլորովին պարզ է ու մաքուր, նշանակում է, որ բաւական ժամանակ լաւ եղանակ է լինելու։ Եթէ ծնունդի երկրորդ կամ երրորդ օրը եղջիւրի ծայրերը բութ երևան, ուրեմն շուտով անձրև է գալու։ Եթէ լուսնի ամբողջ սկաւառակը կարմիր է, շատ վատ եղանակ է լինելու։ Եթէ ծընունդի ժամանակ ջինջ է, ազատ սև բծերից և սև շրջանակից, պէտք է պարզ եղանակ լինի։ Եթէ ընդհակառակը լուսնի սկաւառակի վրայ նկատուին մութ կէտեր և չորս կողմն էլ երկու կամ երեք սև շրջանակ,—ասել է խիստ անձրև է գալու և առհասարակ վատ եղանակի նշան է։ Եթէ լուսինն ամառը ծագելիս կարմիր գոյն ունենայ. պէտք է տաք լինի. իսկ եթէ ծագելիս սկաւառակը մաքուր լինի, լաւ եղանակ է սպասւում։ Լուսնի ծննդեան միջոցին երկնքի մաքուր, ջինջ լինելը նոյնպէս լաւ եղանակի նշան է։

Եթէ այս բոլոր նկատողութիւններն ուղիղ են, ապա պէտք է վերագրել մեր մթնոլորտի դրութեան և ոչ լուսնի ներգործութեան։ Լուսինը մեզ կերևար միշտ միևնոյն յեղափոխութիւններով, եթէ միայն մեր մթնոլորտը միշտ խաղաղ և մաքուր լինէր։

III. ՕԴԵՐԵՒՈՅԹԱԲԱՆԱԿԱՆ

1902 թ. Եփիմէրտէի գուշակութիւնը

Առաջիկայ 1902 թ. Գարունը և Ամառը խոնաւ. Աշունը չոր ու ցամաք, Ձմեռը հողմալից և պաղարիւ. Տարուն Հրատն իշխելով, երկրաշարժերից Ազատուած ազատի. Երևակի եօթնեերորդ տանը գտնուելն ևս նշանակում է կատարած և պատերազմ. Երևակի Լուսաբերի հետ ընթանալովը և Լուսնի Վիշապի (Համաստեղութեան) գլխին կցուած լինելովն հարուստներին, Նշանաւոր մարդկանց, ինչպէս և մի մեծահամբաւ տիկնոջը՝ մահ է գուշակում.

Իսկ Տանուտէրի Ցուլն լինելով, տարին պտղաբեր չէ լինելու. այդ պատճառով շատ ցանքս չը պէտք է անել. Բաբելոնի կողմերը սով և մահ կը լինի. Արևելք անասնոց-տարափ ցաւ. Գարնան վերջը հողմով, ամառն տօթային սաստիկ ջերմով. Ձմռանամուտը մեղմ. իսկ յետոյ շատ ձիւն. բայց գարունն ամեն կողմից բարութիւն.

† 16 սեպտ. 1901 թ. Թիֆլիսի քաղաքագլուխ Գէորգ Գ. Եւանգուլեանց.

IV. ԻՄԱՍՏՆԵՐ

—Բաջասրտութիւնը Թոյլերի ոյժն է.

—Ամբողջ աշխարհս եռանդին է պատկանում.

—Խղճի առաջ ոյժը զօրեղ չէ.

—Ոյժն ու քաջութիւնը երբէք սուտ չեն ասում.

—Օրէնքը ճնշում է կրքերը, բայց պաշտպանում է պատիւը, կեանքն ու կայքը.

—

Անպատկառ, լիրբ ու անարգ մարդիկ ձանձրացուցիչ ճանճերի են նմանում, որոնք որչափ անարգւում են, այնչափ աւելի են լրբանում.

—Անամօթի համար ոչինչ օրէնք չըկայ. նրա օրէնքն իր հաշիւն է.

—Ամեն մի պսակի տակ միլիոնաւոր փշեր կան.

—Դրամատիքական արուեստը—անընդհատ կեղծիք է.

—Ոսկին աւելի հոգի է կորցնում, քան սուրը. որ միայն մարմինն է սպանում.

—Ներկայումս չի կարելի գտնել—աղքատ կառավարիչ, անկաշառ դատաւոր, անկեղծ ճգնաւոր և վստահելի ծառայ.

—Ոչ մի շահ չկայ—անխրատ որդուց, անհնազանդ կնոջից, յամառ ծառայից, ծոյլ ու ծեր կենդանուց և անօգուտ բարեկամից.

—Մի ազգ հէնց որ իւր իրաւունքները ձեռք բերեց՝ խաղաղում է, և սկսում է թուլանալ՝ հենց որ խաղաղում է.

—Կեղծ փողն ու կեղծ սէրը շատ յաճախ են ձեռք ընկնում, բայց անփորձ մարդիկ միշտ իսկականի տեղ են ընդունում.

—Երբ չարագործի հաշիւները չեն արդարանում, այլ արդարութեան ձեռքով սկսում են ոչնչանալ, այն ժամանակ նա աւելի սաստիկ է կռւում արդարութեան դէմ, անդադար իւր ոյժից, իւր կարողութիւնից խօսելով.

—Տաճարից արտաքսուած աւազակները տաճարի շահերի անունով են երդւում, որպէս զի ժողովրդին մոլորեցնեն, էլի տաճար մտնեն ու կողոպտեն.

—Բարի ցանկութիւնը նման է ճաքած տակառի, իսկ բարի գործը—անարատ տակառի.

—Մինչ որ մարդս լեզուն պահի—բերանը կը ցամաքի.

—Վատ կարծիքից մի վախենաք, ազատ ապրեցէք.

—Փափուկ ձեռքով տրուկ գնեցէք և ոչ պինդ բռունցք ունեցող.

—Կապ ու կռւից հեռու փախիր.

—Ազգականից ճաշ մի ուզէք.

—Խղճացէք կէս հարբածներին, որոնց ձեռից գինին թափուել է.

—Բաղդը քչերին է ժպտում, բայց շատերի վրայ ծիծաղում է.

—Աւելի կասկածոտ է լինում այն ամուսինը, որ իւր կնոջը չէ սիրում.

—Մարդիկ իրենց ազնիւ ցոյց տալու համար ուրիշներին ազնիւ են համարում.

—Ով որ դանդաղում է, թէ ժամանակ չունի գործի համար, նա իսկապէս գործ չունի.

ԻՄԱՍՏՆԵՐ ԿԱՆԱՆՑ ՄԱՍԻՆ

Կանանց մասին.—Ոչ թէ սառն ուղեղով, այլ սառն սրտով կարելի է կանանց կառավարել։

—Կինը մի այնպիսի արարած է, որին կարելի է ամենայն ապահովութեամբ համեմատել թէ հրեշտակի և թէ դևի հետ։

—Միշտ բաղդաւոր լինելն է հէնց ամենամեծ անբաղդութիւնը։

—Մի հաւատալ ձիու քրտնելուն, հրէայի երդմանը և կնոջ արտասուքին։

—Կնոջ ատելութիւնը դևից զօրեղ է, մինչ դևը մենակ է գործում՝ կինը դևին էլ է օգնական վերցնում։

—Ինչ որ սատանան սիրտ չի անի անելու, այդ կը յանձնէ պառաւ կնոջը կատարելու։

—Կինն աւելի կծան է դառնում հէնց ատամները թափուած միջոցին։

—Դատարանի մէջ կինը միշտ ուղիղը կասէ, բայց ոչ բոլորը։

—Սուտը կնոջ ֆիզիօլօգիական յատկութիւնն է դարձել։

Առաջին բանը, որ կանայք գիտեն, այդ այն է, որ իրենք գեղեցիկ են. առաջին բանը, որ նրանք ուսումնասիրում են, այդ իրենց ոյժն է. առաջին բանը, որ նրանք ժխտում են, այդ իրենց թուլութիւնն է և առաջին բանը, որ մոռանում են, այդ իրենց տարիքն է։

Երկրպագութիւնը առանց սիրոյ շատ բան չարժէ. սէրը առանց երկրպագութեան ոչինչ։

—Կինը սուտ ասելիս շատ բնական ձև է պահում. նա սուտն ասում է այնպէս, ինչպէս երկնքից ձիւն է տեղում։

—Կինը նոյն իսկ ինքն իր առաջ անկեղծ չէ։

—Բնութիւնը կնոջ ինքնապաշտպանութեան համար մի զէնք է տուել միայն—կեղծիքը (ձևացնելը)։

—Լաց լինող կինը նոյնքան վշտակցութեան արժանի է, որքան և բոբիկ ման եկող սագը։

—Առանց սիրոյ փող կարելի է պահել, բայց առանց փողի սէրը չի պահպանուիլ։

Շատ անգամ դժուար է ջոկել, թէ որտեղ է վերջանում կնոջ իսկական վշտի արտասուքը և որտեղ սկսւում կեղծը։

—Սէրը—Աստուծոյ պատիժն է։

—Ով չի նախանձում (խանդանում)—նա չի սիրում։

—Սէրը կամաւոր ստրկութիւն է, որին փափագում է կնոջ սիրտը։

—Կնոջ բնաւորութիւնը պահանջում է լիովին ենթարկուել տղամարդու իշխանութեան։

—Եթէ կինը ձեզ ատում է, նշանակում է նա սիրել է ձեզ, կամ սիրում է կամ պիտի սիրէ։

—Կնոջ ատելութիւնը անողոք է և քինաբոյր։

—Սէրն անակնկալ է վրայ պրծնում

—Գեղեցկութիւնից կարելի է կուրանալ։

—Սէրը կոյր է. բայց ինչու խուլ ու համր էլ չէ։

—Մի քանի կանանց համար տղամարդը լոկ կայարան է, ուր կարճ ժամանակով կանգ են առնում։

V. ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ

Ծիծաղից մարդու բնաւորութիւնը ճիշտ որոշելու համար

Այն մարդիկ որոնք ծիծաղելիս Ա-բառով են արտահնչում, պարզամիտ, փոփոխամիտ, եռանդոտ են և սիրում են հանաքներ անել. Է-բառով ծիծաղողը տխրասէր է և մելամաղձոտ խառնուածքի տէր։ Օ-ով ծիծաղում են աւելի պատուասէր և քաջ մարդիկ։ Երեխաները և չափաւոր մարդիկ, Ի-բառով աւելի են ծիծաղում, որոնք աւելի զգայուն են և անհանգիստ։ Ու-ով ծիծաղողներից խոյս տալու է, որոնք մեծ մասամբ ինքնասէր են և ժլատներ։

—

ԵՐԱԶՆԵՐԻ ԿԱՆՈՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ֆրանսիացի գիտնական Դելոնէն իւր վրայ գործ դրած փորձերից համոզուեց, որ երազը ուղղակի նրանից կախում ունի, թէ քնած ժամանակ, ուղեղը որ մասն է աւելի տաքանում։ Օրինակ երբ իւր ճակատը ծածկում էր բամբակով, այդ ժամանակ քնում էր հանգիստ և կանոնաւոր։ Երբ գլխի ետևի մասն էր տաքացնում, զարմանալի և անհանգիստ երազներ էր տեսնում. ձախակողմը տաքացնելուց՝ ֆանտաստիկական երազներ, որոնց մէջ երևում էին վաղուց մոռացուած տեսարաններ և պատկերներ. իսկ աջակողմը տաքացնելուց երազները աւելի հանգիստ, խելացի և այնպիսի տեսարաններ էին ներկայացնում, որոնք մօտիկ անցեալին էին վերաբերում։

VI. ՔԱՂԱՔԱՎԱՐԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԵՐ

Քաղաքավարի մարդը երբէք մարդու ներկայութեամբ չը պէտք է թքէ, եթէ անհրաժեշտ լինի թքելը կարելի է գլուխը մէկ կողմը դարձնելով, թաշկինակը բերնին գցել ու որչափ կարելի է անձայն թքել թաշկինակում։

—

Յօրանջել մարդու ներկայութեամբ անվայել է, որովհետև ներկայ եղողներին ևս յօրանջել կը պատճառէ։ Այդ պատճառով որքան կարելի է պէտք է զգուշանալ և ի հարկէ գլուխը մէկ կողմ դարձնելով բերանը գոցել և այնպէս յօրանջել։

—

Սխտոր ու սոխ ուտելը թէև շատերու համար համեղ է, բայց չուտողի համար հոտն անտանելի է, այդ պատճառով սոխ ու սխտոր ուտողը այն օրը ուրիշի տուն այցելութեան չ'պէտք է գնայ. և իրան մօտ հիւր ընդունելու օրը ներելի չէ որ սոխ ու սխտոր ուտէ։

—

Մարդու ներկայութեամբ որև է պտուղ խածնելով չպէտք է ուտել. մանաւանդ տանձ ու խնձորը առանց կեղևը չառկած ուտելը անվայել է։ Իսկ պնակէդ մէջ սեղանի վրայ երբէք բերանիցդ ծամուած կտոր չը հանես։ եթէ որ և է պատճառով անհրաժեշտ լինի հանելը. հացի կտորով կարելի է ծածկել։

—

Սեղան նստած ժամանակդ, անձեռոցիքով երբէք կուրծքդ մի ծածկիր, միայն ծնկանդ վրայ թողնելու ես և աւելի վայելուչ է որ կիսածալ բանաս։

—

Սեղանին վրայ թևերն թևակոխել—կանել, մեծ ամօթ է. ներելի է միայն ձեռքն սեղանին կցելն։

—

Եթէ սեղանիտ վրայ մօտդ նստողը, տիկին է պարտաւոր ես, նորան ծառայութիւն մատուցանել, բաժակը ջուր լեցնել, կամ հասցնել թէ գինի կամ որ և է ուրիշ ուտելիք կ'ուզէ։ Անօթխածութեամբ ծառայութիւն չի կարելի, իսկ անուշադիր մնալն ես ներելի չէ։

—

Եթէ սեղանակից է (քեզ) մի որ և է կին, ընաւ չ'պէտք է ծխել, եթէ նոյն իսկ հրաման էլ տան։

—

Մինչև որ տանտիկինը, կամ տանուտէրը ոտի չը կանգնեն, որ չափ էլ յագեցած լինես, պարտաւոր ես նստել սպասել։

—

Ինչոր լինի, օտարի ներկայութեամբ, մատներով չ'պէտքէ կերակուր ուտել. առհասարակ ձուկն (ուտելիս) ևս դանակով չ'պէտք է կտրել, այլ մէկ ձեռքդ հացի կտոր բռնելով պատառաքաղով կտրել։

—

Ճաշի ժամանակ որչափ էլ սոխլեն, չափից աւելի գինի մի խմիր, բարձրաձայն մի խօսիր. եթէ ճաշը լաւ է գովիր. եթէ լաւը չէ դիտողութիւն չ'ա-

նես։ Եթէ մի որև է վատ եփած պատրաստած կերակուրի մասին կարծիքդ հարցնեն, որչափ կարելի է քէչ՝ բամբասէ, առանց ստելու։

—

Երբ հիւր հրաւիրես, չ'պէտք է մոռանաս որ հիւրերուդ առողջութեանը պատասխանատու լինելով, բաւական չէ, միայն կերակուրներու շքեղ տեսակներ երևալը, այլ պէտք է նաև դիւրամարս էլ լինեն։

—

Սեղանի վրայ որքան էլ ճաշը լաւ լինի, եթէ գինին լաւը չէ, ճաշդ կորած է, և թէ որ թունդ գինի չես կամենայ կամ չես կարող վերցնել, պէտք է աշխատես որ թէև արժան, բայց բնական գինի լինի որովհետև բնական գինին որքան որ մարդուս առողջութեանը օգտակար է, շինծու գինին ընդհակառակը այնքան վնասակար, այդ պատճառով, աւելի լաւ է պարզ ջուր խմել քան կեղծ գինի։

—

Երբէք հիւրերդ չը ստիպես չափից աւելի գինի խմել, որովհետև նրանց առողջութեանը վնասակար է։

Երբ հիւրերդ գինու չափը անցկացնեն, դու ինչպէս տանուտէր զգուշանալու ես շատ խմելուց որ կարգը չը խանգարուի։ Այդ ժամանակ վատ չի լինիր որ յայտնուի թէ գինին հատաւ. բայց չը վիրաւորուելու համար պէտք է որ սուտը չերևայ։

—

Երբէք չ'ստիպես հիւրերուդ չափից աւելի խմել, թող նրանք պարծենան թէ մի ամբողջ տկճոր էլ կարող են դատարկել, դու հաւատալ ձևացրու։

—

Գինի խմած ժամանակ հիւրերու մէջ խօսք կամ վէճ ծագած ժամանակ, դու ոչմի կողմը մի բռնիր, այնպէս ձևացրու որ երկու կողմին ևս իրաւունք ես տալիս, նրանց կարծիքները արտայայտելու. մանաւանդ երբ տանդ մէջն է, պէտք է անտարբեր չ'կարծեն քեզ. քու կարծիքդ այդ վէճի մասին, աշխատիր ուրիշ օրուան պահել։

VII ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

Յոգնած մարդկանց խորհուրդ է տրւում, եթէ երկար ժամանակ քուն չեն կերել ու շատ վաստակած են, ճաշի չը նստել, մինչև ոյժերի փոքր ինչ վերականգնիլը, այլապէս կարող է պատահել որ ստամոքսն անկարող գտնուի մարսելու ընդունած կերակուրը։ Սակայն ոյժերը շուտ վերականգնելու համար, պէտք է երկու ձու կոտրել և սպիտակուցն ու դեղնուցը ջոկ-ջոկ լաւ հարել, յետոյ խառնել իրար. մէջը մի քիչ շաքար և մէկ պակիմատ գցել և ուտել։ Այս խառնուրդը, ինչպէս փորձը ցոյց է (տալիս) տուել, ստամոքսը հեշտութեամբ է մարսում, որքան և մարդ յոգնած լինի։ Այս խառնուրդը ուտելուց յետոյ մարդ շատ շուտով է կազդուրւում։

—

Խորհուրդ թէյ խմելու օգտակարութիւնը։ Թէյի մէջ կիտրոն կամ թթու քաղցրաւենի խառնելով, թէյի միջի տանինի վնասակար յատկութիւնը բոլորովին կորչում է։

† 15-ին սեպտ. 1901 Թ. Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների Նախագահ Մակ-Կինլէի

VIII. ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Ինչպէս իմանալ կովի իւղի անարատ լինելը։

—

Կովի իւղի նենգելը ներկայումս շափազանցութեան է հասել։ Ուստի կարևոր է իմանալ հետևեալ միջոցը, որով կարելի է ճիշտ որոշել իւղի զուտ կամ խառնած լինելը։ Մի փոքր կտոր իւղ դնել երկու ապակեղէն թերթերի մէջ. ազմել և յետոյ նայել խոշորացոյցով։ Եթէ խոշորացոյցի տակ երևային գեղեցիկ, գնդաձև աստղիկներ, կնշանակէ, որ իւղին մարգարին կամ որ և այլ նիւթ է խառնած։

—

Վարունգները թարմ պահելու համար մինչև 3—4 շաբաթ պէտք է նրանց ամբողջ ծայրերը դնել 2—3 վերշոկ ջրի մէջ և շուտ շուտ ջուրը փոխել։

—

Սառած հողը փափկացնելու միջոց։ Զմեռուայ սառած ցրտից գետինը հեշտ է փորւում, եթէ վրան ջուր չը թափած անարատ կիր ցանուի։

Կաղամբի որդի դէմնոր միջոց.—Պէտք է ութ մաս ջրից, 3 գրվ. 63 մս. կալցուբերից (սերնօ-կիսլի մեդի). 3 գրվ. 63 մս. հանգած (ջուրածած) կրից և 4, 5 մաս պատոկ իրար խառնել և որդերը երևալուն պէս այս խառնուրդը ցանել կաղամբի փոշերին։

Տանը ծաղիկ պահողները յաճախ կուում են ծաղկամանի մէջ առաջ եկող սողուններին դէմ, որոնք վնասակար են լինում։ Ամենալաւ միջոցը, «Sardin» թերթի ասելով, հետևեալն է. պէտք է առնել վայրի շագանակ և մանրացնելով ածել ջրի մէջ ամեն մի բաժակ ջրին 10 շագանակ բաւական է։ Այդ ջուրը պէտք է ածել ծաղկամանի մէջ։ Դա ծաղիկներին օգուտ է, իսկ սողուններին և որդերին վնասակար։

IX. ՏԱՆՏԻԿԻՆ

Սովորութիւն է մեր մէջ նարինջի կեղևները դէն ձգել իբրև անպէտք բան, մինչդեռ այդ կեղևներից կարելի է լաւ քաղցրաւենիք պատրաստել, որ թանգ չի նստիլ տնտես տանտիկնոջը։

1) Նարինջի կեղևը չորս մաս կտրտելով պէտք է թաթախել թանձր շաքարաջրի (սիրոպ) մէջ և ապա չորացնել տաք վառարանի ծածկած քուրայում։ Այս չորացած կեղևները շատ լաւ են լինում խմորեղէնների մէջ, պէտք է դրանց բարակ կտրտել, կամ քերել և ածել խմորեղէնի մէջ ու այնպէս եփել—թխել։

2) Նարինջի կեղևից սուր դանակով պէտք է կլպել դեղին կաշին, այնպէս, որ հնար եղածին չափ քիչ մնայ սպիտակ կեղևից, յետոյ այդ դեղին կաշին պէտք է մանր կտրտել, ածել շիշի մէջ, աւելացնել քիչ շաքար և լցնել վրան լաւ օղի, որպէս զի լաւ նստի ու պէտք է մի շաբաթ շիշը պահել տաք տեղ։ Դրանից յետոյ պէտք է եփել թանձր շաքարաջուր մէկ-ութերորդական գրւանքայ շաքարից, ածել դրա վրայ շշի միջի ըմպելիքը և սառելուց յետոյ քամել ձագարի միջոցով, կանխապէս ձագարի մէջ դնելով թուղթ կամ միկրոսկոպիական բամբակ։ Եթէ շշի մէջ աւելացնենք մի կամ երկու հատիկ հիլ և մի քիչ դարչին, կստանանք մի շատ լաւ ըմպելիք կիւրասոյի համով, որից շատ համեղ փունջ կարելի է շինել թանկագին հիւրերի համար։

—

Կարմիր գինու բիծը, եթէ շատ չէ հնացել, հեշտ է հանւում—անցնում հասարակ օղիով։

—

Արծաթեղէնները, սապնաջրով և նըշադրի սպիրտով լաւ է մաքրում։

Թրթնջուկ (щавель—շչավել) խոտ-տերեններովն էլ մաքրւում է, միայն այս տերեններով աւելի լաւ մաքրւում է, ձուից սևացած արծաթէ դգալները։

—

Զատկուայ համար պասկայ պատրաստելու կերպը.—10 հատ ձուի դեղնոցը այնքան հարել 2 բաժակ շաքարաւազի հետ, որ սպիտակի, աւելացնել 1/4 գրվանքայ առաջուց մաղից անցկացրած—մաքրած կարագ և այս բոլորը այնպէս ալիւրով հունցել, որ մէջը կոշտեր չլինի։ Յետոյ երկու պնակ խիժը (творогъ—տվարոգ) էլ առաջուց մաղով մաքրած խառնել և կրկին խառնել մի առ ժամանակ, որանից յետոյ էլի մի բաժակ շաքար, կէս բաժակ հարած ձուի սպիտակուց, կէս բաժակ ըմեժան (սմետան) և մի բաժակ սերտ սեր։ Այս բոլորը միատեղ խառնելուց յետոյ ածել առաջուց պատրաստած թիթէ կաղապարում (ֆորմայ) փաթաթել համանձեռոցիքով և այսպէս 10—12 ժամ դնել թեթև կրակին։

X. ԳԻՒՏ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Աշխարհիս ամենամեծ շողակը։ Լոնդոնում ծախու էր հանուած աշխարհիս ամենամեծ շողակը, որ Եգեր Ֆաունտէն է կոչւում. գնահատուած է մէկ միլիօն ֆունտ ստերլինգ, որ աւել է 6,300,000 րուբլի։ Մինչև այժմ յայտնի էին իւենց մեծութեամբ «Ռեգենտ», «Իմպերիալ» և «Օրլով» շողակները։ Նոր շողակը կշռում է 273 կարատ, սառցէ լիլի ձև ունի, գոյնը շատ գեղեցիկ կապոյտ է. երկարութիւնը 3 գիւմ է, իսկ ամենահաստ սեղում տրամագիծը 2 գիւյմ։ Գտնուած է Օրանժի հասարակութեան մէջ և գտնող նեգրը 1000 ֆունտ ստերլինգ վարձատրութիւն է ստացել։

—

Հսկայական ծխնելոյզ.— Նիւ-Եօրկում շինուած է մի ելեքտրական գործարան որի ընդհանուր ուժը հաւասար է 70,000 ձիու ուժի։ Ամեն բան մեծ է և հսկայական այդ գործարանում. միմիայն կեդրոնական ծխնելոյզի բարձրութիւնը 107,65 մետր է, շրջապատը 11,85 մետր ներքևում և 8,20 մետր վերևում, դրա վրայ գործ է ածուել 3,400,000 աղիւս և կշռում է 8,540 տոնն։ Գործարանում կայ 87 շոգեկաթսայ, ածխի բաժինը կարող է 9,000 տոնն ածուխ վերցնել, որը տեղափոխելու համար միայն հարկաւոր կլինի 18 երկաթուղային գնացք կազմել, ամեն մի գնացքը 50 վագոնից բաղկացած։ Գործարանի շէնքի երկարութիւնն է 85 մետր, իսկ լայնութիւնը 60 մետր։

—

Հսկայական ջերմաչափ.—Գնդապետ Նայթ երկրիս զանազան խորութիւններում ջերմութեան աստիճանը չափելու համար շինել է տուել մի մեծ ջերմաչափ, որի բարձրութիւնը 70 ֆուտ է և ապակեայ խողովակի շրջապատը հինգ սանտիմետր կշռում է 250 պուդ։ Այդ հսկայական ջերմաչափը գործածելու համար ճախարակների օգնութեան են դիմում։

XI ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մարդկանց միմեանց ուտելը

Երբեմն այնպիսի քստմնելի տեսարաններ են տեղի ունենում մարդկանց կեանքի մէջ, որոնք բաջ մի անգամ ընդ միշտ հաստատում են, թէ մարդ աստուած արարածը գազաններից ամենազզուելին է, էգոիստներից ամենածայրահեղը։ «Մարդիկ միմեանց ուտում են» ասացուածքը դատարկ խօսք չէ և ոչ էլ ճարտասանական ոճ, այլ իսկական, ռէալական ճշմարտութիւն է, փաստ է և վերաբերում է ոչ թէ վայրենի մարդակերներին, այլ քաղաքակրթուած եւրոպացիներին իսկ։ Եթէ քաղաքակրթուած մարդիկ միմեանց չեն ուտում, այդ նրանից է, որ ժամանակ են ունենում միմեանց ունեցածը և աւելի թոյլի հացը խլելու և ուտելու, բայց հէնց որ դրւում են այն վիճակի մէջ, որ այլ ևս ուտելու ոչինչ չը կայ, այն ժամանակ իսկապէս ուտում են միմեանց, ինչպէս Լոնդոնի լրագիրները պատմում են հետևեալ սոսկալի դէպքը, որից մարդու մազերը փշաքաղւում են։ Ֆիլիպպեան կղզիների Կաւիտ նաւահանգստից մեկնած «Անջէլա» շոգենաւի վրայ կային 37 հոգի, բացի նաւաստիներից։ Նաւը ճանապարհորդութեան վեցերորդ օրը ենթարկուեց փոթորկի, որի ժամանակ 20 հոգի խեղդուեցին, իսկ ազատուած 17 հոգին տեղաւորուեցին երկու նաւակների մէջ. փոքրի մէջ 5 հոգի, իսկ մեծի մէջ 12 հոգի, որոնց թւումն էր նաև նաւապետ Կոոկեր։ Առաջ երկու նաւակները միասին էին թափառում ծովի վրայ. բայց փոքրիկ նաւակը երեկոյեան դէմ կորչ գնաց ալիքներին ու միայն մեծը իւր տասներկու հեծեալներով։ Քսան և հինգ օր մեծ նաւակը միայն բաց ծովում ափառելիս և այդ 25 օրուան ընթացքում 12 մարդիկ մի կտոր ուտելու բան չունէին և մի կաթիլ ջուր չունէին խմելու։ Նրանք երբեմն երբեմն պատահաբար ծովի երեսից որսում էին խխունջներ, բոյսեր ու կեղտ և ուտում։ 25-երորդ օրը նաւարկուներից երկուսը խելագարուեցին և իրենք իրենց ձգեցին ծովը։ Քսան և վեցերորդ օրը նրանցից մէկը,

ազգով ֆրանսիացի, յանկարծ կացինը ձեռքին յարձակուեց իւր ընկերներից մէկի վրայ, կացինն իջեցրեց նրա գլխին ու սկսեց ագահութեամբ խմել մեռնողի գըլխից շատրուանի պէս խփող արիւնը, ապա կամեցաւ ուտել նրա ուղեղը, բայց ընկերներն արգելեցին.... որպէս զի երեկոյեան ամենքը միասին ուտեն մեռածի դիակը, և կերան։ 27-րդ օրն այդ նոյն մարդը կացինը վերցրեց որ սպանէ նաւապետ Կոոկէրին, բայց կացինը նրա ձեռքից խլեցին և իրեն սպանեցին ու մարմինը կերան և այդպէս շարունակ միմեանց ուտելը շարունակուեց, մինչև որ 12 հոգուց մնացին երկու հոգի մի չիլեացի Ժոհանսէն անունով և մի սպանացի Մարթիքոռնու անունով, որոնք անսպասելի կերպով ազատուելով վերջապէս ցամաք ելան և պատմեցին այս սոսկալի պատմութիւնը։

Բուլղարական սովորութիւններ.— Բուլղարական թերթերից մէկը նկարագրում է բուլղարական մի քանի սովորութիւններ, որոնք կատարուել են միայն վայրենի ժողովուրդների մէջ։ Սանից երևում է, որ միմիայն առողջ ծնուած և ֆիզիքական պակասութիւններ չունեցող երեխան է ընտանիքի անդամ համարւում Բուլղարիայում։ Իսկ եթէ երեխան ֆիզիքական որև է պակասութիւն է ունենում, որ ժողովուրդը վերագրում է չար ոգուն, երեխան էլ չար ոգի է ճանաչւում և իրաւունք չի ունենում ապրելու, նըրան սպանում են նոյն իսկ ծընուած բոպէին։ Այսպէս սպանել և լեռներն է ձգուել մի երեխայ, որ ծնուել է մեծ գլխով և փոքրիկ ոտներով. պապի ձեռքով նոյնպէս սպանուել և գետն է ձգուել մի ուրիշ երեխայ, որի մի աչքը ճակատի վրայ է եղել, միւսը՝ ծոծրակի վրայ։ Այս երկու դէպքերի մասին էլ գիտէր ամբողջ գիւղը, բայց ոչ ոք չի էլ մտածել յանդիմանելու սպանողներին։ Ոչ պակաս վայրենի չէ և մեռելներին վերաբերեալ սովորութիւնները։ Բուլղարացիները միջոցներ են ձեռք առնում մեռելի կենդանի (վամպիր) դառնալու դէմ, և այդ միջոցները կայանում են նրանում, որ մեռելի ոտների տակի փափուկ միսը կտրում են, իսկ կրծքի մէջ մի մեծ մեխ են ցըցում։ Այսպէս 1894 թուին մեռաւ Սոտչո անունով մի ծերունի մարդ. վախենալով թէ մի գուցէ նա կենդանի դառնայ և գիշերները գերեզմանից դուրս գալով շրջէ, նրա պառաւ կինը իւր բարեկամ կանանց հետ կտրում է նրա ոտների տակի միսը և կըրծքին մի ահագին մեխ է ցցում։ Այս բոլորը կատարւում է եկեղեցական հոգեհանգստի հետ միասին։ Իշխանութիւնն այս բոլորի վրայ ոչ մի ուշադրութիւն չի դարձնում։

Տարօրինակ ջութակ.— Անգլիային Հարաւային Աֆրիկայի Դուրբան քաղաքից ուղարկուած է եղել մի ջութակ, որ ամբողջովին կազմուած է եղել... մարդկային ոսկորներից։ Ջութակի ներքևի մասը շինուած է մարդու գանկից, երեսը քաշուած է ոչխարի կաշի, կոթը շինուած է ոտի ոսկորից, իսկ ականջները ձեռքի մատների ոսկորներից։

XII. ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Բազմածնունդ կինը.—Անցեալները լրագիրներում հաղորդուած էր, որ 22 ամեայ Վիկտորիա Ռոշեմայլը 11 երեխայ ունի։ Ի հարկէ այդ քիչ չէ 22 տարեկան կնոջ համար։ Բայց նա կարող չէ տա մրցել Վարվառա Տարացմանի հետ, որն ապրում էր XV դարում և որի մասին հաղորդուած տեղեկութիւններով հաստատուած են պաշտօնական ստորագրութիւններով ու կրնիքներով։ Նա պսակուած էր Ադամ Տարացմանի հետ և ապրում էր Վիրտեմբերգի Բէննիգհայմ քաղաքում։ Այդ կինն ունեցել է ոչ աւել և ոչ պակաս —53 զաւակ, 38-ը տղայ և 15-ը աղջիկ։ Վարվառէն 18 անգամ ծնել է մի-մի երեխայ, 5 անգամ երկ երկու, 4 անգամ երեք-երեք և մի մի անգամ էլ 6 և 7 հատ։ Վեց երկուորեակներից (այսինքն վեցորեակներից) երեքը ծնուել են 5 ամսական, 10 օր յետոյ ծնուել է չորրորդը. 70 օրից՝ հինգերորդը և զարձեալ 70 օրից՝ վեցերորդը։ Միենոյն եղանակով ծնուել են նաև եօթնորեակները. Վերջին երեխան մի այնպիսի մեծ գլուխ է ունեցել, որ երկու առողջ տղամարդիկ հազիւ են կարողացել դուրս քաշել։ Բոլոր ծնուածներն էլ մկրտուած են։ բայց երկար չեն ապրել և ոչ մէկը 9 տարեկանի չէ հասել։ Մայրը վախճանուել է 50 տարեկան այն էլ բոլոր զաւակներից յետոյ.

—

Պառաւ նորահարսը.—Աշխարհիս ամենապառաւ հարսնացուն—այժմս արդէն նորահարս է դարձել։ Նա 98 տարեկան է, իսկ նորափեսան—75 տարեկան։ «Թէպէտ իսկապէս ինձ ամենևին վայել չէր, որ ծերունի մարդու հետ պսակուէի,—ասում է ժպտալով մեր նորահարսը միստրիս Դրեկորը.—կին առածդ միշտ այնքան է հասակաւոր լինում, ինչքան որ ինքը կուզէ։ Իմ Սամուէլս ասում է թէ,—զուցէ դա սիրահարութեան ցնորքն է,—ես ութսունամեայի կերպարանք ունիմ. մինչդեռ նա իւր հիւանդութեան շնորհիւ ճշմարիտ որ ութսունամեայ է թւում, այնպէս որ տարիքների տարբերութիւնը բոլորովին ոչնչանում է»։ Նորապսակներն իրենց հարսանիքը կատարեցին գիւղական տանը, որին կից կայ պարտէզ, փոքր ինչ հող և մի փառաւոր չէկ կով։ Ահա 40 տարի է, որ միստրիս Դրեկորն ապրում է այս տան մէջ։ Նա ծնուել է 1802 թ. և իւր ծնողների մահից յետոյ ամուսնացել է Պրատտոն անունով մէկի հետ, որի մեռնելուց յետոյ ամուսնացաւ երկրորդ անգամ։ Սա երրորդ և հաւանականօրէն վերջին ամուսնութիւնն է։

ՌՈՒՍԱՑ ԿԱՅՍՐՈՒԹԵԱՆ ՏԻՏՂՈՍԱԿԻՐ ՏՈՀՄԵՐ ԵՒ ԱՆՁԵՐ

Ինչպէս երևում է „Списки титулованнымъ родамъ и лицамъ Россійской Имперіи“ —«Ռուսաց Կայսրութեան տիտղոսակիր տոհմերի ու անձանց ցուցակ»-ից ամբողջ կայսրութեան մէջ բոլոր տիտղոսակիր ընտանիքների ու

անձանց թիւն է	948
Այդ թուից «իշխան» տիտղոսակիրների թիւն է . . .	390
Գրաֆներինը	300
Բարոններինը	254
Մարկիզներինը	3
Հերցոգներինը	1
Իշխաններից վրացիների թիւըն է	118
Ջանազան ազգութեանց (լիտվացի, լեհ, թուրք, ֆինն) .	218
Ռուսներինը.	46
Հայերինը	7
Գրաֆներից ռուսների թիւն է	100
Ջանազան ազգութեանց . .	200

Հայ իշխանական ընտանիքները հետևեալներն են՝

1) Աբամելիք-Լազարեաններ։

2) Ամատունիք, որոնց համար ասուած է թէ՝ վրաց Հերակլ թագաւորի հրովարտակով 1784 թուից են ստացել իշխանական տիտղոսը։ Առաջին տիտղոսակիրը եղել է Սերգէյ Պետրովիչ Ազարեան, Ամատունին իւր որդի Ստեփանի, Կարապետի, Գրիգորի և եղբօր որդի Յակոբ Իվանովիչ Ամատունու հետ։

3) Արղութեան-Երկայնաբազուկ իշխանները։

4) Բէգթաբէգեաններ։

5) Բեհբութեաններ։

6) Թումանեաններ։

7) Խօջամիրեանսեաններ։

XIII. ՋՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Մի յանցաւորի դատաւորը հարցնում է. „подъ судомъ былъ“. պատասխանում է յանցաւորը—Я сейчасъ тамъ табакъ курилъ.

—

Մի մարդու, որը երբէք սովորութիւն չունէր բարի խօսք ասելու, իր ընկերներից մինը հարցնում է. «Եղբայր Գրիգոր, վերջին ժամանակ, հայրենիքից վերադառնալիս երբ մեր տան մօտով անցար, այն մեր սրահի դամբոլը էլի շղթայած էր։

—Ձեր սև ձիու (սատկած) միսը ուտելուց յետոյ սատկել էր։

—Ա՛յ մարդ միթէ մեր ձին սատկել է։

—Հօրդ տապանաքարը տանելիս մէջքը երկուտկվել էր։

—Ա՛յ մարդ միթէ հայրս էլ մեռաւ, ես տեղեկութիւն չունիմ։

—Որդկերանց մահից յետոյ հազիւ եօթն ամիս ապրեց։

—Ա՛յ մարդ ուրեմն միայն մայրիկս է այժմ կենդանի։

—Մայրիկդ հօրիցդ վաղ մեռաւ՝ որովհետև որդկերանց կսկիծը չը կարողացաւ տանել։

—Վա՜, բաս սաս մեր տունը քանդուեց էլի։

—Չէ քանդուիլը ես չ'տեսայ, միայն վերադառնալիս երբ Ձեր տան կողմը նայեցի, Ձեր տունը էլ չէր երևում, Ձեր տան տեղը բոստան էին ցանել։

—

Անցեալները Ռուստովի հաշտարար դատաւորը մի գործ էր քննում։ Մի թեթևաբարոյ կին, Ք-ի քնած միջոցին մկրատով խուզել էր նրա երկար բեխերը։ Ք-ն 50 ր. վնաս էր պահանջում։ Դատաւորն առաջարկում է հաշտուել։

—Պարոն Ք.,—ասում է մեղադրեալի պաշտպանը,—մեղադրեալը 15 ր. է առաջարկում եկէք հաշտուեցէք։

—Ոչ մի պայմանով. հա, որ 50 ր. տայ, էլի, էլի պակաս չեմ առնի...

—Հաշտուեցէք, պ. Ք., 15 ր. լաւ փող է. միթէ մի փունջ մազ աւելի արժէ...

—Լաւ, որ այդպէս է, ես ձեզ 20 ր. կըտամ, թողէք ես էլ ձեր բեխը խուզեմ,—պատասխանում է Ք-ն և խեղճ փաստաբանին չըշկլեցնում։

—

—Marie, տուէք ինձ խնդրեմ ձեր սրտի բանալին։

—Ձեր քսակի մէջ որոնեցէք։

—

—Օրիորդ, ձեր այս սանրուածքը ինձ բոլորովին չէ դիւր գալիս։

—Ում որ դիւր չէ գալիս, թող աչքերը փակէ։

—Իսկ ում որ դիւր գայ։

—Թող աչքը բանայ, չքնի։

—

—Որտեղ է մայրիկդ Արամիկ։

—Երկու ժամ կըլինի, որ «մի վայրկեան» միայն հարևանի մօտ է գնացել։

—

Երկու բարեկամուհի.

—Ես Սուրէնի հետ կամուսնանայի, բայց չեմ ուզում քու ձեռքից խլել։

—Ընդհակառակն շատ ուրախ կլինեմ... ինձ համար աւելի հետաքրքրական կլինի շարունակել ծանօթութիւնս նաև այն ժամանակ, երբ որ դու էլ, քու բոլոր հարստութիւնդ էլ նրանը կը լինի։

—

—Հայկ, ահա մի ամիս կլինի, որ յայտնել ես, թէ սիրում ես ինձ, բայց մինչև օրս առաջարկութիւն չես անում։ Այս ինչ է նշանակում.

—Այս նշանակում է, որ ես աւելի օժիտով կին եմ ուզում ունենալ։

—

—Գործը տանուլ տուինք, պ. Վարդան։

—Միթէ, ինչու պ. փաստաբան։

—Որովհետև չկարողացանք տանել։

—

—Պարոն Միքայէլ... ինչքան կը ցանկայի...

—Ի՞նչ անկլին։

—Որ դուք բոէր լինէիք, իսկ ես անգլիացի.

—Ինչու։

—Այն ժամանակ ինձ գերի կը վերցնէիք։

† ՂԵՒՈՆԴ Վարդապետ ԱԼԻՇԵԱՆ
$^{9}/_{22}$-ին Նոյեմբ. 1901 Թ.

XIV. ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

ԵՐԿՐԱԳՆ. ՄԱԿԵՐԵՒՈՅԹԸ 509,950,714 քառակ. կիլոմետր է (մի կիլոմետրը 469 սաժէն է)։

ՑԱՄԱՔԸ երկրագնդիս մօտ $^{1}/_{3}$ մասն է կազմում—2,458,804 հող 6,802,634 ջուր։

ՈՎԿԻԱՆՈՍՆԵՐԻ ՄԻՋԻՆ ԽՈՐՈՒԹԻՒՆԸ.—Ատլանդեանը 3,790, Հնդկականը 3,444. Մեծ-խաղաղականը 4003, Հարաւային կէսագնդինը 3,390 մետր։

ՆՇԱՆԱՒՈՐ ԼԵՌՆԵՐԻ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆԸ.—Էվերէստ 29,000 ոտնաչափ, Դաւալագիրի 25,171, Էլբօրուս 18,000, Արարատը 17,000, Կազբէկը 16,000, Արագածը 13,500։

ՆՇԱՆԱՒՈՐ ԳԵՏԵՐԻ ԵՐԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Միսիսիպին 5,890 կիլոմետր, Նեղոսը 5.640, Ամազոնը 5565, Եանգ-Ծէ-Կեանգը 5,410, Օբը 4,230, Ամուրը 4,155, Վոլգան 3,500, Դանուբը 3,042, Դոնը 1,807, Ուրալը 1,520, Րէյնը 1.370, Սենան 600, Թեմզան 325 կիլոմետր։

ԵՐԿՐԱԳՆԴԻ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԸ

Երկրագնդիս վրայ բնակւում են մօտ 1564 միլիոն բնակիչ, որոնցից Եւրոպայում 376 մլ., Ասիայում 860 մլ. Աֆրիկայում 206 մլ., Ամերիկայում 125 մլ. և Աւստրալիայում 5 միլիոն։

Երկրագնդիս ազգերը խօսում են 3600 լեզուից աւելի։

Բոլոր կրօնները երկրագնդիս վրայ 1000-ից աւելի են։

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԸ ՑԵՂՈՎ

ՍԼԱՒՈՆՆԵՐՆ են 94,355,000—(որոնցից 65 մլ. ռուսներ և լեհեր, 11 մլ. լեհեր, 7 մլ. չեխեր, մորաւներ, 10 մլ. սերբերացիք, բուլղարներ և կրօատներ)։

ՌՈՄԱՆԱԿԱՆ ԿԱՄ ԼԱՏԻՆԱԿԱՆ ԱԶԳԵՐԸ — 98,94,8000 հոգի։ (Սրանցից ֆրանսիացիք 40 մլ., իտալացիք 30 մլ., սպանիացիք և պորտուգալացիք 23 մլ., ռոմանացիք 9 մլ.։ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԱԶԳԵՐ—115,130,000. (սրանցից գերմանացիք և հոլանդացիք 63 մլ. անգլիացիք 40 մլ. սկանդինաւեցիք 9 մլ.)։

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՆԵՐԸ — Կրօնով ամբողջ երկրագնդի վրայ.

Կաթոլիկներ	245 մլ.		493
Բողոքականներ	140 »		
Ուղղափառներ	91 »		
Այլ և այլ քրիստ.	11 »		
ՀԱՅԵՐԸ 5 միլիոն են։			
ՄԱՀՄԵԴԱԿԱՆՆԵՐ	—	»	176
ՀՐԷԱՆԵՐ	—	»	9
ԿՌԱՊԱՇՏՆԵՐ			
Բուդդայականներ	500 »		891
Բրամինականներ	146 »		
Ֆետիշներ	245 »		
Ընդամենը			1570

ՓԼԽԱՒՈՐ ՔԱՂԱՔՆԵՐԸ համարւում են, Լոնդոնը՝ 5,190,000 բնակիչ, Պեկինը 4,500,000, Պարիզը 2,228,806, Վեննան՝ 1,136,270, Բերլինը՝ 1,125,000 Կ. Պոլիսը՝ 851,000, Նէապոլը՝ 450,000, Պետերբուրգը՝ 1,267,000, Մոսկուան՝ 986,000։

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ՄԻՋԻՆ ԹԻՒԸ

Մինչև	60 տ. հասն.	են	100-ից	6	մարդ
»	80 »	»	300	1	»
»	100 »	»	1000	1	»

Մեռնում են տարեկը 33 մլ., այսինքն ամեն օր 96 հազար մարդ, ամեն մի ժամում 3730 մլ., ամեն մի րոպէում 60. մի վայրկեանում մի հոգի։

Ծնւում են տարին 42 մլ., այսինքն 9,500,000 աւելի, քան մեռնում են։

Պսակւում են 82 մլ., և 120 մարդուն մի պսակ է գալիս։

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԱԶԳԱԲՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսիական «Էկոնոմիստ» թերթի հաւաքած տեղեկութիւնների համաձայն Եւրոպայի բնակչութիւնը 1897 թուին հասել է 379 միլիոնի, այն ինչ տասը տարի առաջ, 1887-ին, 343 միլիոն էր. Նշանակում է, որ նա այսքան ժամանակուայ մէջ աւելացել է 36,7 միլիոնով, կամ 10,3%-ով. այնպէս որ եւրոպական ազգաբնակութիւնն իւրաքանչիւր տարի շատանում է 1,03%-ով։

Եւրոպական պետութիւնների մէջ ամենից արագ բնակչութեան կողմից զարգանում է Ռուսիան (17,4 միլ. կամ 20,1%)։ Երկրորդ տեղը բռնում է Գերմանիան (5,4 միլ. կամ 1,15%)։ Եւրոպական միւս պետութիւնների մէջ ազգաբնակութեան աճումը 1% անցնում է միայն Հոլանդիայում, Սերբիայում և Թուրքիայում։ Աւստրիա Ունգարիայում նա հաւասար է 0,68%, Իտալիայում 0,43% և վերջապէս Ֆրանսիայում 0,0 %։

Եթէ ենթադրելու լինենք, որ Եւրոպայի բնակչութիւնն ապագայում ես նոյն արագութեամբ զարգանայ՝ ապա 20-րդ դարի վերջին եւրոպական Ռուսիան կունենայ 228 միլ., Գերմանիան 1,065 միլ., Աւստրիա-Ունգարիայի—79 միլ., Մեծ-Բրիտանիան—65 միլ., Իտալիան—44 միլ., Ֆրանսիան ընդամենը 41,5 միլ.։ Ամենից քիչ կըզարգանայ Ֆրանսիայի բնակչութիւնը։

Ազգաբնակութեան խտութեան կողմից ներկայումս առաջին տեղը բռնում է Բելգիան, որտեղ մի քառակուսի կիլոմետրի վրայ գալիս է 220 մարդ։ Նրան յաջորդաբար հետեւում են Հոլանդիան—149 մարդ, Մեծ-Բրիտանիան—126 մարդ և Իտալիան—109 մարդ։ Մի քառ. կիլոմետրի վրայ 100 մարդուց պակաս ապրում են՝ Գերմանիայում—9 մարդ, Զուիցերիայում—73 մարդ, Ֆրանսիայում—72 մարդ, Աւստրիա-Ունգարիայում—69 մարդ։ Ամենաքիչ բնակիչ ունեցող երկիրներն են. Ռուսիան—20 մարդ, Շուէդիան—11 մարդ, և Նորուեգիան—6 մարդ։ Միջին թուով վերցրած՝ ամբողջ Եւրոպայում 1887-ին մի քառ. կիլոմետրի

վրայ ապրում էր 35 մարդ, իսկ 1897 ին—39,2., այսինքն 4 մարդով կամ տոկոսով արտայայտած՝ 11,4%-ով աւելի։

—

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՖՐԻԿԱ

—

Անգլիական կառավարութիւնը հրատարակել է պատերազմի սկզբից մինչև այս մայիսի 1-ն անգլիացիների ունեցած կորուստների ցուցակը։ Կռուի մէջ սպանուած են 355 սպայ և 3,667 զինուոր, մեռել են վէրքերից 115 սպայ և 1,230 զինուոր, գերութեան մէջ են 4 սպայ և 92 զինուոր, հիւանդութիւններից մեռել են 2[illegible]2 սպայ և 8,949 զինուոր, պատահական դէպքերից մեռել են 8 սպայ և 326 զինուոր, ընդամենը մեռել են 714 սպայ և 14,264 զինուոր։ Յետոյ 7 սպայ և 774 զինուոր կորել են անհետ, հայրենիք են ուղարկուած իբրև ինվալիդ 1,977 սպայ և 44,762 զինուոր, որոնցից մեռել են վերադառնալուց յետոյ 317 հոգի և միանգամայն դուրս են եկել ծառայութիւնից 2,493 հոգի։

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ԹԻՒԸ ՌՈՒՍԱՑ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՈՒՄ

—«Գրաժդանին»-ը հաղորդում է, որ վերջին (1899 թ.) վիճակագրական տեղեկութիւնների համաձայն, Ռուսիայի 9 համալսարաններում ուսանողների թիւը եղել է հետեւեալը։

Պետերբուրգի	3,788
Մոսկուայի	4,025
Կիևի	2,316
Խարկովի	1,231
Կազանի	818
Նովոռոսիյսկի	498
Իւրևի	1,265
Վարշաւի	1,122
Տոմսկի	525
Ընդամենը	15,588

XV. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԵՐԿՐԱԳՆԴԻՍ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸՆ և ԱԶԳԵՐՆ, ԻՐԵՆՑ ԵՐԿՐՆԵՐՈՎ.

	Անունները	Տիրապետող կրօնը	Պետութեան գլուխը	Տարածու. թիւը ք. քլ.	Բնակչաց թիւը	Մայրաքաղաքները
1	Արաբիա	Մահմեդական	Նահապետական	2,300,000	3,000,000	Սիվան
2	Արգենտին. Հաս.	Քրիստոնեայ.	Նախ.Լուիս Պենա	2,835,969	4,000,000	Բուէ-Այէրոս
3	Անամ	Անգլ. եկեղ.	Մեարին Տամ-Տայ	230,000	21,000,000	Գուէյի
4	Անգլիա	» »	Վիկտորիա կայս	314.628	40,000,000	Լոնդոն
	» գաղթակ.	» »	» »	24,964,096	40,000,000	»
5	Աւստրո-Հունգ.	Կաթոլիկ	Ֆրանց-Յովսէփ	676,667	20,000,000	Վիեննա
6	Աւղանստան	Մահմեդական	Միր-Խօդադադ	550,660	4,000,00	Քաբուլ
7	Բելուճստան	Մահմեդական	Լէօպոլդ II. թագ.	315,015	350,000	Գելատ
8	Բելգիա	Կաթոլիկ	Ֆերդինանդ իշխ.	29,457	6,000,000	Բրիւսէլ
9	Բուլգարիա	Օրթոդոքս	Նախ. Ֆ. Պէիկս.	99,873	5,001,090	Սոֆիա
10	Բրազիլիա	Կաթոլիկ	Սէիդ-Աբդուլ Եմ.	8,337,213	15,000,000	Րիօ-ժանէյրօ
11	Բուխարա	Մահմեդական	Վիլհելմ II.	239,000	$2\frac{1}{2}$ մլ.	Բուխարա
12	Գերմանիա	Աւետարանա.	Մենելիք II.	540,418	60 »	Բերլին
13	Հաբեշստան	Հայադաւան	Վիլհելմինա.	508,280	5 »	Գոնդար
14	Հոլանդիա և գաղ.	Բողոքական	Գէորգ I.	2,036,291	$4\frac{1}{2}$ »	Հաագա
15	Յունաստան	Օրթոդոքս	Քրիստիան. IX.	68,688	2 »	Աթենք
16	Դանիա	Լիւտերական	Աբբաս-փաշա	232,302	$2\frac{1}{2}$ »	Կոպէնհագէն
17	Եգիպտոս	Մահմեդական		994,600	7 »	Կահիրէ

18	Իսպանիա և գաղ.	Կաթոլիկ	Ալֆոնս III խնամ.	1.233,817	20 մլ.	Մադրիդ
19	Իտալիա	Կաթոլիկ	Վիկտոր-Էմմ. II.	286,588	$30\frac{1}{2}$ »	Հռոմ
20	Չինաստան	Կռապաշտ	Կվանգ-Սու	11,574,356	403 »	Պեկին
21	Կոլումբիա	Կաթոլիկ	Ռաֆ-Նունէզ	1,118,100	4 »	Բոգոտա
22	Կոնգո	»	Բէլգ. (թագ.)	2,735,158	17 »	Բոմա
23	Ռուսաստան	Օրթոդոքս	Նիկոլայ II կայսր	20,666,445	125 »	Ս.Պետերբուրգ
24	Կորէյիա	Կաթոլիկ	Թունջի	218,192	$10\frac{1}{2}$ »	Սէուլ-(Կեօնգ)
25	Մեքսիկա	Կաթոլիկ	Նախագ. Դիազ	1,946,292	11 »	Մեքսիկա
26	Մարոկկո	Մահմեդական	Մուլէյ-Հասան	816,000	8 »	Ֆէզ
27	Պարսկաստան	Մահմեդական	Մուզ.-էդին-Շահ	1,648,125	9 »	Թեհրան
28	Պերու	Կաթոլիկ	Նախ. Բերմուդէս	1,049,970	3 »	Լիմա
29	Պորտուգալիա	Կաթոլիկ	Դոն-Կարլոս թագ	89,143	5 »	Լիսաբոն
30	Ռումինիա	Օրթոդոքս	Կարլոս	129,947	6 »	Բուքրէշ
31	Սերբիա	Օրթոդոքս	Ալէքսանդր I.	48,586	2 »	Բելգրադ
32	Սիամ	Բուդդայական	Չուլալոնգկորին	726,550	9 »	Բանկոկ
33	Միացեալ-Նահ.	Քրիստոնեայ	Ռուզվելտն	9,668,272	77 »	Վաշինգտոն
34	Տաճկաստան	Մահմեդական	Աբդուլ-Համիդ II.	2,061,224	21 »	Կ. Պոլիս
35	Ֆրանսիա և գաղ.	Կաթոլիկ	Նախագահ Լուբէ	3,996,038	76 »	Պարիզ
36	Չերնագորիա	Օրթոդոքս	Իշ. Նիկոլայ	9030	$\frac{1}{4}$ »	Ցեթինէ
37	Չիլի	Կաթոլիկ	Նախ. Դոն-Մոնտ	753,216	3 »	Սան-Թագօ
38	Շվէյցարիա	Բողոքական	Նախ. Կարլ-Շենկ	41,346	3 »	Բերն
39	Շվէցիա-Նորվեգ.	Լիւտերական	Օսկար II.	775,996	7 »	Շտոգհոլմ
40	Էկվատոր	Կաթոլիկ	Նախ. Կորտէրո.	650,937	$1\frac{1}{2}$ »	Կվիտո
41	Ճապոնիա	Սինդօյի օրէն	Մուցու-Խիտո Կայ	382,447	43 »	Տօկիօ

XVI. ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

Համաշխարհային նշանաւոր անցքերի եւ պատմութեան:

Քրիստոսի ծնունդից առաջ

12000 Աշխարհիս ստեղծագործութիւնը—ըստ եբրայեցւոց (Թէև գիտնականները միլիօնաւոր տարիներ են հաշւում):
5509 — Ըստ Աստուածաշնչի:
5490 — Ըստ Հրէից:
3245 Նոյ նահապ. տապանն է մտնում:
3246 Ջրհեղեղ:
2492 Հայ ազգի սկզբնաւորութիւնը:
2347 Հայոց տէրութիւնն սկսւում է:
» Պարոյրը՝ հայոց առաջին թագաւոր
» Չինացւոց տառերի գիւտը:
2640 Նինուէի հիմնումը:
2300 Եգիպտոսի թագաւորութ. սկիզբը:
2000 Մետաքսի գործածութիւնը:
1700 Եգիպտացւոց մեհենական գրերը:
1750 Բաբելոնի աշխարհակալութիւնը:
1651 Մովսէս մարգարէն ծնւում է:
1600 Ապակու գիւտը:
1500 Աթէնքի հիմնարկութիւնը:
1200 Գործնական արուեստի սկիզբը:
1150 Տպագրութիւնը Չինաց մէջ:
1056 Դաւիթը թագաւորում է:
1017 Սողոմոնը թագաւորում է:
1010 Սողոմոնի տաճարի շինութիւնը:
1000 Փայտի վրայ փորագրութ. սկիզբը:
982 Սողոմոնի մահը:
800 Արծաթ փողի գործածութիւնը.
802 Ասորեստանի թագաւոր. անկումը:
754 Հռոմուլոսը հիմնում է Հռոմը:
721 Իսրայէլացւոց թագաւ. անկումը:
585 Երուսաղէմի աւերումը Նաբուգոդ.
560 Կիւրոսը հիմն. է Պարսից տէրութ.
558 Կոնֆուկիոսը ծնւում է:
552 Բուդդայականութեան սկիզբը Հնդկաստանում:
523 Աստուածաշունչը թարգմանւում է յոյն լեզուով 70-ից ձեռքով:
469 Սոկրատէսը ծնւում է:
384 Արիստոտէլը ծնւում է:
356 Աղէքս. Մակեդոնացու ծնունդը:
325 Աղէքս. Մակեդոնացու Հայաստանի վրայով արշաւելը Հնդկաստան:
315 Չինական պարսպի շինութ. սկիզբը:
300 Մագաղաթի թուղթը հնարում են:
» Հռոմ. հնարում են աղիւսի շինելը:
160 Չինացւոց բամբակից թուղթ շինելը:
149 Արշակունեաց թագաւորութեան սկիզբը Վաղարշակից:
110 Հռոմ. հնարում են սապոն եփելը:
76 Կիկերոնի ժամանակ Տիւռոնը հնարում է շուտ գրելու ձեւը:
70 Վեզուվ հրաբուխի ժայթք. Հերքուլ. և Պոմպէի քաղ. աւերումը:

—

Քրիստոսից յետոյ:

Յիսուս Քրիստոսը ծնւում է:
2 Հռոմ. շինում են առաջին ջրաղացը:
34 Յիսուս Քրիստոսը խաչւում է:
» Հայերն ընդուն. են քրիստոնէութ.
41 Առաք. գրում են Աւետարանը:

41 Հռոմում, Ներոնի թագ. ժամանակ շինւում է ապակու (ամանեղէնի) առաջին գործարանը:
70 Տիտոսն աւերում է Երուսաղէմը:
97 Յովհաննէս աւետարանիչը գրում է Եփեսոսում իր Աւետարանը:
135 Հրէից ցրուելն ամբողջ աշխարհ.
210 Հռոմում առաջին անգամ լուսամուտների մէջ ապակի է դնւում:
253 Խոսրով թագաւորը հիմնում է Դավրէժ քաղաքը (Թաւրիզ):
257 Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի ծնունդը:
300 Մեղրամոմից ճրագ են շինում:
303 Սուրբ Էջմիածնի հիմնելը:
304 Պարսիկները՝ ձեռնարկում են Տփխիսի Նարիղալա՝ բերդի շինութ.
306 Մեծն Կոստանդիանոս թագաւոր.
321 Մարտի 7-ից՝ Կիւրակին տօնել սկսւում է:
325 Առաջին տիեզերական Ս. ժողով Նիկիայում, Կոստանդիանոսի օրով:
» Արիստակէս հայրապ. Նիկիայ Ս. ժող. բերում է «Հաւատոյ հանգանակը»:
» Ս. Գրիգորիս Աղուանից կաթող.
328 Կ. Պոլսի հիմնարկութիւնը:
381 Կ. Պոլսի տիեզերական Ս. ժողովը:
400 Եւրոպայի եկեղեցեաց մէջ զանգակի գործածութիւնն սկսւում է:
406 Մեսրոպը գտնում է հայոց գիրը:
431 Եփեսոս. երրորդ տիեզ. Ս. ժող.
446 Վրացիք սկսում են գործած. Ս. Մեսրոպի հնարած այբուբենը (խուցուրի).
451 Քաղկեդոնի ժողովը:
451 Վարդանանց պատերազ. (յունիս):
452 Կաթողիկոսական Աթոռի փոխադրումը Ս. Էջմիածնից Դուին:
458 Վարդանի դուստր Շուշանիկը նահ. և թաղւ. է Թիֆ. (Մետեխի եկեղ.):
476 Հռոմայեց. կայսրութ. անկումը:
496 Ֆրանկներն ընդուն. են քրիստոն.
539 Եգիպտոսում յայտնւ. է Քրիստոսի Աբգարին ուղարկած դաստառակը:
550 Շերամի որդն ու մետաքսն առաջին անգամ Եւրոպայ է բերւում:
551 Մովսէս կաթ. հրամանով Աթ. Տարօնացին յօրինում է եկեղ. տոմարը:
570 Մահմէդը ծնւում է:
597 Վրացիք հայերից բաժանւում են:
636 Եւրոպայում եղեգէ գրչի տեղ փետրէ գրիչ են սկսում գործածել:
637 Արաբացիք տիրում են Երուսաղ.
650 Լատինացւոց եկեղեցեաց մէջ երգեհոն գործածելն սկսւում է:
653 Կարգւում է Վարագ. Ս. Խաչի տօնը:
706 Արաբ. Կաշմ ոստիկ. Նախիջեւանի եկ. 800 հայ իշխան. կրակ. նահ. է:
711 Իսպանիան գրաւ. է Արաբներից:
807 Չինացւոց պէս Եւրոպայի մէջ էլ թղթի գործածութիւնն սկսւում:
850 Արաբացիք շաքար են շինում:
855 Սլաւոնական այբուբենի գիւտը:
862 Ռուսաց տէրութեան սկիզբը:
870 Յունաց և կաթոլիկաց եկեղեցիները բաժանւում են միմեանցից:
924 Բագրատունեաց թագ. սկիզբը:
961 Անին դառնում է Բագր. մայրաք.
968 Խոսրովանոյշը հիմնում է Սանահնայ և Հաղպատայ վանքերը:
988 Ռուսները Ս. Վլադ. առաջնորդ. ընդունում են յոյներից քրիստոն.
993 Կաթողիկոսական Աթոռը Վաղարշապատից Անի է փոխադրւում:
» Բագրատունեաց թագ. վերջանալը:
1010 Բագրատ թագ. Վրաստ. և Իմերեթ. եկեղեցիները է հիմնում (Մցխեթ.):
1011 Թարգմանւում է վրաց լեզուով առաջին աւետարանը:
1022 Կուիտօ Եւրոպայի երաժիշտը նոտան հնարում է:
1072 Երուսաղ. տիրում են սելջուկները:
1080 Ռուբինեանք նորոգում են Հայոց թագաւորութիւնը Կիլիկիայում:

1086 Խաչակրաց արշաւանքի սկիզբը։
1147 Կաթողիկոսական Աթոռը տեղափոխւում է Անւոյ Հռոմկլայ—Կիլիկ
1171 Եւրոպայի Վիեննա քաղաքի մէջ բացւում է առաջին դրամատունը։
1173 Ս. Ներսէս Շնորհալու մահը։
1212 Թամար Թագուհու մահը։
1222 Նիժնի-Նովգորոդի հիմնելը։
1224 Չինգիզ-խանի յարձակմունքները և ռուսն. իրեն հպատակեցնելը։
1238 Մոնղոլական լծի սկիզբը։
1246 Առաջ. բժշկ. ուսումն. Ֆրանսիայ'
1291 Խաչակրաց վերջին արշաւանքը։
1294 Կաթող. Աթոռը փոխադր. է Սիս'
1299 Ֆլորենց. սկսում են ակնոցն. շին.
1301 Կողմնացոյցի գիւտը։
1308 Շվէյցարակ. հասարակապետ. հիմն.
1311 Երուսաղէմում սկսւում է հայ-ազգի պատրիարգութիւնը։
1323 Անի քաղաքի կործանումը։
1330 Գուտենբերգը, Ֆաուստը և Շեֆերը հնարում են տպագրութիւնը։
1338 Վառօդը գտնում են։
1365 Ասեղը հնարում են։
1380 Թնդանօթի գիւտը։
1384 Լենկթ. արշաւանքն. Ասիայում։
1393 Հայոց թագաւորութ. վերջանալը։
1415 Հուսին այրում են։
1428 Հրաձգ զէնքի գործածութիւնը Ռուսաստանում։
1440 Հռոմի Ս. Պետրոս եկեղ. հիմնարկ.
1441 Կաթողիկոսական Աթոռը վերջնապէս փոխ. է Ս. Էջմիածին.
1450 Եւրոպայի մէջ առաջ. գրքի տպագ.
1453 Տաճիկն. առնում են Կ. Պոլսին և վերջան. է Բիւզանդակ. կայսրութ.
1461 Կ. Պոլսի պատրիարքութեան սկիզբը
1464 Նամականուն և պոստայով թղթատար. հաստատւում է Ֆրանս.
1480 Ռուսաստ. ազատւում է Մոնղոլն.
1483 Ինկվիզիցիայի գործադրուելը։
1492 Կոլոմբոսը գտնում է Ամերիկան։
1500 Ճոցի ժամացոյցը հնարում են։
1518 Պարսից Իսմայիլ-Շահն առնում է Թիֆլիսը և Մցխեթը։ Հաւլաբարի կամրջի մօտ էլ մզկիթ է շինում։
1524 Առաջ. ձեռագ. լրագ. Վեննայում։
» Մակարեայի տօնավաճ. բացումն.
1546 Լիւտերը վախճանւում է։
1547 Յովհաննէս Գրոզնին ընդունում է առաջին թագաւորի տիտղոսը։
1552 Ամանների կլեկելը հնարւում է.
1556 Հաշտարխանի թագ. անկումը։
1567 Վենետիկում տպագրւում է առաջին հայերէն Սաղմոսը։
1583 Ռուսները առնում են Սիբիրը։
1590 Դիտակը գտնուեցաւ Գերմանիա։
1603 Շահ-Աբասի հայերին գերի տանելը Պարսկաստ.—(Ջուղայի գաղթելը)։
1610 Թէյի գործած. սկսւում է Եւրոպ.
1612 Ռուսաստանն ազատ. է լեհերից։
1615 Առաջին տպագիր լրագիրը։
1632 Առաջին կանոն. զօրքը Ռուսաստ.
1634 Վրաստ. միահեղականութ. սկիզբը
1672 Ծնւում է Մեծն Պետրոս Կայսրը։
1689 Շոգեշարժ մեքենաների գիւտը։
1700 Ռուսաստանում սկսւում է տարեգրութիւնը Քրիստոսի ծննդից և փոխանակ սեպտ. տարին հաշւում են յունուարի 1-ից։
1701 Առաջին թատրոնը Ռուսաստան.
1711 Դաշնամուրը հնարում են։
1723 Մահմադ-Դուլի խանն առնում է Թիֆլիսը և կողոպտում է Սիօնի եկեղեցին։
1725 Մեծն Պետրոս Կայսրը մեռնում է։
1752 Ֆրանկլինը հնարում է շանթարգ.
1754 Առաջին բանկի հիմնելը Ռուսաստ.
1755 Մոսկուայ առաջին համալսարան.
1768 Թղթի փողի գործադր. Ռուսաստ.
1785 Կովկասի փոխարքայութ. հիմնելը։
» Սիմէօն Կաթողիկոսը Ս. Էջմիածնում տպարան է հիմնում։

1779 Օդապարիկը հնարում են։
1785 Ժօրժ Ստեֆենսոնն առաջին շոգեկառքը շինում է։
1789 Ֆրանսիական մեծ յեղափոխութ.
1790 Գալվանը հնարում է գալվանեան էլեկտրականութիւնը։
1791 Նոր-Նախիջեւանի հիմնելը։
1794 Հայոց առաջին լրագրի հրատարակութիւնը Հնդկաստանում։
1789 Շուշու ամրոցի հիմնելը։
1795 Աղա-Մահմադ խանը յարձակւում է Թիֆլիսի վրայ և աւերում։
1798 Ղարաբաղից 1100 ընտանիք գաղթում են Ղզլարի կողմերը։
1799 Առաջին պարբ. հրատ. Վենետիկում «Տարեգրութիւն» անունով։
» Վրաց Գէորգի XIII-ը յանձնում է Վրաստանը Ռուսաստանին։
1800 Ջեննէրը գտնում է մարմնի պատուաստումը։
1801 Վիմագրութեան գիւտը։
1801 Վրաց և ռուսաց մէջ 10 յօդ. բաղկացած դաշնագրի ստորագրելը։
1802 Ռուսաստ. մինիստրութիւն է հիմն.
1803 Անգլիայ. մետաղէ գրչի հն. րելը։
» Շոգենաւի գիւտը։
1812 Արագատիպ մամուլի հնարելը։
1813 Մոսկուայի Լազար. ճեմ. բացումը։
1825 Ներսէս V աշտարակեցի կաթող. հիմնում է Ներսէսեան դպրոցը։
1828 40,000 հայեր գաղթում են Ռուսաստ.
1837 Հաստատւում է Ս. Էջմ. Սինոդը։
1839 Տաբլոթ անգլ. հնար. է լուսանկ.
» Երեւանի թեմ. դպրոցի հիմնուելը։
1841 Առաջին հեռագիրը շինում են Վաշինգտոնից Բալտիմոր։
1842 Ղարաբաղի թեմ. դպր. բացուելը։
1848 Էլեքտր. հեռագիրը հնարում են։
1850 Հայոց առաջին թատրոնը Թիֆլիս.
1851 Առաջին ռեւոլվերը շինւում է։
1853 Արեւելեան պատերազմը։
1859 Կովկասեան 69-ամեայ պատերազմ. վերջան. և Շամիլին գերի տանելը։
1861 Ստրկութեան ոչնչացումը։
1862 Սուէզեան ջրանցքի բացումը։
1864 Կովկասի վերջնական նուաճումը։
1867 Ամերիկայից Անգլ. Ատլանտ. ովկ. վրայով հեռագրաթելը շինում են։
1868 Հնդկաստանի հեռագրաթելը Կովկասի վրայով շինւում է։
» «Արարատ» ամս. հրատ. Ս. Էջմիած.
1872 «Մշակ» լրագիրը հրատարակւում է։
1873 Ս. Էջմիած. Գէորգ. Ճեմ. բացւ.
» «Փորձ» ամսագ. հրատարակւում է։
1875 Նոր-Նախիջեւանի թեմ. դպր. բաց.
1877 Ռուս-Տաճկական պատերազմը։
» Էդիսոնը հնարում է ֆոնոգրաֆը։
1878 Սան-Ստեֆան. դաշնադրութիւնը։
» Բեռլինի դաշնադրութիւնը ստորագրում են և հայոց ինքնավարութեան 61-րդ յօդուածը։
1879 Էլեքտրակ. լապտերների հնարելը։
1880 Տելեֆոնի գիւտը։
1881 Թիֆլիսում հիմնւում է Կովկասեան Հայոց Բարեգործ. Ընկերութիւնը։
» «Արձագանք» շաբաթաթ. հրատ.
1882 Թիֆլիսում կայանում է հայոց առաջին ընդ. ուսուցչական ժողովը։
1882 Վրաց վերջին շառաւիղը—հայազգի Մարիամ Թագուհին մեռնում է և թաղւում Թիֆլիսի հայոց վանքի եկեղեցում։
1884 «Նոր-Դար» թերթի հրատարակ.
1888 Մակար Ա. Կաթող. ընդունում է Թիֆլիսում Կ. Ալէքսանդր III-ից և այցելում Բաքու և Գանձակ։
1889 Պարիզի համաշխարհահանդէսը։
» Պարսից Շահ-Նասրէդդինն այցելում է Ս. Էջմիածին։
» «Մուրճ» ամսագիրը հրատարակ. է։
1890 Իտալացւոց Թագաժառանգին Ս. Էջմ. Մակար Կաթ. ընդունում է։

1928 Ջրօրհնեաց հանդէսի ժամանակ Թիֆլիսի վանքի կամրջի խորտակուելուց 40 հոգի խեղդւում են Կուր գետում. հոգևորականութիւնն ազատւում է։
» Կովկասում խոլերայի կոտորած։
1893 Չիկագոյի համաշխարհահանդէսը։
» „Հայրիկը" Կաթողիկոս օծուեցաւ։
1894 Չին-Ճափոնական պատերազմը։
1896 Թագադրութիւն Կայսեր Նիկոլայ II և Կայսրուհւոյ Ալէքսանդրա Ֆէօդորովնայի։
1897 Յոյն-Թրքական պատերազմը։
1898 Ռուսները գրաւում են Չինաստանի Պորտ-Արտուր նաւահանգիստը։
» Իսպանիայի և Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգների պատերազմը։
1899 Անգլիայի պատերազմը Տրանսվալ և Օրանժեան հասարակապետութեանց հետ։
1900 Չինաստանում քրիստոնեաների կոտորածը և Ռուսաստանի, Ֆրանսիայի, Անգլիայի, Գերմանիայի, Աւստրիայի, Իտալիայի, Ամերիկայի Միացեալ—Նահանգների և Ճապոնիայի միաբան յարձակումը և գործողութիւնը Չինաստանում կարգը պահպանելու համար։
» Փարիզում համաշխարհահանդէս։

XVII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆՈՅԻ ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ

(Հայկական աւանդութիւն)

Արդար ու բարեպաշտ մարդ էր Նոյ։ Երբ Եհովան կամեցաւ համատարած ջրհեղեղով ջնջել մարդկային սերունդն աշխարհի երեսից՝ Նոյն տապան շինելու պատգամն ստացաւ։

Երբ նա վարպետներ էր որոնում, որոնք համաձայն էին յանձն առնել տապան շինելու աշխատանքը՝ շատ նեղութիւնների հանդիպեցաւ, որովհետև ինքը հօտերի ու ագարակների տէր չը լինելով՝ շատ չնչին առաջարկութիւն էր առաջարկում ձեռնահաս վարպետներին։

Բայց երբ յայտնի դարձաւ, որ Նոյն մի շատ գեղեցիկ ու խելօք աղջիկ ունի՝ ամեն կողմից նրա մօտ սկսեցին վարպետներ թափուել և տապանը հմտութեամբ շինելու առաջարկութիւններ անել, միայն այն պայմանով, որ նա համաձայնուի աղջիկն իրենց կնութեան տալ։

Առաւօտեան եկաւ մի խարտեաշ քաջագանգուր երիտասարդ և ողջունելով Նոյին ասաց.

—Նահապետ, ինձ կնութեան տուր քո աննման Դալիլային, և ես մի այնպիսի մակարդակ կըպատրաստեմ քո տապանի համար, որ ամենավտանգաւոր ջրապտոյտներն ու ուժեղ հոսանքներն անգամ չկարողանան մի մազաչափ վնասել։

—Լաւ,—ասաց Նոյ,—գնա հիմա, որդիս, և երբ ժամանակը կը գայ, ես կըկանչեմ քեզ։

Երիտասարդը գլուխ տուեց ու գնաց։

Կէսօրին եկաւ մի ուրիշ երիտասարդ թխադէմ, յաղթանդամ հասակով. նա կանգնեց Նոյի առաջ և ասաց.

—Հայր, եթէ դու քո գեղատեսիլ Դալիլային ինձ կնութեան տաս, ես այնպէս ամուր և հաստատուն կըշինեմ քո տապանը, որ նա կարողանայ դիմադրել ամենաահռելի փոթորիկներին ու ալիքների ուժգին հարուածներին։

—Համաձայն եմ,—ասաց Նոյ.—հիմա գնա, որդիս, և երբ հարկաւոր լինի, կիմացնեմ քեզ։

Խոնարհ գլուխ տուեց երիտասարդն ու հեռացաւ յաղթական դէմքով։

Երեկոյեան, արեւը մայր մտնելու ժամանակը, եկաւ երրորդ երիտասարդը եւ ասաց.

—Հայր Նահապետ, եթէ դու ինձ արժան համարես քո հրաշափայլ Գալիլային փեսացու ընտրելու, ես քո նաւին այնպիսի համաչափ, դիւրաթեք ղեկ կըկապեմ, այնպիսի ամրանիւթ առագաստներ կըյարմարեցնեմ, որ ահագին նաւը մանկան պէս հնազանդ կըլինի քեզ, եւ դու կըքշես նրան հեշտութեամբ դէպի այն կողմը, ուր որ կամենաս։

—Բարի է,—պատասխանեց Նոյն. —գնա հիմա, որդիս, ժամանակը գալիս դու կըկանչուիս գործի։

Երիտասարդն ուրախ դէմքով գլուխը խոնարհեց եւ արագ քայլերով հեռացաւ ծերունու մօտից։

Հասաւ որոշեալ ժամանակը։ Վարպետները կրկնակի եռանդով ձեռնարկեցին նաւի շինութեանը եւ կարճ ժամանակից յետոյ աւարտելու վրայ էին։

Նոյն մեծ հոգսի մէջ էր. նա սուտ էր խօսել, պէտք է ուխտադրուժ լինէր, որովհետեւ ինքը միայն մի աղջիկ ունէր, իսկ խոստացել էր նրան երեք մարդու։

Աստուած տեսաւ Նոյի վիշտը եւ երազի մէջ երեւալով նրան ասաց։

—Մտահոգութեան մէջ մի տանջուիլ, ով արդար ծերունի. դու ունիս մի էշ եւ մի հատ շուն. ահաւասիկ ես կըհրամայեմ նրանց աղջիկներ դառնալ, որով դու հընարաւորութիւն կունենաս քո երեք փեսացուների առաջին էլ պարզ երես դուրս գալ։

Կատարուեց. Նոյն առաւօտեան վեր կացաւ քնից եւ իւր տանը մինի փոխարէն տեսաւ երեք աղջիկ. բայց երեքն էլ այնքան սիրուն, այնքան իրար նման, որ նա դժուարանում էր իրարից զանազանել եւ որոշել թէ՛ որն է իւր հարազատը եւ որոնք՝ խորթը։

Սկսուեցան անձրեւները, բարձրացան ջրերը, եւ Նոյն իւր երեք փեսաների ու աղջիկների հետ մտաւ տապանը եւ այնտեղ հարիւր յիսուն օր մնալուց յետոյ դուրս եկաւ այնտեղից. գոհաբանական ողջակէզ մատոյց Աստծուն, ապա այգի տնկեց ու գինեգործութեամբ պարապեց։

Ժամանակ անցնելուց յետոյ մի անգամ Նոյի կինն ասաց նրան։

Ա՛յ մարդ, վեր կաց, գնա մեր աղջիկներին տեսութեան. երկար ժամանակ է տեղեկութիւն չունինք. տես մին, ինչպէս են ապրում, ողջ են թէ մեռած, ծարաւ են արդեօք, անօթի թէ կուշտ։ Տեղեկացիր, մարդիքը գո՞հ են արդեօք իրանց կանանցից, թէ ոչ։

Ծերունի Նահապետը վեր առաւ ճանապարհորդական ցուպը, կող-

քից քաշ տուեց ջրի ամանը եւ ճանապարհ ընկաւ։

Նախ եկաւ փեսաներից մինի մօտ եւ քաղցրութեամբ բարեւելով ասաց.

—Խաղաղութիւն քեզ, սիրելիս։ Դու գո՞հ ես արդեօք քո կնոջից թէ ոչ։

—Շատ գոհ եմ, շատ լաւ կին է,—պատասխանեց փեսան,—բայց մի պակասութիւն ունի. երբեմն չափազանց յամառ է ու կամակոր, դանդաղ եւ ժամանակ առ ժամանակ այնպիսի յիմարութիւններ է անում, որ մարդ զարմանքից ուղղակի ապշած է մնում։ Գործի մասին խօսք չունիմ որ սարն էլ մէջքին դնես կըտանի անտրտունջ, լուռ է ու հնազանդ։

—Աստուած սրտիտ համբերութիւն տայ, որդի,—հրաժեշտի ողջոյնի հետ միասին ասաց Նոյն եւ ապա մտքում «սա էշն է» աւելացնելով ուղեւորուեցաւ միւս փեսի մօտ։

—Բարեւ, որդի, ասաց նա երկրորդ փեսին – ինչպէս են անցնում ձեր օրերը, արդեօք ինչպէս ես ապրում կնոջդ հետ. գո՞հ ես բաղդիցդ, թէ ոչ։

—Ինչու չէ, գոհ եմ. շատ լաւ կին է, միայն անտանելի շատախօս է, ամեն բանի վրայ տեղի անտեղի դատարկաբանում է, չափազանց աչքածակ է, աչքը տեսածի վրայ է. Գիշեր ցերեկ ինձ հանգստութիւն չի տալիս եւ այս կողքեմ այն կողքեմ ասելով հոգիս բերանիցս դուրս է բերում։

—Հէ՜չ, սա էլ շունն է,—փընթփնթաց քթի տակին Նոյն եւ շտապեց երրորդ փեսայի մօտ։

Բայց Նոյն դեռ չէր մօտեցել նրա խրճիթին, որ փեսան սկսեց ընդառաջ վազել, աներոջ ոտներն ընկաւ ու համբուրելով ոտների փոշին հազար ու մի գովասանք ու շնորհակալութիւններ սկսեց շռայլել իւր կնոջ մասին, եւ վերջն աւելացրեց.

—Օրհնուի նրա ծնունդը, նա երկնքից իջած հրեշտակ է, իմ կեանքի վարդն է, իմ մխիթարութիւնն է. նա իմ հոգին է եւ մեռած մարմնիս շունչ տուողը...

Եւ այսպէս գովքերը վերջ չունէին։

Նոյն համբուրեց փեսին, մօտ կանչեց աղջկանը, գգուեց նրան եւ բացականչեց. «Ահա՛ իմ հարազատ դուստրը»։

Նոյն տուն վերադառնալով պատմեց կնոջը իւր տեսածն ու լսածը աղջիկների մասին։

Պառաւ նանը յօնքերի տակով կասկածոտ հայեացք ձգեց մարդու վրայ եւ հարցրեց։

—Այդ ամենը շատ գեղեցիկ. բայց աղջիկներիդ կարծիքն էլ հարցրի՞ր փեսաներիդ մասին, թէ թէ ոչ։

Այդ հարցն անպատասխան մնաց մինչեւ այսօր։

Տ. Վ.

ԹԱՆԿ ԱՐԺԷ

ԶՐՈՅՑ ԼԵՒ ՏՈԼՍՏՈՅԻ

(Ըստ Գիւյր-Մոպասանի)

Ֆրանսիայի և Իտալիայի միջև, Միջերկրական ծովի ափին, մի պստիկ թագաւորութիւն կայ։ Այդ թագաւորութիւնը կոչւում է Մոնակօ։ Այդտեղ բնակիչների թիւն աւելի քիչ է, քան մի մեծ գիւղում,—ընդամենը 7,000 հոգի, իսկ հողն այնքան է, որ մարդագլուխ տասը դեսեատին էլ չի հասնում։ Բայց այդ թագաւորութեան մէջ թագաւորն իսկական թագաւոր է։ Այդ թագաւորն ունի պալատ էլ, պալատականներ էլ, մինիստրներ էլ, արքեպիսկոպոսներ էլ, գեներալներ էլ, զօրք էլ։

Զօրքը շատ չի, ընդամենը 60 հոգի, բայց այնուամենայնիւ զօրք է։ Թագաւորն եկամուտներ քիչ ունի։ Տուրք կայ, ինչպէս և ամեն տեղ. թէ ծխախոտի վրայ, թէ գինու վրայ, թէ արաղի վրայ, թէ մարդու վրայ, և թէև խմում ու ծխում են, բայց ժողովուրդը քիչ է, և թագաւորը բան չէր ունենալ կերակրելու իւր պալատականներին ու պաշտօնեաներին և ինքն էլ կերակրուելու, եթէ մի առանձին եկամուտ չունենար։ Իսկ առանձին եկամուտն այդ թագաւորութեան մէջ խաղատնից—ռուլետից է ստացւում։ Մարդիկ խաղում են, տանուլ են տալիս, իսկ տէրը միշտ օգուտ է ստանում։ Եւ խաղատան տէրը եկամուտից ահագին գումարներ վճարում է նրա համար, որ ամբողջ Եւրոպայում նոյնանման խաղարան մի հատիկ է մնացել։ Առաջ այդ տեսակ խաղատներ գոյութիւն ունէին գերմանական փոքրիկ իշխանների երկրներում, սակայն այդպիսի խաղատները տասը տարի սրանից առաջ արգիլուեցան։ Ու արգելել են նրա համար՝ որ այդպիսի տներից շատ չարիքներ էին առաջանում։ Գալիս է այդ տեսակ խաղատունը որ և է մարդ, սկսում էր խաղալ, տաքանում է խաղի մէջ և տանուլ է տալիս ամենը՝ ինչ որ ունի, նոյն իսկ ուրիշի սեփականութիւնը. իսկ յետոյ վշտից կամ խեղդւում է, կամ իրեն գնդակահարում։ Գերմանացիք իրենց իշխաններին արգելեցին այդ տեսակ խաղատներ պահելը, իսկ Մոնակոյի թագաւորին ոչ ոք արգելող չկայ։ Եւ այդ իրաւունքը միայն նա ունի։

Ու այդ ժամանակուանից խաղալու ախորժակ ունեցողները բոլորն էլ այնտեղ են գնում, նրա երկրում տանուլ են տալիս, իսկ նա օգտվում է։ Անմեղների քրտինքով կանգնեցրած պալատների քարերը մէկը մէկի վրայ չեն մնալ։ Որ այդ լաւ բան չէ՝ գիտէ ինքը Մոնակոյի թագաւորը, բայց ինչ անի։ Ապրել է պէտք։ Բայց չէ որ օղու և ծխախոտի եկամուտից այնքան էլ լաւ չէ կերակրուելը։ Այդպիսով էլ ապրում է այդ թագաւորը, տիրապետում է, ու փողեր է կողոպտում և իւր ապարանքում այն բոլոր կարգերն որ ձևերն է պահպանում, որոնք գոյութիւն ունին մեծ թագաւորների ապարանքներում։

Նրանց նման թագադրւում է, նրանց նման այցելութիւններ է անում, ընծաներ է բաժանում, պատժի է դատապարտում, ողորմում և նրանց նման էլ ունի և զօրահանդէսներ, խորհուրդներ և օրէնքներ, և՛ դատաւորներ։ Նա ունի այն բոլոր հիմնարկութիւնները, ինչ որ իսկական թագաւորները։ Միայն մի պակասութիւն ունի, որ փոքրիկ թագաւորութիւն է։

Ե ւ ահա, հինգ տարի առաջ, այդ թագաւորի երկրում մի մարդասպանութեան դէպք պատահեց։ Այդ երկրի ժողովուրդը խաղաղասէր է, և առաջներում երբէք այդպիսի դէպք չէր պատահած. ժողովուեցին դատաւորները և ինչպէս որ հարկն է ազնուութեամբ դատեցին։ Ազնուութեամբ դատեցին թէ դատաւորները, թէ դատախազները, թէ երդուեալները և թէ փաստաբանները։ Դատեցին, դատեցին և ըստ օրինաց յանցագործի գլուխը կտրելու վճիռ կայացրին։ Լաւ։ Վճիռը ներկայացրին թագաւորին։ Թագաւորը կարդաց դատավճիռը և հաստատեց։ Մահուան պատժի ենթարկել,—թող այդպէս լինի։ Միայն մի դժբաղդութիւն կար. իրենց թագաւորութեան մէջ յանցագործի գլուխը կտրելու համար ոչ գիլիոտին ունէին և ոչ դահիճ։ Ժողովուեցին մինիստրները մտածելու. մտածեցին և վճռեցին դիմել ֆրանսիական տէրութեան այս հարցումով, թէ կարո՞ղ են արդեօք ֆրանսիացիք ժամանակաւորապէս ուղարկել մի մեքենայ իւր վարպետով հանդերձ, որ մի յանցագործի գլուխը կտրուի, և թէ որքա՞ն ծախք կունենայ այդպիսի մի մեքենայ ուղարկելը։ Մինիստրներն ուղարկեցին այս հարցման թուղթը։ Մի շաբաթ յետոյ ֆրանսիական տէրութիւնից պատասխան ստացան, որ մեքենան և դահիճն ուղարկելու

համար ծախս կը լինի ընդամենը 16,000 ֆրանկ։ Այդ պատասխանը զեկուցին Թագաւորին։ Մտածեց Թագաւորը, մտածեց երկար և ասաց. 16,000 ֆրանկ, այդ անպիտանին այդքան փող չարժէ. չի՞ կարելի արդեօք արժան նստացնել։ Թէ չէ՝ 16,000 ֆրանկ տալը դժուար բան է. կնշանակէ՝ այդ գումարը լրացնելու համար պէտք է երկրի իւրաքանչիւր բնակչի վրայ երկու ֆրանկից՞աւելի հարկ աւելացնուի։ Այդ շատ ծանր կը թուայ, վայ թէ ժողովուրդն ապստամբի։ Խորհուրդի գումարուեցան, որ որոշեն, թէ այդ վտանգի առաջն ինչո՞վ առնեն։ Որոշեցին միենոյն հարցն առաջարկել իտալացւոց Թագաւորին։ Ֆրանսիական տէրութիւնը հասարակապետական է. նա Թագաւորի խաթր պահել չգիտէ. իսկ իտալական Թագաւորը, ինչ էլ որ լինի, էլի իւր եղբայրն է, գուցէ նա արժան գընով համաձայնուի։ Գրեցին թուղթը, շուտով էլ պատասխանն ըստացան։

Իտալական պետութիւնը գրում էր, որ թէ մեքենան և թէ վարպետը կուղարկեն ամենայն ուրախութեամբ, իսկ այդ բոլորը՝ ճանապարհածախսի հետ միասին՝ կարժենայ 12,000 ֆրանկ։ Թէև արժան է, բայց դարձեալ թանգ է։ Այն անիծեալ յանցագործը դարձեալ այդ գումարին չարժէ։ Դարձեալ այն է դուրս գալիս, որ բնակիչներից իւրաքանչիւրին երկու ֆրանկից մի քան պակաս պէտք է հարկ աւելացնել։ Էլի ժողովի գումարուեցին. չի՞ կարելի արդեօք աւելի արժան նստացնել։ Արդեօք երկրի զինուորներից մէկըն ու մէկը չի՞ համաձայնիլ տընային կերպով յանցագործի գըլուխը կտրել։ Միենոյն բանն է. չէ՞ որ պատերազմում էլ զինուորներն մարդ են սպանում։ Ախր զինուորներին հէնց այդ նպատակի համար են պատրաստում։ Գեներալն անձամբ խօսեց զինուորների հետ. չի՞ համաձայնիլ արդեօք մէկն այդ գործը յանձն առնելու։ Զինուորներն էլ յանձնառու չեղան։ Ո՛չ, ասում են, մենք այդ չենք կարող, որովհետև չենք սովորել մարդասպանութիւնը։

Ի՞նչ անել։ Դարձեալ մտածեցին, մտածեցին, կոմիտէտ, մասնաժողով, յանձնաժողով գումարեցին, և ամենքը միասին մտածեցին։ Պէտք է, ասում են, մահուան պատիժը ցմահ բանտարգելութեան փոխարինել։ Դրանով Թագաւորը թէ իւր ողորմածութիւնը ցոյց կը տայ և թէ ծախքերը քիչ կը լինեն։ Թագաւորը համաձայնուեց և այդպէս էլ վճռեցին։ Միայն էլի մի դժբաղդութիւն կար, բանտի համար առանձին շինութիւն չը կար, որտեղ կարելի լինէր ցմահ բանտարկութեան ենթար-

կել։ Կան փոքրիկ խցիկներ, որտեղ ժամանակաւորապէս նստացնում են յանցագործին, իսկ յաւիտեանս բանտարկելու համար ամուր բանտ գոյութիւն չունի այդ երկրում։ Բայց էլի մի կերպ մի բնակարան ճարեցին։ Նստացրին այդ բնակարանում յանցագործին։ Պահապան էլ կանգնացրին։

Պահապանը և՛ հսկում է և՛ պալատի խոհանոցից յանցագործի համար կերակուր, ուտելիք է բերում։ Այդպէս նստում է չարագործը վեց ամիս, նստում է մի՛ ամբողջ տարի։ Տարուայ վերջը Թագաւորը տարեկան մուտք ու ելքի հաշիւներն է ստուգում և տեսնում է, որ յացագործին ապրեցնելու համար նոր ծախս է լոյս ընկել, այն էլ փոքր ծախս չէ։ Առանձին պահապան և դեռ կերակուրն էլ հետը։ Իսկ այդ բոլորը տարեկան վեց հարիւր ֆրանկ է նստել. Չարագործն էլ երիտասարդ, առողջ, առոյգ է, շատ հաւանական է՝ որ էլի մի յիսուն տարի ապրի։ Այժմ հաշուիր, թէ նա ի՞նչ կը նստի այդ յիսուն տարումը։ Մեծ ծախս է. Այդպէս թողնել չի կարելի։ Կանչեց Թագաւորը իւր մինիստրներին. «Մըտածեցէք,— ասում է նա,— ինչպէս անենք, որ այս անպիտանը մեզ արժան նստի։ Թէ չէ՝ այդպիսով նա մեզ շատ թանկ կարժենայ»։

Ժողովուեցին մինիստրները և սկսեցին մտածել։ Նրանցից մէկն ասում է. «Ահա թէ ինչ, պարոններ, իմ կարծիքով, պէտք է պահապանի պաշտօնը վերացնել»։ Իսկ միւսն ասում է. «Ախր չէ՞ որ չարագործը կըփախչի»։ Կըփախչի, գլուխը քարը, թող փախչի,— աւելացնում է երրորդը։ Զեկուցին Թագաւորին։ Մինիստրների առաջարկութեանը համաձայնուեց Թագաւորը։ Հեռացրին պահապանին և սպասում են, թէ ի՞նչ կը լինի։ Տեսնում են որ ճաշի ժամանակը մօտեցաւ թէ չէ չարագործը դուրս եկաւ, աչք ածեց թէ որտեղ է պահապանը, և երբ տեսաւ, որ պահապան չկայ, ինքը դիմեց դէպի Թագաւորական խոհանոցը իրեն համար կերակուր բերելու։ Վերցրեց ինչ որ տուին, վերադարձաւ իւր բանտը, դուռը ետևից կողպեց և նստեց։ Միւս օրն էլ նոյնպէս։ Իրեն համար կերակուր բերելու է գնում, իսկ փախչելը մտքից էլ չի անցկացնում։ Ինչպէ՞ս անեն։ Մտածում են ամենքը։ Պէտք է նրան ուղղակի յայտնել, որ նա էլ պէտք չէ, թող գնայ կորչի։ Լաւ։ Արդարադատութեան մինիստրը նրան իւր մօտ է կանչում և ասում. «Ինչո՞ւ չէք գնում, փախչում։ Ձեզ հսկող պահապան այլևս չկայ։ Դուք կարող էք ազատ կերպով հեռանալ, կորչել, և Թագաւորն էլ ձեր փախչելու հա-

մար չի նեղանալ»։ «Գիտեմ որ թագաւորը չի նեղանալ, բայց ես էլ գնալու տեղ չունիմ։ Ո՞ւր կարող եմ գնալ։ Ձեր դատավճռով ինձ խայտառակեցիք. ինձ էլ ոչ ոք ծառայութեան չի վերցնիլ ես էլ բոլոր գործերից յետ մնացի։ Դուք,—ասում է,—ինձ հետ ապօրինի վարուեցիք։ Այդպիսի արարմունքը լաւ չէ։ Դուք ինձ մահուան դատապարտեցիք, շատ լաւ։ Պարտաւոր էիք ինձ սպանել—իսկ դուք ինձ չսպանեցիք։ Այս մէկ. Ես էլ չվիճեցի ձեր որոշման դէմ։ Յետոյ յաւիտենական բանտարկութեան դատապարտեցիք ինձ և հսկող պահապան էլ կանգնեցրիք մօտս, որպէս զի ինձ համար կերակուր բերի, յետոյ էլ պահապանս խլեցիք ինձանից։ Այս էլ երկու։ Դարձեալ ես չբողոքեցի ձեր վարմունքի դէմ։ Ինքս էի կերակուր բերելու գնում։ Այժմ էլ կանգնել էք թէ՝ գնա, փախիր այստեղից, Չէ, պարոններ, ինչ ուզում էք արէք. իսկ ես ոչ մի տեղ գնացող չեմ, այստեղից հեռացող չեմ»։

Ինչպէս անել։ Դարձեալ մինիստրները խորհուրդի գումարուեցան։ Ի՞նչ ելք գտնել, Չի հեռանում, չի գնում։ Մտածեցին, մտածեցին և վճռեցին, որ պէտք է նրան կենսաթոշակ նշանակել։ Ուրիշ կերպ չի կարելի նրանից ազատուել։ Զեկուցին թագաւորին։ Ուրիշ հնար չկայ,—ասում է թագաւորը,—գոնէ մի կերպով ազատուենք այդ անիրաւից։ Եւ նշանակեցին նրան վեց հարիւր ֆրանկ կենսաթոշակ։ Եւ այս վճիռը յայտնեցին նրան։

«Էհ, այդպէս կարելի է, ասում է յանցագործը,—եթէ ճշդութեամբ կը վճարէք, գուցէ այն ժամանակ կը համաձայնեմ հեռանալ»։

Այդպէս էլ վճռեցին. Յանցաւորը կենսաթոշակի ½ մասը կանխիկ ստացաւ, մնաք բարև ասաց բոլորին և թագաւորի երկրի սահմանից դուրս գնաց։ Սահմանն անցնելու համար երկաթուղով ընդամենը ¼ ժամ ճանապարհորդութիւն էր հարկաւոր։ Հեռանալով այդ երկրից մօտակայքում բնակութիւն հաստատեց, գետին գնեց, այգի և բանջարանոց ձգեց և ուրախ զուարթ ապրում է։ Որոշուած ժամանակներում գալիս է թագաւորից իւր կենսաթոշակն ստանալու։ Ստանում է թոշակը, մտնում է խաղատուն, ռուլետում 2–3 ֆրանկ է դնում, երբեմն տանում, երբեմն տանուլ է տալիս և գնում է տուն։ Ապրում է խաղաղ, հանգիստ և լաւ։

Լաւ է, որ յանցագործութեան մեղքը իւր գլխին չի պատահել այն երկրներում, ուր ծախքեր չեն խնայում ոչ մարդու գլուխ կտրել տալու համար և ոչ ցմահ բանտարկութեան համար.

XVIII. ԴԻՄԱԳՈՒՇԱԿ

Յայտնի փիլիսոփաների տեսակէտով

ՃԱԿԱՏԸ

Ճակատի լայնութիւնը—նշան է այնպիսի խելքի, որ կարող է ընդգրկել շատ առարկաներ։

Կարճ ու սեղմուած ճակատը—հաստատ բնաւորութեան նշան է։

Կլոր ճակատը ըստ Բիւֆոնի, մարդուս յամառ, աղահ և մաքրասէր ու շատակեր լինելն է ցոյց տալիս։

Լայն ու մեծ ճակատը ընդհանրապէս արտաքին ազդեցութիւնների դանդաղ տպաւորուելն ու անհասկացողութիւնն է արտայայտում։

Տափակ ճակատը առհասարակ ինքնահաւան լինելն է ցոյց տալիս։

Ճակատի վերին կողմն ուղղուած երբեմն էլ հետքերի նման գծեր թողնող կնճիռները՝ խելացիութեան։

Ուռած, քնքուշ մորթ ունեցող ճակատը՝ ցոյց է տալիս տիրող քաղաքավարի, հաճոյական ու զուարճասէր բնաւորութեան տէր լինելը։

Դարուփոս, անհարթ ու մորթով ծածկուած ճակատը ստախօս, խորամանկ, ու դաւաճանող լինելն է ցոյց տալիս։

ՅՕՆՔԵՐԸ

Հորիզոնական դրութեամբ ուղիղ գծով տարածուող յօնքերը այրական բնաւորութիւնն են արտայայտում.

Անկանոն դրութեամբ ու անկանոն գծերով յօնքերը՝ բնաւորութեան կոշտութիւնն են ցոյց տալիս։

Թանձր յօնքերն ու ուղիղ յօնամազերը—Ողջախոհութիւն, ճշմարտախօսութիւն ու խոհեմութիւն։

Աչքերին շատ մօտ գտնուող յօնքերը—Հաստատուն ու զննող բնաւորութիւն։

Շէկ յօնքերը—Թուլութիւն։ Նօսրը—Թեթևամտութիւն, երբեմն և խորամանկութիւն։ Թուխը—Եռանդ։

ԱՉՔԵՐԸ

Ով գոհ է իւր վիճակից, ում խիղճը մաքուր է, նրա հայեացքը միշտ հանդարտ է, մինչև անգամ համեստ, և հոգու անդորրութիւնն է արտայայտում։

Կապոյտ աչքերը—Թուլութիւն։

Շագանակագոյնը—Հաստատ բնաւորութիւն։

Սևը—Կորովամտութիւն։

Մոխրագոյնը—Խորամանկ ու յողդողդ բնաւորութիւն։

Բացկապոյտը—Դանդաղ լինելն։

Խոշորը—Ծուլի ու շատակերի։

Վառվռունը—Այրական, անկեղծ ու հնարագէտ բնաւորութեան և հայհոյիչ լինելու։

Նուռ շուտ աչքերը թարթողը կամ աչքացաւ ունի, կամ երկչոտ է։

Այն մարդը, որի աչքերը յաճախ դէպի գետինն են ընկղմուած՝ մտածող ու աշխատասէր է։

ԲԵՐԱՆՆ ու ՇՐԹՈՒՆՔԸ

Մեղմ բերանը ցոյց է տալիս հարգապահութիւն, մաքրասիրութիւն, գործունէութիւն, ու ճշգութիւն։

Բաց բերանը—Միամտութիւն։

Փակ բերանը—Համբերատարութիւն։

Լայն բերանը յիմարութեան նշան է, եթէ վեր է բարձրացած դէպի ռունգները, և ագահութեան՝ եթէ սեղմած է։

Փոքրիկ նուրբ բերանը, համապատասխան փոքրիկ ճակատին ու քթին—Թոյլ ու երկչոտ բնաւորութեան։

Հաստ շրթունքները հեշտասիրութեան ու որովայնամոլութեան։

Ստորին շրթան վերայ եղած փոսիկը՝ ուրախ բնաւորութեան նշան է։

Այն մարդը, որի խօսելու ժամանակ շրթունքների մի ծայրը վերև ու մի կողմն է բարձրանում, արհամարհող ու անզգայ բնաւորութեան տէր է։

ՔԻԹՆ ու ՌՈՒՆԳՆԵՐԸ

Արմատից մօտ կորացած քիթը—Հրամայող ու խստաբարոյ լինելու նշան։

Ճակատի հետ ուղիղ գծով միացող քիթը—Հեզ բնաւորութիւն։

Շրթունքի վերայ կորացած քիթը—Սառը, անզգայ ու նեղսիրտ լինելը։

Վեր բարձրացած քիթը՝ բարձր ճակատի տակ—Կոպիտ ու բարկացկոտ։

Հարթ և ուղիղ քիթը՝ առանց նկատելի գծերի, ոչինչ առանձին ընդունակութիւն չէ ցոյց տալիս։

Փոքրիկ ռունգները—Թուլութիւն ու երկչոտութիւն։

Կանոնաւոր զարգացած ռունգները—Հեշտասիրութիւն և քնքշութիւն։

Այս ու այն կողմն ուղղուած ռունգները—Բարկացկոտի ու կրքոտի նշան։

ԿԶԱԿՆ ու ԱՅՏԵՐԸ

Սուր կզակը—Խորամանկութիւն ու սրամտութիւն։

Տափակ կզակը—Մտածողութիւն։

Գէր կրկնակի կզակը—Շատակերութիւն ու զգայունութիւն։

Փոքրիկ, կարճ կզակը—Թուլութիւն ու երկչոտութիւն։

Կլոր, փոսաւոր կզակը—Բարի բնաւորութիւն։

Երկու կէս եղածի պէս կզակը—Զգոյշ և խոհեմ լինելը։

Չոր ու կուչ եկած այտերը—Մելամաղձոտութիւն։

Գէր ու մսոտ այտերը—Մաղասային բնաւորութիւն ու կոպիտ մտումներ։

ԱԿԱՆՋՆԵՐԸ

Մեծ ականջները—Անքաղաքավարութիւն ու ժլատութիւն։

Փոքր ականջները—Խորամանկութիւն ու խելք։

Հաստ ականջները—Պարզութիւն։

Բարակ, թափանցիկ ականջները—Պատուականութիւն։

ՄԱԶԵՐԸ

Սև ու խիտ մազերը, որոնք չեն ոլորւում քիչ են՝ բայց աշխատասիրութեան ու կարգապահութեան նշան։

Երկայն, հարթ մազերը—Քաղցր բնաւորութիւն։

Խարտեաշ մազերը—Քնքշութիւն։

Սևաւուները, ոլորիկ և փայլուն մազերը չարութեան նշան են, մանաւանդ երբ նրանց գոյնը յունքերի գոյնից տարբերւում։

XIX. ԲԱՂԴԱԳՈՒՇԱԿ

Հետեւեալ XII բաժանմունքների հարցերից ամեն մինը, ցանկացողներն իրանց մտքումը պահում են և ընդունելը գցում են մի որ նշանակուած շրջանի մէջտեղը։ Իսկ պատասխանը պէտք է գտնել տակի թուերի մէջ փնտռել։

Բաղդաւոր կը լինի՞մ արդեօք

1. Այո, կը լինես, բայց ծոյլ ես։
2. Որ չես աշխատում՝ ինչ կը՝լինես։
3. Եթէ առաւօտները վաղ զարթնես։
4. Գործիդ արի եղիր միայն։
5. Եթէ այդ ուրիշին ես ցանկանում։
6. Խնայողութիւն չունես։
7. Այնպէս չես վարւում՝ որ լինես։
8. Ինչ կը ցանես, այն էլ կը հնձես։
9. Որդկերանցով՝ ծեր ժամանակը։
10. Ամենքի հետ չես վարւում, կոչնչանաս, այդպէս մի շարունակիր։
11. Բաղդդ բնաւորութեան մէջն է։
12. Խոնարհութեամբ միայն կարող ես բախտաւոր լինել։

II. Յաջողութիւն կունենամ

1. Միայն ճարպիկ և հեռատես եղիր։
2. Եթէ քեզ աւելի խոնարհ պահես։
3. Եթէ ազնիւ և չափաւոր լինես,
4. Կանանց միջոցով ամեն բանի կը հասնես։
5. Եթէ թողնես յիմարութիւններդ։
6. Բոլորը՝ քեզանից է կախուած։
7. Միայն ամուսնացուդ հարուստ պէտք է լինի, թէ կուզ տարիքը 60-ից էլ անց։
8. Եթէ եռանդով գործես։
9. Առանց այն էլ ինքդ լաւ կաս։
10. Այնպէս, ինչպէս ինքդ ցանկանաս։
11. Ցանածդ դուրս կը գայ, ծլածդ կը ծաղկի։
12. Ամեն բանում յաջողութիւն կը գտնես, բայց կանանցից կարգին տանջուելու ես։

III. Իմ իդէալս սիրո՞ւմ է ինձ արդեօք

1. Նայիր հայելուն, տես արդեօք կարելի՞ է քեզ սիրել։
2. Սիրում է, բայց ծածկում է,
3. Չի էլ մտածում այդ մասին։
4. Բայց քեզ հետ և ուրիշներին էլ է սիրում։
5. Նայելով թէ ինչ ես ընծայելու։
6. Չե՞ս ամաչում, ինչ քո սիրելուդ ժամանակն է։

7. Սիրում է և կսիրէ միայն թէ մինչև քո կարողութեան վերջին կոպէկը։
8. Քեզ շատ սիրելուց տանջւում է։
9. Միայն քանի որ տեսնում է քեզ։
10. Շատ քիչ։
11. Սիրում է քեզ միայն երբ լիքն է գրպանդ։
12 Ոչ սիրում է, ոչ ատում, այլ մի-մի անգամ միայն դուր ես գալիս։

IV. Շուտ կըլինի՞ արդեօք իմ հարսանիքը

1. Շուտէք, եթէ վերջը չմտածես։
2. Երբ քո քէփն է, միայն զգուշացիր։
3. Ո՞ւմն ես պէտք, կամ ո՞ւմն ինչ։
4. Մինչև քեզ չապահովես։
5. Երբ բարեկամ գտնես։
6. Երբ խելօքանաս։
7. Շատ ուշ ես մտածում։
8. Որ միտք չունես՝ լաւ է մի վանք մտնես։
9. Շուտ, հէնց այս տարի, բայց չես աշխատում։
10. Ունեցած առաւելութիւններդ գործ դիր։
11. Դու լաւ գիտես թէ երբ։
12. Դատարկ գրպանով ի՞նչ հարսանիք

V. Եկող տարի ինչպէ՞ս կը լինի

1. Նայելով թէ դու ինչ կը լինես։
2. Լաւ, եթէ խելքդ գլխիդ պահես։
3. Եթէ առաջուց առած ունենաս մի ճակահանութեան տոմսակ, կը տանես։
4. Ամառը շոգ՝ ձմեռը ցուրտ։
5. Հարուստների համար լաւ կը լինի։
6. Խելքէդ դուրս կը տաս, փող շատ կը ծախսես։
7. Այդ վատ բնաւորութիւնդ չես փոխել։
8. Բանդ որ պինդ չբռնես՝ շատ վատ կը լինի։
9. Ուրախ և բաղդաւոր։
10. Փողեր շատ կստանաս, շատ էլ կը ծախսես, տակը բան չի մնայ։
11. Յիմարը կաշխատի, խելօքը կուտի։
12. Ծնուածին կը մկրտեն, մեռնողին կը թաղեն։

VI. Երկար կապրե՞մ արդեօք

1. Ամեն բանի մէջ չափաւոր լինելով՝ հարիւրից կանցնես։
2. Ոչ մի կողմից քեզ չես զսպում, ինչ երկար կապրի՞ս։
3. Այնքան անգամ մէկ ու կէս, որքան ծնողքդ։
4. Եթէ պարտքեր չանես, իննսուն և ինը։
5. Անչափ աչքածակութիւնդ կեանքդ կարճացնում է։
6. Ապրես՝ չապրես. ի՞նչ օգուտ, երբ ոչ քեզ համար ես և ոչ ուրիշի։
7. Ինն անգամ ինը տարի, բայց ցրտից զգուշացիր։
8. Գլուխդ հով, փորդ թոյլ և ոտքերդ տաք պահելով երկար կապրես։
9. Նախանձոտ սրտովդ երկար չես ապրելու։
10. Փառասիրութիւնդ է կեանքդ կարճացնում։
11. Գործդ իմացիր քեզ դեռ այդ է հարկաւոր։
12. Ջրից զգուշացիր միայն *)

*) Այս գուշակալիքը դնում ենք որպէս խաղ՝ մեր ընթերցողների համար. Տան. Աշխ.

XX. ԵՐԱԶԱՅՈՅ ԼՈՒՍՆԻ

Լուսնի 1 օրն Երազն 'ի բարին կատարի։
« 2 — « երեք օրն կատարի։
« 3 — « 'ի բարին կատարի։
« 4 — « սուտ է։
« 5 — « 'ի բարին կատարի։
« 6 — « 'ի տարին կատարի։
« 7 — « սուտ է։
« 8 — « ութ օրն կատարի
« 9 — « 'ի բարին կատարի։
« 10 — « երեք օրն կատարի։
« 11 — « օրն կատարի։
« 13 — « 'ի բարին կատարի։
« 14 — « քառասուն օրն կատարի։
« 15 — « օրն կատարի։
« 16 — « երեք օրն կատարի։
« 17 — « օրն կատարի։
« 18 — « 'ի բարին կատարի։
« 19 — « 'ի բարին կատարի։
« 20 — « սուտ է։
« 21 — « սուտ է։
« 22 — « 'ի բարին կատարի։
« 23 — « երեսուն օրն կատարի։
« 24 — « սուտ է։
« 25 — « սուտ է։
« 26 — « 'ի բարին կատարի։
« 27 — « սուտ է։
« 28 — « երեք օրն կատարի։
« 29 — « լաւ է։
« 30 — « 'ի բարին կատարի։

XXI. ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱԿԱՆ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ա) ԳՆԵՐԸ (էժանացրած)

	II դ.	III դ.
Թիֆ. ուղ. Մոսկուա	24—40	15 ր.
» » Ս. Պետեր.	27 ր. »	18 »
» » Վարշաւ	26 » »	18 »
» » Պոդվոլոչին.	25 » »	17 40 կ
» » Ալէքսանդրօ.	28 » »	18 50 »
» » Վլադիվոստ.		
» » Ռոստ. (դոնի)		13—70
Վլադիկաւկազ. Պետեր.	» »	14 40 կ.
Պետերբուրգից Պարիզ	60 »	37 35 կ.
Մոսկուայից Պարիզ	68 „	38 » »
Բագուից Կիսլավոդսկ Ս. Պետեր.	12 80	» » »
Բաթ.—Բագու վճարում են	11 ր. 10 կ.	7 ր. 40 կ.
Թիֆ.—Կարս	1 » 53 »	1 » 2 »
« Միխայ.	2 » 43 »	1 » 62 »
» Քութա.	4 » 8 »	2 » 72 »
» Փոթի	5 » 21 »	3 » 47 »
» Բաթում	6 » — »	4 » — »
» Աղստաֆ.	1 » 92 »	1 » 28 »
» Գանձակ	3 » 68 »	2 » 45 »
» Եւլախ	4 » 53 „	3 » 02 »
» Բագու	8 » 10 »	5 » 40 »

բ) ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ԲԱԳՈՒԻՑ—ԲԱԹՈՒՄ Սովոր. գն.

վերստ		II դ.	III դ.
129	Հաջի-Քաբուլ	3.96	2.43
189	Քիւրդամիր	5.76	3.52
232	Ուջարի	6.63	4.01
274	Եւլախ	7.41	4.54
338	Գանձակ	8.61	5.03
426	Աղստաֆա	10.13	6.26
513	Թիֆլիս	11.36	6.97
585	Գորի	12.38	7.59
627	Միխայլովո	12.83	7.87
686	Կվիրիլի	13.38	8.20
672	Քութայիս	13.71	8.41
714	Րիոն	13.65	8.37
743	Սամտրէդի	13.91	8.53
804	Փոթի	14.50	8.83
840	Բաթում	14.84	9.10

Ռոստովից—Վլադիկաւկազ.

վերստ	ՌՈՍՏՈՎ	II դ.	III դ.
		ԳՆԵՐԸ	
2	Զարեչնայա	—	—
10	Բաթայսկայա	— 23	— 15
34	Կագալնիցկայա	— 74	— 49
58	Ստեպնայա	1.26	— 84
81	Կուշչեօվկա	1.74	1.16
99	Կիսլեակովկա	2.15	1.43
118	ԿՌԻԼՈՎՍԿԱՅԱ *)	2.55	1.70
135	Պաւլովսկայա	2.91	1.94
151	Լէուշկովսկայա	3.17	2.10
171	Տիխառեցկայա	3.60	2.47
192	Մալոռոսսիյսկայա	3.89	2.57
211	Միրսկայա	4.14	2.76
229	ԿԱՎԿԱԶՍԿԱՅԱ	4.38	2.92
242	Գուլկեւիչի	4.56	3.04
257	Օտրադա-Կուբանսկ	4.76	3.17
273	Կուբանսկայա	4.88	3.32
280	ԱՐՄԱՒԻՐ	4.97	3.50
313	Կոնոկովո	5.70	3.80
335	Նիկոլայեվսկայա	6 —	4 —
353	Բագոսլովսկայա	6.20	4.10
366	ՆԵՎԻՆՆԱՄԻՆՍԿԱՅԱ	6.30	4.20
385	Բարսուկի	6.40	4.40
410	Կուրսաւկա	6.90	4.60
428	Նագուծկայա	7 —	4.80
446	Սուվորովսկայա	7.20	4 84
466	ՄԻՆԵՐԱԼՆ. Վադա.	7.50	5 —
490	Նեզլոբնայա	7.80	5.20
510	Զոլսկայա	8.10	5.40
535	Սալդաթսկայա	8.20	5.60
554	ՊՐՈԽԼԱԴՆԱՅԱ	8.40	5.60
568	Կոտլեարեվսկայա	8.70	5.80
584	Բարոկովո	8.80	5.90
599	Էյլխոտովո	9.—	6 —
611	Դար-Կոխ	9.15	6.10
631	Բեսլան	9.30	6.20
652	ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶ.	9.60	6.4₀

*) Գլխաւոր կայարան. Բուֆէտ ունի։

Պետրովսկու ճիւղը Բեսլանից

		II դ.	III դ.
21	Նազրան	45	30
38	Կարբուլախ		
48	Սլեպցովսկայա	1.04	40
57	Միխայլովսկի		
70	Սամաշկինսկայա	1.52	1.01
87	Ալխանիւրտսկայա		
101	Գրօզնա	2.18	1.47

դ) ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ՓՈԹՈՒՑ

Վերստ	ՓՈԹԻ	II դ.	III դ.
14	Չալադիդի	— 32	— 21
35	Նովո-Սենակի	— 77	— 51
48	Աբաշա	1.04	— 69
61	ՍԱՄՏՐԵԴԻ	1.31	— 87

ԲԱԹՈՒՄԻՑ—ԹԻՖԼԻՍ.

		II դ.	III դ.
20	Քաբուլեթի	— 44	— 29
35	Նաթանեբի	— 77	— 52
49	Սուփսա	1.05	— 70
68	Լանչխութի	1.47	— 98
75	Նիգոյեթի	1.62	1.08
88	Սաջաւախո	1.91	1.27
97	ՍԱՄՏՐԵԴԻ	2.09	1.39
108	Կապիտնարի	2.23	1.55
125	ՌԻՈՆ	2.69	1.75
	Ռիոն—Քութայիս	— 23	— 10
132	Աջամեթի	2.85	1.99
154	ԿՎԻՐԻԼԻ	2.87	2.10
3б6	Ձիրուլի	2.95	—
175	Բելագորի	3.30	2.18
184	Մարելիսի	—	—
—	Ցիպա	—	—
—	Վալավարինո	—	—
19	ՄԻԽԱՅԻԼՈՎՈ	2.45	2.57
2129	Գոմի	3.45	2.74
143	Քարելի	3.65	3.16
260	ԳՈՐԻ	4.17	3.33
273	Գրակալի	4.60	3.66
285	Կասպի	5.05	3.76
300	Քսանկա	5.55	3.86
310	ՄՑԽԵԹ	5.85	3.90
320	Աւճալա	5.93	3.95
330	ԹԻՖԼԻՍ	6 —	4 —

ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ԲԱԳՈՒ.

		II դ.	III դ.
337	Նաւթլուղ	—33	— 10
350	Ալ-Թաքլի	—45	— 30
366	Ղարայեազ	—80	— 53
387	Սոուխ-Բուլաղ	1.20	— 84
394	Փոյլի	1.62	1.08
408	Աղստաֆա	1.92	1.28
427	Թաուզ	2.33	1.55
452	Ձեգամ	2.87	1.91
474	ՇԱՄՔՈՐ	3.35	2.23
496	Ելիսաւետպոլ	3.60	2.45
513	Դալ-Մամմադլի	3.90	2.60
536	Գերան	4.22	2.81
559	Եւլախ	4.53	3.24
583	Լեաքի	4.48	3.24
602	ՈՒՋԱՌԻ	5.10	3.40
626	Մուսուսլի	5.70	3.80
645	Քիւրդամիր	6 90	4 —
668	Սաղիրի	6.—	4 10
692	ՂԱՐԱՍՈՒ	6.30	4.20
716	Հաջի-Քաբուլ	6.60	4.40
733	Նավագի	6.90	4.60
766	Ալեաթ	7.20	4.80
787	Սանգաչալ	7.50	5 —
812	Փութա	7.80	5.20
830	Բալաջարի	7.90	5.40
840	ԲԱԳՈՒ	8.10	5.40

ՏԻԽՈՐԵՑԿԻ — ՆՈՎՈՐՈՍԻՍԿ

12	Ջեյրաս . .	37	17
27	Բէյսուգ. . .	76	39
49	Վիսիլկի . .	1.38	40
68	Ստանիչնայա .	1.91	98
90	Պլաստունովկա .	2.54	1.30
100	Դինսկայա . .	2.81	1.44
127	Եկատերինոդար .	3.58	1.8:
146	Աֆիպս . .	4.11	2.10
156	Սեւերսկայա .	4.39	2.24
167	Իլսկայա . .	4.70	2.40
182	Լինէյնայա . .	5.13	2.62
198	Լարինսկայա .	5.58	285.
208	Կրիմսկայա. .	5.85	2.99
220	Բականսկայա .	6.19	3.16
254	Նովորոսիյսկ. .	7.15	3.66

(ե ԱՆԴՐԿԱՍՊԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ՈՒԶՈՒՆ ԱԴԱՅԻՑ—ԱՄՈՒ ԴԱՐԻԱ

ՈՒԶՈՒՆ ԱԴԱ

20	Միխայլովսկայա .	— 70	— 36
48	Մուլլա-Քարա . .	1.33	— 68
82	ԲԱԼԼԱ ԻՇԷՄ . .	2.31	1.18
12	Այդին . . .	3.13	1.60
127	Պերեւալ . . .	3.55	1.82
143	Աղչայ-Ղույմա . .	4 —	2.05
174	ՂԱԶԱՆՋԻԿ . .	4.86	2.48
190	Ուզուն-Սու . .	5.31	2.71
112	Ուշակ . . .	5.96	3.05
243	ՂԶԼ-ԱՐՎԱԴ . .	6.81	3.48
270	Կոջ . . .	7.54	3.85
294	Բամի . . .	8.24	4.21
324	Արչման . . .	9.09	4.65
354	ԲԱԽԱՐԴԷՆ. . .	9.93	5.07
381	Ղեյեաթա. . .	10.69	5.46
306	Գեօգ-Թեփէ . .	11.39	5.83
428	Բեզմէյինի . .	11.99	6.12
448	ԱՍԽԱԲԱԹ. . .	12.58	6.43
480	Գեաուրս. . .	13.48	6.89
518	Բաբա-Դուրմազ .	14.54	7.43
536	Արտիկ . . .	15.00	7.69
568	ԿԱԱԽԿԱ . . .	16 —	8.18
607	Դուշակ . . .	17.10	8.74
651	ԹԵՆՋԵՆ . . .	18.34	9.37
723	Դորթ-Ղույու . .	20.36	10.41
746	Ղարաբաղա . .	21.01	10.74
770	ՄԵՐՎ . . .	21.69	11.09
796	Բայրամ Ալի . .	22.41	11.45
831	Ղէյաչի . . .	23.43	21.97
872	Ուչ Հաջի. . .	24.55	12.55
931	ՌԱՅԹԱՔ . . .	25.21	13.40
954	Ղարաուլ Ղույու .	26.81	13.73
976	Բարխանի . .	27.48	14.04
989	ԱՄՈՒ-ԴԱՐԻԱ . .	28.10	14.36

—

ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ՂԱՐՍ

Վերստ	
2	Նաւթլուղ.
12	Սողանլուղ.
—	Կումիս.
34	Ջանդար.
47	Արալի-Սարալ.
58	Ցուրինովսկայա.
61	Սադախլօ.
85	Ախտալա.
103	Սանահին.
119	Քոլագերան.
126	Ճաճալի.
141	Ղարաքիլիսա.
160	Համամլի.
178	Ղօլթախչի.
187	Ջաջուռ.
206	ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼ
228	Ստայեանկա Ղարայեալ.
247	Բաշկադիկլեար.
265	Ստայեանկա Մազրա.
278	ՂԱՐՍ.

դ) ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Գ Ն Ե Ր Ը

Սեւ, Ազովեան եւ Կասպից ծովի վրայ

	II. կարգը	III. կարգը
Բաթումից՝ Տագանրոգ, Կերչ և Տեմրեւկ	6ր. 25 կ.	3ր. 80 կ.

ԽՐԻՄԻ ԵՒ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳԾԵՐԸ

Օդեսայից Սեւաստ.	9 ր.	3 ր. 20կ.
» Եալտա	11 »	3 » 60
» Քերչ	15 »	5 » 20
» Փոթի	30 »	9 » 60
» Բաթում	30 ր. 50կ.	9 » 80

ԿԱՍՊԵԱՆ ԾՈՎԻ ՎՐԱՅ

Հաշտարխ. Պետրովսկ	11 ր.	5 ր. 50կ.
Ալէքսանդր.	10 »	5 »
» Դարբանդ	13 »	6 » 40
» Բաքու	19 »	7 » 70
Ալէքսանդրով. մինչև Պետրով.	15 ր. 8կ.	
Նիժնիյ Յարեցին	16 ր. 70կ.	7 » 95
» Հաշտարխ.	20 » —	9 » 80

(Ամերիկայի ձեւակի շոգենաւերով մինչև Հաշտարխան 15 ր. 65 կ. 7 ր. 50)

ԴՆԵՊՐ ԱՐԵՒԵԼՔ

Շոգենաւային երթեւեկութիւնը Բաթումի, Օդեսայի և Կ. Պոլսոյ մէջ։

Օդեսայից / Սեւաստոպոլից } Կ. Պոլիս 15ր. 4կ.

ՕԴԵՍԱՅԻՑ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

Պորտսայիդ (Եգիպտ.)	54ր. 50կ.	15ր. 25կ.
» Ադէն (Արաբ.)	220	51 » —
» Սինգապ. (Հնդկ.)	443	108 » —
» Շանխայ (Չինաս.)	551	139 » —
» Նագասա (Չինաս)	574	144 » —
» Խանկոյ և Վլադի.	600	150 » —

—

Գ Ն Ա Ց Ք Ը

Բաթումից գնում է.

Երեքշաբթի օրերը։ Կէս օրից յետոյ ժ. 4-ին ուղիղ գծով մտնում է Սուխումի և Նովորոսիյսկի նաւահանգիստները։

Հինգշաբթի օրերը։ Կէս օրուայ ժամը 4-ին ուղիղ գծով, Նովորոսիյսկի և Կերչի վրայով,

Շաբաթ օրերը։ Երեկոյեան 8 ժամին շրջանաւոր ընթացքով (обходн. рейсъ) բոլոր նաւահանգիստները պտտելով։

Երկուշաբթի օրերը։ Երեկոյեան 7 ժ. արտասահմանեան գնացքով դէպի Կ. Պոլիս։

Գալիս է Բաթում.

Երկուշաբթի առաւօտը, Օդեսայից ուղիղ գծով, Կերչի և Սուխումի վրայով։

Չորեքշաբթի առաւօտը, Օդեսայից ուղիղ գծով Կերչի և Նովորոսիյսկի վրայով։

Ուրբաթ երեկոյեան Օդեսայից շրջանաւոր ընթացքով։

Կիրակի օրերը, առաւօտ. Կ. Պոլսից։

Փոթիից գնում է Բաթում.

Երեքշաբթի առաւօտը ժամը 9-ին։

Ուրբաթ երեկոյեան կէս գիշերին։

Շաբաթ առաւօտեան ժամը 9-ին։

Բաթումից գնում է Փոթի.

Չորեքշաբթի և կիրակի օրերը, նաւը Փոթուց գալուց յետոյ։

Բացի այդ ամեն շաբաթ Օդեսայից գալիս են և գնում Փոթի երթեւեկող ապրանքակիր և մարդակիր նաւեր։

բ) ՓՈՍՏԱՅԻՆ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

1. ԿԱՐՍԻՑ—ԿԱՂԶՈՒԱՆ (71 վերստ)

Զարմալի	20	վ.
Վերին-Ղամարլու	20	„
Ներքին Ղամարլու	16	„
Կաղզուան	15	„

2. ՔԻՒՐԴԱՄԻՐԻՑ—ՇԱՄԱԽԻ (71 վերստ)

Ղարասաղկալ	18	վ.
Աղսու	15	„
Ճերաղիլկ	18	„
Շամախի	18	„

3. ԴԷՊԻ ՕՐԴՈՒԲԱԴ (508 վ.)

ԵՐԵՒԱՆ	264	վ.
Աղամզալու	13	„
Ղամառլու	15	„
Դաւալու	$18^3/_4$	„
Սադարաք	$18^1/_2$	„
Բաշ-Նորաշէն	$22^1/_2$	„
Թաղասարխ	10	„
Ղվրաքլու	19	„
Բէյուք դուզլի	12	„
ՆԱԽԻՋԵՒԱՆ	21	„
Ալինջաչայ	$24^1/_4$	„
Ջուղա (Ջուլֆա)	15	„
Ագա	$29^1/_4$	„
ՕՐԴՈՒԲԱԴ	$17^3/_4$	„

4. ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ԴԷՊԻ ԹԵԼԱՒ ($163^3/_4$ վ.)

Օրխեվի	$10^1/_2$	վ.
Վազիանի	$13^3/$	„
Սարթաճալա	20	„
Կակաբէթ	21	„
Գաղբէթ	$13^1/_2$	„
ՍՂՆԱԽ	$21^1/_2$	„
Բակուրցիխէ	$15^1/_2$	„
Մուկուզանի	17	„
Ախուրի	14	„
ԹԵԼԱՒ	16	„

5. ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ՎԼԱԴԻԿԱՒԿԱԶ ($200^1/_2$ վ.)

Մցխէթ	$20^1/_2$	վ.
Ծիլկան	$14^3/_4$	„
ԴՈՒՇԷԹ	$17^1/_4$	„
Անանուր	$16^1/_4$	„
Փասանաուր	21	վ.
Մլեթ	$18^1/_2$	„
Գուդաուր	$14^1/_2$	
Կոբի	16	
Կազբէկ	$17^1/_4$	„
Լարս	$14^1/_2$	„
Բալթա	$17^1/_4$	„
ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶ	$12^1/_4$	.

6. ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ՄԱՆԳԼԻՍ (57 վ.)

Տաբախմելայ	15	վ„
Կօջոր	5	„
Գրիսուր	18	„
Մանգլիս	20	„

7. ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ԱՂԲՈՒԼԱԽ (54 վ.)

Տաբախմելա	13	վ.
Բորբալա	11	„
Սադրաշէն	15	„
Բելի-Կլիւչ	13	„

8. ԵՐԵՒԱՆԻՑ—ԻԳԴԻՐ (56 վ.)

Էջմիածին Վաղարշապատ	18	վ.
Մարգարայ	18	„
Իգդիր	19	„

9. ՄՈԶԴՈԿԻՑ—ԳՐՈԽԼԱԴՆԱՑԵԱՑ (51 վ.)

Գալյուգոյսկայա	14	վ.
Եկատերինոգրադսկայա	20	„
Գրոխլադնայա	16	„

10. ՄՈԶԴՈԿԻՑ ՎԼԱԴԻԿԱՒԿԱԶ (75 վ.)

Մաhմէդյուրթ	27	վ.
Աչալուկ	20	„
Կանսաշեսկայա	20	„
Բազորկինա	8	„

11. ՀԱՋԻՔԱԲՈՒԼԻՑ—ԼԵՆՔՈՐԱՆ (175 վ.)

Զուբովկա	14	վ.
Ղարաչալինսկ	15	„
Սալեան	20	„
Թազաքեանդ	18	„
Անդրէնսկ	25	„
Գէօկ-թափա	23	„
Ղզլ-աղաչ	22	„
Ղումբաշի	17	„
Լեանքարան	20	„

12. ԵԻԼԱԽԻՑ—ՇՈՒՇԻ ԵՒ ԳՈՐԻՍ (193 վ.)

Ղարամանլի	21	
Թառթառ	15	„
Կաբարդինսկայա	18	„
Ճախբուլաղ	11	„

Խոջանլի	19	„
Շուշի	19	„
Լիսագորսկայա	17	„
Արդալար	20	„
Ջաղուր	14	„
Դիգ	17	„
Գորիս	19	„

13. ԲՈՐԺՈՄԻՑ Ախալցխա Ախալքալաք, Արդահան և Օլթի (300 վ.)

Սորաշնոկոպսկ	14	վ.)
Ացխուր	12	„
Ախալցխա	20	„
Բուսսումխի	18	„
Ասպինձա	12	„
Արասբէկովսկ	18	„
Ախալքալաք	17	„
Սուլդա	18	„
Ղարնաւալ	21	„
Զուրզունի	12	„
Բահրախաթուն	16	„
Օլչեկ	8	„
Արդահան	14	„
Քոմք	12	„
Դորդ-քիլիսա	22	„
Գանժուրէտա	24	„
Պենեակ	15	„
Օլթի	26	„

10) ՏԱՃԿԱ-ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ

ՍԱՐԱՂԱՄԻՇԻՑ—ՍԻՎԱՍ (723 վ.)

Ղարաուրղան	34	„
Ջիվին	6	„
Զանջակ	17	„
Արդոս	5	„
Քէփրիքէօյ	24	„
Հասան-Ղալա	13	„
Ղուրջուխ	17	„
Կարին	20	„
Աղաւար	21	„
Քոչուկ Քաֆդարիչ	23	„
Բերնահարան	24	„
Խան-մազէն	26	„
Բայբուրդ	20	„
Ռերաշտի	23	„
Վուրլուկլեա	15	„
Ռեչլու-Շէիրան	33	„
Զիրանզի	15	„
Մէրչմէկ	20	„
Ճերին-ղարահիսար	32	„
Ֆնդէրաս	29	„
Ինօու	29	վ.
Գեթլու-գխտի	23	„
Սամայիլ	27	„
Քազլի-քէօրպու-Կամուրջ	26	„
Ֆոնտան	15	„
Թոխատ	50	„
Եարտուիշ	23	„
Էրգինուէր	14	„
ԵՆի-խան	22	„
Մէիթէլ	19	„
Սիվաս	32	„

11) ԻԳԴԻՐԻՑ—ՎԱՆ (229 վ.)

Օրգովսկ	14	վ.
Զինգել	12	„
Ղարաբուլաղ	6	„
Բայազէթ	51	„
Քամարջիկ	23	„
Զորան-Եզիդ	22	„
Շաթր-քեանդ	28	„
Բերգան-ղալա	23	„
Միւրաք	30	„
Քեաչանի	24	„
Վան	28	„

12) ՍԱՐԻՂԱՄԻՇԻՑ—ԲԻԹԼԻՍ (377 վ.)

Հասան-ղալա	99	„
Խնուս-ղալա	177	„
Սեերան	21	„
Զաղբերուն	25	վ.
Խէյլբեան	27	„
Մուշ	25	„

13) ՂՈՒԼԳԻՑ—ՄԱԼԱԶԿԵՐՑ (184 վ.)

Փարնաուտ	25	վ„
Թանդարակ	20	
Զադօ-ջամ	21	„
Ղարաքլիսա	28	„
Խամուր	16	„
Արաբալի	17	„
Դեզնիպ	33	„
Մալազկերտ	23	„

14) ՍԱՐԻՂԱՄԻՇԻՑ-ՄԱՄԱԽԱՏՈՒՆ (251 վ.)

Աղաւար	157	„
Խանդարաբէյեկ	23	„
ԵՆիքոյ	17	„
Կոպ	22	„
Մամախատուն	17	„

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀ.

15) ԷՆԶԵԼԻԻՑ—ԹԷՀՐԱՆ (292 վ.) վ.

Փիրբազար	15	„
Ռաշտ	8	„
Մէնջիլ	65	„
Ղազվին	69	„
Թէհրան	135	„

16) ԹԻՖԼԻԶԻՑ—ԹԷՀՐԱՆ

Բագուամ	1149	վ.
Ջուղայում	1135	„

17) ՆՈՐ-ՋՈՒՂԱՅՈՎ ԹԷՀՐԱՆ (674 վ.)

Մարանդ	60	„
Թաւրիզ ք.	68	„
Թուրքմանչայի	110	„
Միանէք	30	„
Զէնգեան	116	„
Սուլթանիէ	35	„
Ղազվին	120	„
Թէհրան	135	„

18) ՈՒՄԻԱՅ—ԽՈՅԻ և Շարաւրի վրայով Շահտախտի (230 վ.)

Թազաքենդ	15	վ.
Մէյրան	8	„
Շահբուլախ	15	„
Ղարազադէն	16	„
Խամազիան	16	„
Դիզա.	16	„
Խօյի	16	„
Ղարաթափա	20	„
Զիչափ	20	„
Դիլման	8	վ.)
Ալիաբադ	7	„
Թամրա	4	„
Ջարդամիզ	3	„
Բիւջի	15	„
Հաջի-Իւսուֆ	15	„
Անկեար-Աբաթ	9	„
Հեարդաբադ	12	„
Ղարասանլի	4	„
Ուրմիա	9	„

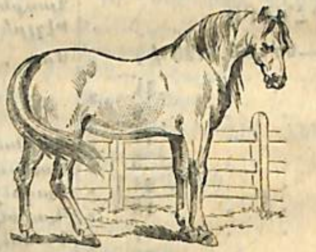

XXII. ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Թիֆլիսի մի քանի հայ բժիշկների, փաստաբանների եւ հիւանդանոցների հասցէները.

1) Հիւանդանոցներ

Կոյրերի բուժարանը—Սապեօր. փողոց.
Մանկաբարձական հիւանդանոցը—Օլգինսկայա փողոց.
Միքայէլեան հիւանդանոցը — Միքայէլեան փողոց.
Քաղաքային կեդրոնական հիւանդանոցը-Մուխրանսկայա փողոց.
Բժ. Բագրատ Նաւասարդեանի սեպհ. հիւանդանոցը՝ Կուկիա Վորոնցովի արձանի դիմաց.

2) ԲԺԻՇԿՆԵՐ №

Անանեան Ստեփաննոս Յովհան. Գոլովինսկի պրոսպեկտ 22
Արծրունի Վահան Մարգ. Սերգէեսկ. փ. տ. Տոմեանովի Աւետիսեան. 5
Աւթանդիլեան Միքայէլ Զաք. Վելիամին. փողոց . 13
Բաբայեան Աւետիք Մկրտ. Սերգէեսկայա . . . 14
Բարանասեան Զաք. Մկ. Կադետեան փողոց . 2
Բաբեան Գէորգ Սարգսեան Սիմէոնովսկայա . . . 22
Գասպարեան Յովհան. Աստուածատ. 18 Լաբորատորնայա . .
Լունկևիչ Միքայէլ Մկրտ. Ելիզաւետինսկ. . . . 96
Կարապետեան Աղէքսանդր Բար. Միքայէլեան փող. . 84
Կուկուջանեան Յովհաննէս Աթան. Պուշկինսկ. 21
Մայսուրեանց Սամսօն Կարապ. Բարոնսկ. անկիւն . . —
Ղասումեան Նիկողայոս Կարապետ. Միքայէլեան . . . 118
Շահպարոնեան Միքայէլ Սարգսեան Սոլոլակի փողոց . . —
Ռօտինեան Աբգար Մարկոսեան Գոլովինսկի պր. . . 41 Ստեփանեան. . . —
Քոչարեան Գրիգոր Արտ. Սադովայ. . . . . —
Քանանեան Միքայէլ Զուրաբեան Օլգինսկայա . . . 27
Օրբելի Դաւիթ Յովսէփեան Նաբերեժնայա . . 30

3) ՓԱՍՏԱԲԱՆՆԵՐ

Աթաբէգեան Ներսէս Ասլանեան Գրիբոեդ. 25
Առուանեան Արամ Խաչատրեան Ելիզաւետինսկ. տուն 37
Արծրունի Սեննէքերիմ Մարգ. Արուանեան
Աստուածատրեան Միքայէլ Պօղոսեան Սուդեբ. փող. № 10
Բաբխուդարեան Արշակ Զաւչավաձ. փող. տ. 12
Ղարաբէգեան Աղէքսանդր Յովհ. Սոլոլակսկ. . . . . —
Մելիք-Ադամեան Սիկրատ Ստեփ. Բարոնսկայա . . . —
Մելիք-Նուբարեան Ստեփաննոս Գրիգ. Լաբորատորնայա . . 40
Չմշկեան Յարութիւն Սարգս. . . . Վելեամ. փող. տ. Ամիրովի.
Սպենդիարեան Յովհաննէս Սապեօրնայա փողոց . —
Տէր-Յովհաննիսեան Յակոբ Գրիգ. Զաւչաւաձեան. . .
Տէր-Ստեփանեան Իսահակ Ստեփ. Գանովսկայա . . . 22
Քալանթարեան Քալանթար Նագորնայա . . . —
Քալանթարեան Նիկողայոս. Անդր. Կոնսուլսկայա . . . —
Օրբելի Աբգար Յովսէփեան Սադովայա փող. սեպ. տ.

Օտարազգի մի քանի փաստաբաններ

Օպոչինին Պ. Ա. Լաբորատորնայա. —
Տուրկևիչ Ե. Մ. Սոտարօ-Արս. . 10
Չեմիսով Ս. Վ. Գանովսկ. փողոց . 22
Շևալիէ Գրիբոեդ. և Զաւչ. փող. անկ.
Մէյտար Կ. Ն. Նաւթլուղ, սեպհ. տուն.

ՑԻՑԱՏԱԿԱՐԱՆ

ՀԱՍՑԵՆԵՐ

ՀԱՍՑԵՆԵՐ

XXIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ФАБРИЧНЫЙ СКЛАДЪ
АКЦІОНЕРНАГО ОБЩЕСТВА ПИСЧЕБУМАЖНОЙ ФАБРИКИ
Г. І. ПАЛЛИЗЕНЪ
Товарищества Ржевской Писчебумажной фабрики

и

АКЦІОНЕРНАГО ОБЩЕСТВА
КОШЕЛЕВСКИХЪ ПИСЧЕБУМАЖНЫХЪ ФАБРИКЪ

Тифлисъ, Головинскій просп. д. Манташева.
Баку, Лимотинская, подъ „Грандъ-Отель".
Батумъ, Пароходства И, С. Коткина.

Бумага почтовая, писчая, книжная, альбомная, бутылочная, печатная, газетная, мундштучная, оберточная, книги, конверты, письменныя и канцелярскія принадлежности.

Телефонъ № 579.

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇԱՑՈՒՄՆ
ԾԽԱԽՈՏԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏԱՆ
„Ն. Յ. ԲՈԶԱՐՋԵԱՆՑ ԵՒ ՈՐԴԻՔ"
ՖԻՐՄԱ՛Ն ԳՈՅՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԻ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ 1858 Թ.

Վերջին ժամանակներս Թիֆլիսում մի քանի գործարաններ կ՚ վաճառ են հանել ծխախոտ (պապիրոս), որոնց նշանագրերը (էթիկէտը) շատ ճարպիկ կերպով նմանեցրած են մեր ֆիրմայի նշանագրերին (էթիկէտներին)։ Մանաւանդ այդ կեղծիքը աչքի է ընկնում № **ԿԱՐՄԻՐ 8 ՊԱՏԿԱՑԻ ԾԽԱԽՈՏԻ ՎԵՐԱՅ ՈՐՈՆՑ 10 ՀԱՏԸ ԱՐԺԷ 5 Կ. ԵՒ №8, 10 ՀԱՏԸ 10 Կ. № 15, 10 5 № 7, 10 3 № 18, 10-3 ԱՐԺՈՂՈՒԹԵԱՄԲ.** Անհրաժեշտ ենք համարում յայտարարել որ յիշեալ ծխախոտները՝ թէ իրենց համով և հոտով և թէ այլ յատկութիւններ որ բնաւ չեն կարող համեմատուել մեր գործարանի ծխախոտների հետ, որոնց առաւելութիւնը ճանաչուած է ընդհանուրից և որոնք՝ իրենց գերազանց յատկութեանց համար արժանացել են բարձրագոյն պարգևների զանազան ցուցահանդէսներում։ Ուստի խնդրում ենք յարգոյ հասարակութիւնից՝ կեղծումներից զգուշանալու համար, ծխախոտ գնելիս՝ ուշադրութիւն դարձնել մեր էթիկէտների վերայ, որոնց վերայ անպատճառ պէտք է լինի մակագրուած **„Н. Й Бозарджіанцъ."**

Մեր գործարանը իւր պահեստներում ունի մեծ պաշար ամենաընտիր տեղական և արտասահմանեան թամբաքուի։ Բոլոր պատուէրները կատարվում են անյապաղ և ճշտութեամբ։

Աւելորդ չենք համարում և յայտնել, որ առաջիկայ 1902 թ. Մայիսի 1-ից մեր գործարանը կ՚տեղափոխուի Վերայ քաղաքամասը Խաչի մօտ, որտեղ կ՚շարունակի իւր գործունէութիւնը նորահնար մեքենաներով և ելեքտրականութեամբ բարելաւած։

ЕВРОПЕЙСКІЙ МАГАЗИНЪ
ГОТОВЫХЪ
МУЖСКИХЪ И ДѢТСКИХЪ ПЛАТЬЕВЪ
НЕРСЕСА Х. ХУДАНЯНЦА

На Николаевскомъ мосту, №№ 53, 54 и 55.

Постояно имѣется большой выборъ готовыхъ платьевъ по послѣднимъ фасонамъ и по новымъ рисункамъ.

Продажа по фабричнымъ цѣнамъ

ТОРГОВЛЯ
Братьевъ ТАЗАПЧЬЯНЪ въ г. ОЛТЫ.

Продажа всѣхъ сортовъ Галантерейныхъ, Косметическихъ, Порфюмерныхъ товаровъ. Канцелярскихъ принадлежностей, а также разныхъ напитковъ и металическихъ товаровъ.

Гос. Библиотека
ՀՍՍՌ-Арм. ССР
им. А. Мясник…

ԿՈԼՈՆԻԱԼ ԱՊՐԱՆՔԻ, ՄԹԵՐՔՆԵՐԻ ԵՒ ՈՒՏԵԼԵՂԷՆՆԵՐԻ
ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱՆՈՑ
ԶԱՔԱՐԻԱ ՅՈՎ. ՍՈՒԼԽԱՆՈՎԻ

ԳՈԼՈՎԻՆՍԿԻ ՊՐ. ՎՐԱՑ ԿԱԴԵՏՆԵՐԻ ԿՈՐՊՈՒՍԻ ԴԻՄԱՑ

ՏԵԼԵՖՈՆ № 210

Մագազինում գտնւում են մշտական ընտիր, թարմ մթերքներ յայտնի ֆիրմաներից անմիջապէս ստացուած այսպէս, ԱԼԻՒՐ 000 և 0000 Սոլոդովի և Վորոնցովների Ռոստովի և Օդեսայի շոգէաղօրիկներից ֆաբրիկների պլօմբերով, ԽՈԶԻ ԱՊՈՒԽՏ անուշահամ ֆունտը 22 կ. իսկ առջևի ոտքը՝ 18 կ. ֆունտը, ԽԱՇԱԾ ԽՈԶԻ ԱՊՈՒԽՏ 28 կ. ֆունտը, ոտքի (վիչինան) 23 կ. ֆունտը. ԿՈՎԻ ԻՒՂ ամենալաւ տեսակից մաքուր, վանիլ, զաֆրան, լիմոնի իւղ, ռոմ 1/4 և 1/2 ֆլակոններում յատուկ պատրաստած Զատկի պասկաների համար և ուրիշ շատ բաներ և նորութիւններ.

Չայ առնողներին տրւում են պատկին նուէրներ ձրի—չայի ամաններ, 1/4 դիւժին բաժակներ կամ 1/2 ֆունտ կոֆէ մօկկօ և ցիկոր, չաշկաներ կրկնակի սիւրպրիզներով և այլն: Ամեն տեսակ ռուսաց և արտասահմանի խմիչքներ, նոյնպէս Կախեթի գինի Կովկասի յայտնի ֆիրմաներից:

Մեր ֆիրման իրեն համար նշանաբան է ընտրել—մեծ քանակութեամբ վաճառումը չափաւոր վաստակով, որով միակերպ ապահովւում է առնողի և ծախողի շահերը, որի համար խնդրում է յարգելի հասարակութիւնից անձամբ համոզուելու:

ՄԻ ՔԱՆԻ ՏԵՍԱԿ ԱՊՐԱՆՔԻ ԳՆԵՐԸ

Շաքար	15 կ. ֆունտը	Կոֆէ Ոսկէ Հաւայի . .	60 կ. ֆունտը
Շաքարաւազ	13 կ. »	» Արաբիայի . . .	55 կ. »
Կոֆէ-մօկօ	45 կ. »	Կովի իւղ	32 կ. »
Թարմ մարմալադ . . .	25 կ. »	Յունական ձիթապտուղ	20 կ. »
Կարամել	35 կ. »	Զէթ	20 կ. »
Կակաօ Հոլանդիայի . .	60 կ. »	Արքայական ալիւր 2 ր.	40 կ. փութը
Կոֆէ Լիբանանի . . .	40 կ. »	Դոնի շամպայն	60 կ. սկսած

ՎԵՏՑԵԼԻ ԳԱՐԵՋՈՒՐ 10 ԿՈՊԷԿ ՇԻՇԸ

Արքունական կալուածքի գինի ամեն տեսակի, մալոռոսիական իսկական հալած ճարպ և այլ ամեն տեսակ կոլոնիալնի ապրանք:

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ

„ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ“

ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԻ ԵՒ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆԵՐԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1835 ԹՈՒԻՆ, Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ։

Կովկասի համար գլխաւոր գործակալութիւնը գտնւում է Թիֆլիսում, Սոլոլակեան փող. № 12, տուն Մարգանովի։

Հայրենական անդրանիկ և միակ ընկերութիւնը, որը բացառապէս զբաղւում է կեանքի (եկամուտի և դրամագլխի) ապահովագրութիւններով, հիմնուած է փոխադարձ սկզբունքների վրայ։

ԸՆԿԵՐՈՒԹ.ԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆ ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ 25,000,000 *րուբլի է։*

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

1). *Եթէ ապահովագրողը մեռնի դրամագլխի ժառանգութիւն.*

2). *Որդոց օժիտի և կամ ծերութեան ժամանակ ստանալու որոշ դրամագլուխներ։*

3). *Կենդանի ժամանակ ստանալու այրիներին թոշակ որդոց կրթութեան, նոյնպէս և յուղարկաւորութեան ծախսի և այլ տեսակ կեանքի համար դրամագլուխներ։*

Ընկերութիւնը իւր գոյութեան 66 տարուայ ընթացքում տուել է միայն մահուանից յետոյ զանազան անձերի աւելի քան 23,000,000 րուբլի փող։

Կեանքի ապահովագրութեան օգուտը և նոյն իսկ անհրաժեշտութիւնը՝ ոչ միայն հաստատուած և ընդունուած է արտասահմանում, ուր գրեթէ չի կարելի գտնել մի ընտանիք, որ չունենայ մի պայմանաթուղթ մահուանից յետոյ կամ կեանքի ընթացքում գումարներ ստանալու համար, այլ և մեզ մօտ—Ռուսաստանում գործնական մարդիկ համոզուելով ապահովագրութեան օգտակարութեան մէջ միանում են այնպիսիների հետ, որոնք ընդունում են այն միտքը, թէ ընտանիքն ապահովացնելը մարդուս ամենանուիրական պարտականութիւններից մէկն է։ Այդպիսիները մեծ հաճոյքով և յաճախ դիմում են ընկերութեանս դրամագլուխներ ապահովագրելու համար։

Ապահովագրուողների դիւիդենտը, որ ապահովագրուած են եղել 5 տարուց ոչ պակաս, 1898 թ. եղել է 14%։

Арм.
3-3277

ՄԵՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1) Բաղքի աղաթ (սպառուած) տպ. 1869 թ.
2) «Մոգլի» օրացոյց 1888 թ. . . . . . . 5 »
3) — — 1889 » . . . . . . 5 »
4) — — 1890 » . . . . . . 5 »
5) — — 1891 » . . . . . . 5 »
6) — — 1892 » . . . . . . 5 »
7) — — 1893 » . . . . . . 10 »
8) — — 1894 » . . . . . . 10 »
9) — — 1895 » . . . . . . 15 »
10) — — 1896 » . . . . . . 15 »
11) — — 1897 » . . . . . . 20 »
12) — — 1898 » . . . . . . 20 »
13) — — 1899 » . . . . . . 20 »
14) — — 1900 » . . . . . . 20 »
15) — — 1901 » . . . . . . 20 »
16) «Պատկերազարդ» 1889 » . . . . . . 20 »
17) — — 1891 » . . . . . . 20 »
18) — — 1892 » . . . . . . 20 »
19) — — 1893 » . . . . . . 20 »
20) — — 1894 » . . . . . . 20 »
21) — — 1895 » . . . . . . 20 »
22) — — 1896 » . . . . . . 25 »
23) — — 1897 » . . . . . . 30 »
24) — — 1898 » . . . . . . 30 »
25) — — 1899 » . . . . . . 30 »
26) — — 1900 » . . . . . . 30 »
27) — — 1901 » . . . . . . 30 »
28) Պատի («Միածին») օրաց. 1892 թ. . . . 40 »
29) » » » 1896 » . . . 50 »
30) » » » 1897 » . . . 50 »
31) » » » 1898 » . . . 50 »
32) » » » 1899 » . . . 50 »
33) » » » 1900 » . . . 50 »
34) » » » 1901 » . . . 50 »
35) „Армянскій Календарь“ съ предсказаніями на 1899, 1900 и 1901 годъ. » . . . 20 »
36) «Կենդանի թաղուած մեռած կարծեցեալների մասին» . . . . 3 »
37) «Աստղալից երկինքը և երկրագունդը» . . . 5 »
38) «Սահակ Պարթև» (վարքագրութիւն) . . . 5 »

Մեծ քանակութեամբ գնողները դիմում են այս հասցէով—Тифлисъ. Книгопродавцу Макару Чимишкяну — Tiflis (Kaukas), Librair Tschimchkian.

ԳԻՆՆ Է 30 Կ.

00224 55
2 013
5305
NL0022455
2001

1902 г.

3-32772